

Izola

KOPER — 26. JUNIJA 1959

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

LETO VIII. — ŠTEV. 25

Izaja vsak petek. Izdaja Casopisno založniško podjetje Primorski tisk Koper. Naslov uredništva in uprave: Koper, Cankarjeva 1, telefon 170. Posamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za izozemstvo letno 1000 din ali 3,5 dolarja. Bančni račun 602-70-1-181. Prilogo Uradni vestnik okraja Koper prejema naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

S IV. KONGRESA ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE V LJUBLJANI

Neustavljivi boj za boljše življenje

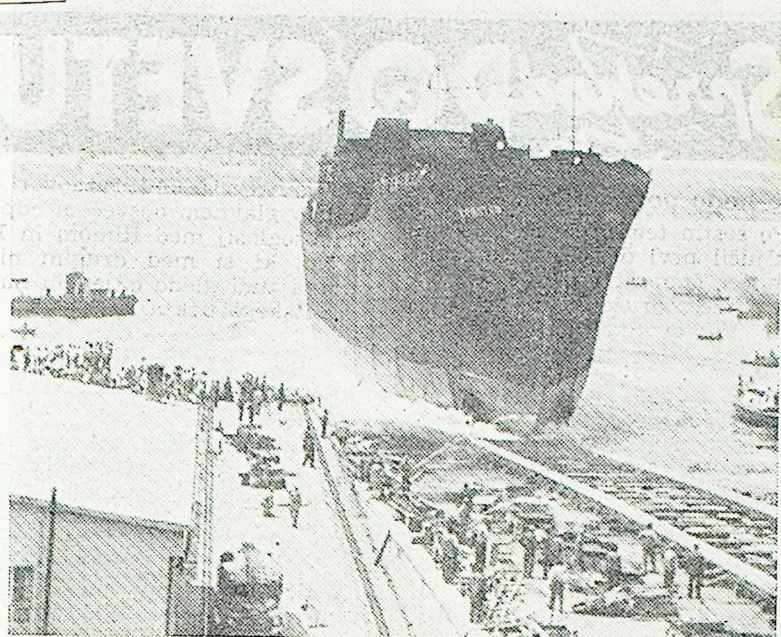
V Ljubljani je te dni zasedal IV. kongres Zveze komunistov Slovenije, ki mu je prisostvovalo razen 674 delegatov mnogo visokih gostov, zastopnikov CK ZKJ in centralnih komitejev ZK iz vseh ljudskih republik Jugoslavije. V imenu Izvršnega komiteja CK ZKJ in tovariša Tita je kongres pozdravil sekretar CK ZKJ Aleksander Ranković. V svojem pozdravnem govoru je med drugim dejal, da so komunisti in vsi delovni ljudje Slovenije lahko ponosni na uspehe, ki so jih dosegli v borbi za socialistično preobrazbo naše družbe. Po njegovem govoru, v katerem je prikazal tudi smernice za delo komunistov, je podal temeljno poročilo o bodočih nalogah Zveze komunistov Slovenije sekretar CK ZKS Miha Marinko.

Uvodoma je poudaril osnovne značilnosti naše zunanje politike, ki so zasnovane na uveljavljanju aktivne koeksistence, miru in poglabljanja medsebojnih odnosov na enakopravnih temeljih. Nato je podčrtal prizadevanja komunistov pri nadaljnji graditvi našega komunalnega sistema in pri razširjanju ter utrjevanju družbenega in delavskega samoupravljanja. Močno se je v zadnjih letih okrepila idejno-politična enotnost ljudstva in prišlo je do stabilizacije notranjega političnega stanja. Opozoril je na osnovno nalogo komunistov, to je, da se morajo vedno zavedati odgovor-

nosti ob ustvarjanju perspektivnih družbenih načrtov, posebno kadar gre za investicijsko potrošnjo. Glede kmetijstva je poudaril potrebo po nadaljnji socialistični izgradnji naše vasi, vzporedno s tem pa je načel vprašanje povečanega angažiranja subjektivnih sil in materialnih sredstev v kmetijstvu. V poročilu je tovariš Marinko omenil velik gospodarski uspeh, ki smo ga dosegli s tem, da se vse bolj širi nagrajevanje po učinku in težnja po vsesplošnem povečanju delovne storilnosti.

Tovariš Marinko je svoje izčrpno poročilo o bodočih nalogah Zveze komunistov zaključil s trditvijo, da so merilo uspehov našega dela koraki, storjeni na poti takega materialnega in družbenega razvoja, ki pomenijo približevanje izgradnji socialističnih družbenih odnosov.

O organizacijsko-političnih nalogah Zveze komunistov je podrobno govoril član Izvršnega komiteja CK ZKS Janez Vipotnik, o vlogi komunistov v delavskem in družbenem upravljanju član Izvršnega komiteja CK ZKS Stane Kavčič in o boju za socialistično kulturno politiko je pripravil poročilo član Izvršnega komiteja CK ZKS Boris Ziherl. Kongres je po plenarni seji nadaljeval svoje delo v štirih komisijah in na koncu zasedanja sprejel resolucijo.

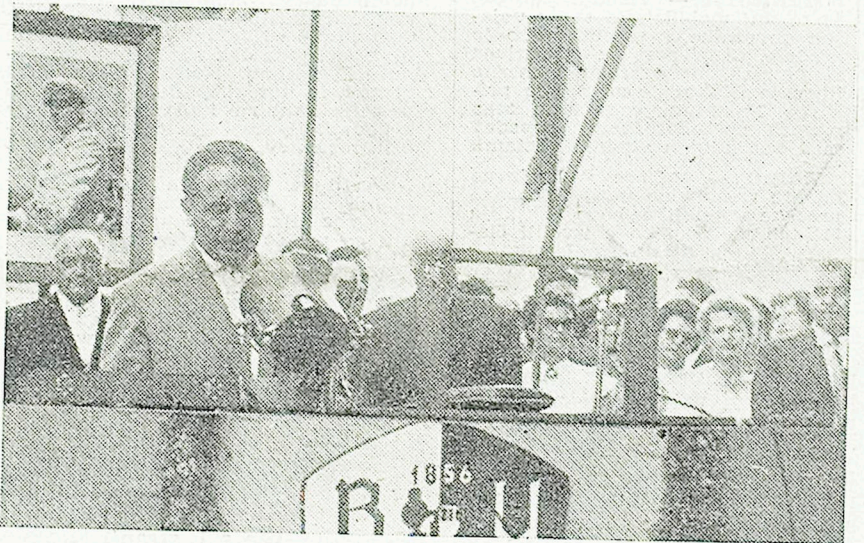

Vse sirene so minulo nedeljo pozdravile novo ladjo Splošne plovbe, ko je v puljski ladjedelnici Uljanik zdrsnila v morje in zaorala prvo brazdo. Hkrati so jo pozdravili tisoči ljudi, ki so od blizu in daleč prihitali na to slavnost. Ponosni ladji je njen kum Albert Jakopič-Kajtimir dal ime Korotana, ki je vezano na slavne spomine slovenske državnosti v minulih časih, danes pa je hkrati živa vez z našimi narodnostnimi skupinami v zamejstvu in ponosen dokaz ustvarjalnosti naših ljudi v okviru jugoslovanske socialistične skupnosti. Ponesla in častno bo vila našo zastavo po vseh morjih in pristaniščih sveta

LEPA SLOVESNOST OB SPLAVITVI »KOROTANA« V PULJU

Iz skupnosti za skupnost

Nekaj tisoč ljudi je navdušeno pozdravilo novo ladjo Splošne plovbe na morskih valovih v ladjedelnici Uljanik, kjer bodo do jeseni novi tramper povsem opremili in ga izročili

Kum nove ladje Albert Jakopič-Kajtimir govori s slavnostne tribune tik pred splavitvijo »Korotana« minulo nedeljo v Pulju

Minulo nedeljo se je zbralo v Pulju nekaj tisoč ljudi, da bi prisostvovali slovesni splavitvi novega tramperja, ki ga za Splošno plovbo v Piranu gradi puljska ladjedelnica Uljanik. Med udeleženci je bilo lepo število ljudi iz koprškega okraja, ki so prihitali iz vseh naših občin. Med številnimi gosti na slavnostni tribuni pod premcem nove ladje smo videli člana IS LRS Toneta Boleta, sekretarja IS LRS Petra Zorka, sekretarja

Sveta za promet IS LRS Bojana Polaka, predsednika OLO Koper Albina Dujca in številne druge predstavnike oblastvenih in političnih forumov koprškega okraja in njegovih podjetij, med njimi direktorja Splošne plovbe Piran Borisa Snuderla in puljske ladjedelnice Josipa Kopiniča. V ospredju pozornosti pa je bil predsednik OO SZDL Koper Albert Jakopič-Kajtimir, ki je kumoval novi ladji. (Nadaljevanje na 3. strani)

S SEJE OKRAJNEGA KOMITEJA ZVEZE KOMUNISTOV V KOPRU

Vsak delavec mora vedeti za vse možnosti svojega tarifnega pravilnika

Na razširjeni seji OK ZKS v Kopru, ki je bila v petek, 19. tega meseca, je sekretar Albert Jakopič-Kajtimir v zvezi s potrjevanjem tarifnih pravilnikov poudaril, da po uveljavitvi nove tarifne politike za organizacije ZK in sindikalne organizacije ne sme nastopiti obdobje neaktivnosti, kajti popravljene in potrjene tarifni pravilniki nikakor ne smejo ostati po predalih v upravah naših gospodarskih organizacij. Akcijo za nagrajevanje po učinku je treba namreč nenehno poglobljati in nadaljevati, komunisti pa morajo biti tisti, ki bodo vplivali na vodstva podjetij, da iščejo vse nove in nove možnosti za nagrajevanje po učinku, kajti tako bomo po eni strani dvignili produktivnost, po drugi strani pa delavcu, ki to zasluži, primerno povečali njegov osebni dohodek. Tovariš Kajtimir je omenil tisti vodstveni kader po naših gospodarskih organizacijah, ki očitno ne pozna produkcijskega procesa v svojem podjetju, kajti če bi ga poznali in se vanj poglobili, ti vodilni tovariši v mnogih primerih ne bi mogli trdovratno zagotavljati, da pri njih ni mogoče

vesti in razširiti nagrajevanja po učinku. V tem smislu akcija (Nadaljevanje na 2. strani)

Vabilo

NA PROSLAVO ELEKTRIFIKACIJE ŠKOCJANSKIH JAM PRI DIVAČI
4. IN 5. JULIJA 1959

Premnogi obiskovalci tajinstvenega podzemlja so izrazili željo, da bi bile Škocjanske jame elektrificirane. Njihova želja je danes uresničena. Svetilke vodnikov so zamenjala svetlobna telesa, ki jih napaja električni tok.

S tem je dosežen pomemben uspeh in storjen velik korak v izpopolnjevanju našega turističnega omrežja, ki predstavlja pisan mozaik raznoterih lepot narave in človekovih stvaritev.

Prva slovesna razsvetlitev jam bo na Dan borca, 4. julija 1959, ob 9,30, proslava pa se bo nadaljevala tudi v nedeljo, 5. julija.

Občinski ljudski odbor Sežana vabi vse organizacije, društva, ustanove in posameznike na otvoritev elektrifikacije in na obisk jam.

OBVESTILO

TVD Partizan Izola bo v kratkem pričel s treningi odbojke za člane in članice. Ljubitelji odbojke naj se javijo v petkih na novem igrišču od 18. do 19. ure ali v torkih od 16. do 19. ure. db

VPRAŠANJE STANOVANJSKIH SKUPNOSTI NA SEJI PREDSEDSTVA OO SZDL

Sami določajo svojo dejavnost

Člani predsedstva okrajnega odbora SZDL so na svoji zadnji seji, ki ji je predsedoval tovariš Albert Jakopič-Kajtimir, v četrtek, 18. t. m., razpravljali o vprašanju stanovanjskih skupnosti pri nas. V letošnjem letu bodo vse komisije za družbeno upravljanje pri občinskih odborih SZDL usmerile svoje delo v ustanavljanje stanovanjskih skupnosti ob pomoči vseh drugih množičnih in političnih organizacij, tako da se bodo te nove samoupravne enote čimprej uveljavile v našem družbenem razvoju.

In še ti so morali včasih preiti v redno obrtno poslovanje. Seveda pa so take stvari nastajale tudi zato, ker nismo imeli urejenih ustreznih zakonskih predpisov.

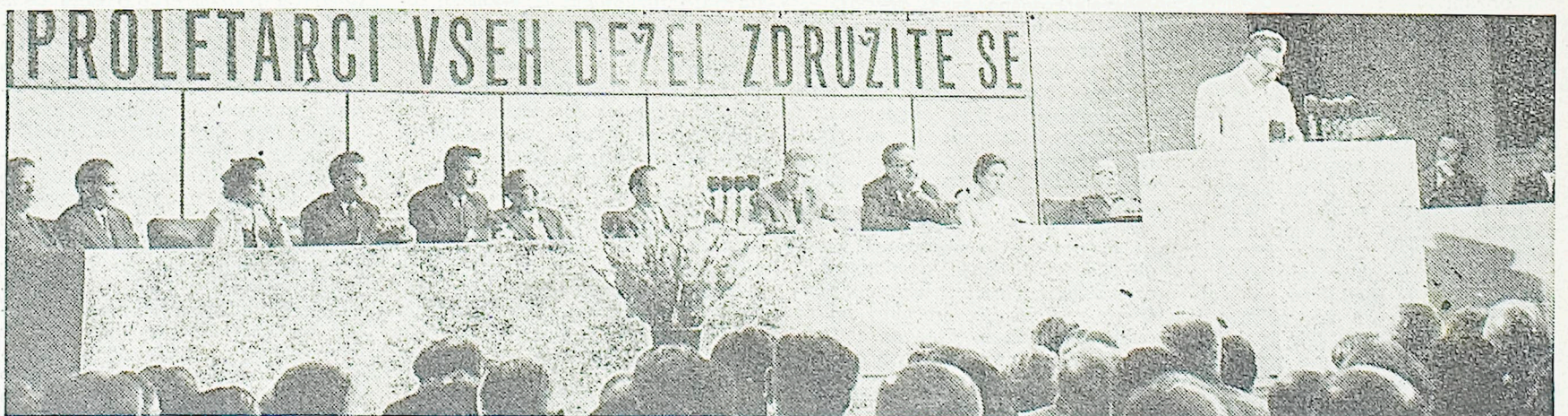
Novi zakon o stanovanjskih skupnostih pa jim daje vsebinsko in nakažuje velike dosežke teh samoupravnih enot. Saj nastajajo te stanovanjske skupnosti kot nujna posledica razvoja samoupravljanja državljanov na vseh področjih in so velik korak v napreduku naše socialistične demokracije. Zakon pravi, da stanovanjska skupnost organizira in pospešuje komunalne, gospodarske, socialno-zdravstvene, vzgojne in druge dejavnosti, ki neposredno služijo družini, gospodinjstvu in delovnemu človeku v zadovoljevanje vsakdanjih potreb. (Nadaljevanje na 8. strani)

Izoli in v Sežani. Prave vsebine pa stanovanjske skupnosti niso našle, ker svojega načrta niso gradile na podrobni analizi stanja in potreb, ker pri tem ni sodeloval neposredni upravljavec-državljan, niti osnovne množične ali politične organizacije. Tako je v okviru stanovanjskih skupnosti, včasih pa tudi mimo njih, živelo le nekaj uslužnostnih servisov

Vprašanje stanovanjskih skupnosti je bilo nedavno na dnevnem redu razširjene seje OO SZDL v Ljubljani, o čemer smo na kratko poročali, o njem razpravljajo številne organizacije in društva, ki skrbijo za varstvo otrok in za razbremenitev delovne žene, in tako je bilo pretekli teden tudi glavni predmet razprave predsedstva našega OO SZDL. Se posebno je aktualna razprava o stanovanjskih skupnostih v juniju, ki se imenuje letos »Mesec družine in gospodinjstva«.

Uvodni referat o tem važnem vprašanju za vse naše državljanje je imel predsednik Komisije za družbeno upravljanje Oskar Venturini. Izčrpno je poročal o prvih začetkih in poskusih še pred izidom Zakona o stanovanjskih skupnostih, o sedanjem stanju, o potrebah in pomankljivostih ter je končno govoril o predlogih okrajne Komisije za družbeno upravljanje, kar je poznejša razprava še dopolnila in razširila.

Splošna ugotovitev je bila, da je do zdaj pri nas le malo stanovanjskih skupnosti bilo kaj več kot formalna ustanovitev na papirju, da pripravljani odbori, v kolikor so sploh delali, navadno niso razumeli in koordinirali pobud, želja in potreb prebivalcev svojega območja. Pri ustanavljanju stanovanjskih skupnosti tudi niso dovolj resno in zainteresirano sodelovali občinski ljudski odbori, niso dajali dovolj pobude niti pravne osnove. Nekaj pozitivnih primerov je bilo le v Kopru (stanovanjska skupnost IV. mestne četrti), v

Delovno predsedstvo IV. kongresa Zveze komunistov Slovenije med govorom sekretarja IK CK ZKJ Aleksandra Rankoviča

Sprehod PO SVETU

Še bodo potrebni razgovori

Po šestih tednih se je v soboto zaključil prvi del ženevske konference. Zunanji ministri Sovjetske zveze, Združenih držav Amerike, Velike Britanije in Francije so v tej zvezi dali skupno izjavo, ki pravi: »Na konferenci zunanjih ministrov v Ženevi, ki se je pričela 11. maja, je prišlo do široke izmenjave gledišč o vprašanih, ki so bila na dnevnem redu. Ministri sodijo, da je potrebno nadaljevati razprave in pogajanja in sporazumeli so se za prekinitve konference, ki se bo nadaljevala 13. julija.« Če je bila ta prekinitve umestna ali ne, bomo videli kasneje, kajti mnenja so zelo deljena. Nekateri menijo, da bo v dnevih premora možno proučiti nove metode za doseganje pričakovanega zblíževanja pri določanju bodočega berlinskega statuta in prepovedi jedrskih poskusov ter upajo, da ni več daleč čas, ko bodo sedli za zeleno mizo šefi štirih velesil.

De Gaulle v Italiji

Predsednik francoske republike general Charles de Gaulle je v torek prispel z letalom v Milano, kjer ga je sprejel predsednik italijanske republike Gronchi. De Gaullov enotedenski uradni obisk Italiji in Vatikanu je povezan s proslavo stoletnice bojev za združitev Italije, to je tistih bojev, v katerih sta se Francija in tedanja kraljevina Sardinija spopadli

DIVAČA

V nedeljo popoldne so učenci osnovne šole v Divači priredili zaključno šolsko predstavo. V prvem delu sporeda, namenjenem proslavi 40. obletnice ustanovitve KPJ, so izvajali borbene pesmi in recitali dela naprednih književnikov, v drugem delu pa so uprizorili enodejanko »Zaleški fantje«. Za zaključek šolskega leta so odprli šolsko razstavo, za katero je med prebivalci veliko zanimanje. Največjo pozornost pa vzbujajo vezenine. Dr

Kje so ladje

- P/l »BIHAČ« je 17. junija priplula v Galveston, kjer naklada tovor za Kontinent.
- P/l »DUBROVNIK« je 19. junija prispela v Houston, kjer naklada tovor za Jugoslavijo.
- M/l »GORENJSKA« je 17. junija odplula iz Safage za Kosseir.
- P/l »GORICA« je danes, 26. junija, prispela na Japonsko, kjer ostane. Njena posadka prevzame novo ladjo, 15.500-tonski tramper »PIRAN«, doslej največjo jugoslovansko tovorno ladjo.
- P/l »LJUBLJANA« je 24. junija prispela v Jugoslavijo.
- M/l »MARTIN KR PAN« je 13. junija prispela v Piran, kjer je v Remontni ladjedelnici Splošne plovbe v rednem popravilu.
- P/l »NERETVA« je 19. junija priplula v Itea, kjer manipulira s tovorom.
- P/l »POHORJE« je 6. junija plula mimo Adena na poti za Far East.
- P/l »ROG« je 25. junija prispela v Split, kjer manipulira s tovorom.
- P/l »ZELENGORA« je 18. junija odplula z Reke v ZDA.

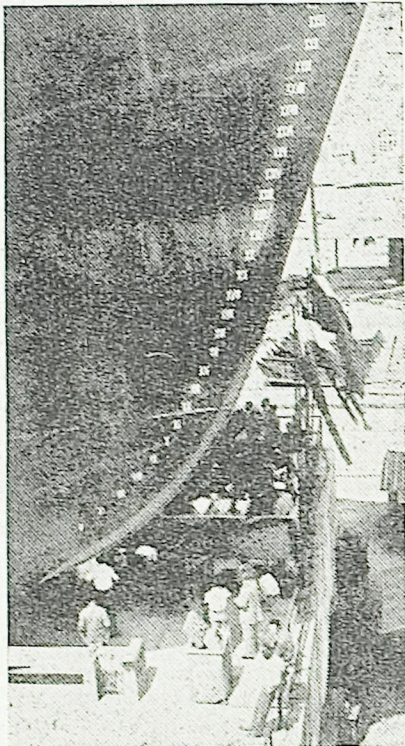
SENOŽEČE

Nasmejanih obrazov — kako ne, saj je konec šolskega leta, pred njimi pa so sonca polne počitnice — so pridni pionirji senožeške osemletke preteklo nedeljo presenetili staro in mlado z igrico »Divji mož«. Tako v dvorani, kjer je igri prisostvovalo izredno veliko število gledalcev. V šolskih prostorih pa so pripravili drugo presenečenje. Tu je bil v obliki ročnih izdelkov, risb, itd. razstavljen trud, ki so ga marljivo in vestni učenci vlagali v učenje v preteklem šolskem letu. Tudi razstava je bila dobro obiskana. -er

z Avstrijo. Uradni razgovori pa bodo v glavnem posvečeni odpravi nesoglasij med Rimom in Parizom, ki si med drugim ništa enotna tudi glede ciljev in nalog Atlantskega pakta.

SZ proti podaljšanju okupacije

Predsednik Sovjetske zveze Nikita Hruščev je ob zaključku uradnih razgovorov z delegacijo vzhodnonemške državne in partijske delegacije med drugim dejal, da je možna združitev obeh Nemčij le na osnovi predhodnega sporazuma med Vzhodno in Zahodno Nemčijo. Zavzel se je za podpis mirovne pogodbe z Vzhodno Nemčijo kljub temu, če bi Zahod nasprotoval, ker vidi v tem najkrajšo pot za ukinitve okupacijskega režima, ki ne dopušča, da bi Nemčija dosegla suverenost. Hruščev je tudi opozoril na možnost, da bi SZ z vsemi silami podprla Vzhodno Nemčijo kot zvesto zaveznico na podlagi Varšavskega pakta in je pripravljena braniti njeno ozemeljsko nedotakljivost, če bi druge države skušale s silo obnoviti okupacijski režim.

Spodnja polovica sprednjega dela nove ladje Splošne plovbe, ki so jo v nedeljo splavili v puljski ladjedelnici Uljanik, daje v primerjavi z ljudmi in zastavami na slavnostni tribuni plastično sliko njene velikosti

Antona Bernetiča - Jakoba ni več . . .

V torek smo zvedeli, da je na Korčinah pri Rižani umrl eden najstarejših aktivistov in doslednih revolucionarjev — Anton Bernetič-Jakob. Slovenska Istra je z njim izgubila tovariša, ki je vse svoje življenje delal in se boril za pravice delavskega razreda. Se mlad fant je odšel z doma v Rocol pri Trstu in si kot kmečki delavec začel sam služiti kruh. Bližina mesta, kjer je bilo na tisoče delavcev, ga je privlačevala. Pustil je delo na kmetiji in odšel v Trst, kjer se je zaposlil v škedenjskih plavžih. Postal je stooštoten proletarec.

Prvega maja 1912 je javno izpričal svojo pripadnost ideji delavskega razreda s tem, da se je udeležil prvomajske proslave kot spremljevalec delavske zastave na čelu pettisočglave množice. Zaradi udeležbe je bil za kazen za šest mesecev odpušen z dela. V prvi svetovni vojni je bil Bernetič leta 1914 poklican k vojakom v Pulo, kjer je kot mornar služil vojaški rok. Leta 1917 — malo pred zlo-

mom nekdanje Avstrije — je Bernetič prišel v stik z ujetniki, ki so se vračali iz Rusije. Le-ti so pripovedovali, kako se delavci v Rusiji pod vodstvom Lenina borijo, da bi takratnim oblastnikom izrgali oblast in ustanovili vlado ljudstva. Naravno, da so te prenesene misli in ideje naglo osvajale vojake. Ko so zvedeli, da jih nameravajo premestiti na fronto pri Gorici, so se kot eden uprli. Vojaška oblast je potem nekatere zaprla, druge premestila, tretje pa poslala na fronto.

Po zlomu nekdanje Avstrije je Bernetič prišel domov v Ocizlo. V rojstni vasi so že bili Italijani. To ga je zelo potrljo. Za novo leto 1919 bi kmalu izgubil glavo. V družbi z nekaterimi tovariši je hotel ob kozarcu vina praznovati zadnji dan leta 1918. V Klanču je imel takrat gostilno komi-

halič in Anton Bernetič. Dogovorili so se, da bodo organizirali popola bojkot komisarijeve gostilne. Bojkot je uspel in je moral gostilničar šest mesecev zatem zapustiti vas.

V aprilu 1919 je Bernetič v družbi Franca Klobučarja iz Klanča obiskal v Solkanu pri Gorici pokojnega Jožefa Srebrničiča. Dobila sta navodila za ustanavljanje celice KP na Malena Krasu. Po vrnitvi domov sta tudi ustanovila — prvo celico KP v tem delu Slovenske Istre. To celico so imenovali Srebrničičeva celica. V jubilejnim letu ustanovitve KPJ je tudi ta celica praznovala 40-letnico ustanovitve. Prav s smrtjo Antona Bernetiča je umrl njen zadnji še živeči član: Ostali trije: Franc Klobučar, Valentin Mihalčič in Ivan Mihalčič so pomrli že prej.

V letih italijanske okupacije je bil Bernetič devetnajstkrat zaprt. Karabinjerji in fašisti so mu bili vedno za petami. Leta 1922 so ga skvadristi v Trstu prijeli in mu dali piti ricinovo olje. V marcu 1932 je pomagal pri uničenju šole v Krvavem potoku, ki so jo Italijani uporabljali za raznarodovanje slovenskih otrok. Pomagal je tudi pri vlovu v urade fašistične-ega občinskega tajnika na Kozini, od koder so odnesli pisalni stroj in ciklostil. Oba stroja bi morali odnesti v neko ilegalno tehniko. Po tem vlovu so ga karabinjerji aretirali in nečloveško prepepali na postaji v Črnem kalu. Izbili so mu sedem zob. Več kot šest mesecev potem ni mogel uživati trde hrane . . .

Začetek narodnoosvobodilne borbe je našel Bernetiča že prekaljenega in pripravljene. Ze dne 22. oktobra 1941 se je pri njem oglasil Oskar Kovačić-Toni Polak. Rad je sprejel naloge za organiziranje odborov OF. Bil je imenovan za tajnika prvga rajona OF in kasneje še za blagajnika. V jeseni 1941 je bil imenovan za blagajnika okrožnega odbora OF za Slovensko Istro. Ob osvoboditvi je bil dne 5. maja 1945 navzoč kot odposlanec okraja Koper v Ajdovščini pri ustanovitvi prve slovenske vlade. Kasneje je z navdušenjem pomagal ustanoviti prvo nabavno-prodajno zadrugo v Koprju.

Pred desetimi leti ga je na polovici telesa zadel mrtvoval. Od takrat dalje je sledil razvoju ljudske oblasti le še z branjem časopisov. Zadnje čase se je udeležil proslave odkritja spomenika prvim padlim v borbi proti fašizmu in v NOB v Marezigah. Od takrat naprej je vidno pešal, dokler ni v torek umrl, star 66 let.

Za velik prispevek, ki ga je s svojim nesebičnim delom dal v narodnoosvobodilni borbi, in še prej kot odločen protifašist in revolucionar, je bil odlikovan s Redom bratstva in enotnosti II. stopnje in več drugimi odlikovanji. Značilno so njegove besede dober mesec pred smrtjo: »Nikoli nisem svojih ljudi pustil v temi. Vsako dobro novico sem takoj prenesel na teren med ljudstvo, da sem tako dvigal moralo in pogum, ki sta bila tako potrebna v narodnoosvobodilni borbi . . .«

sar občine — Italijan. Ko je skupno s tovariši vstopil in naročil vina, so dobili odgovor komisarja: »Ne dajaj vina komunistom. Naj se poberejo v Jugoslavijo.« Naravno, da so Bernetič in tovariši na tak sprejem takoj zapustili gostilno. Nemoteno so odšli domov le tovariši. Bernetiča pa je ustavila skupina italijanskih arditov z bodali. Spoznal je, da nimajo dobrih namenov, zato je odšel proti domu v nasprotni smeri kot po navadi. Obvestil je brigadirja karabinjerjev in povedal svojo sumnjo. Izkazalo se je, da je bila sumnja upravičena. Arditi so pri šolji na »Krožadi« napadli dva karabinjerja, ki ju je brigadir poslal naprej.

Bernetič je spoznal, da bo treba začet; z organiziranjem ljudi za odpor proti okupatorju. Ze drugi večer — 1. I. 1919 — so se v kleti Valentina Mihalčiča na »Krožadi« zbrali: Franc Klobučar, Valentin Mihalčič, Ivan Mi-

Vnebij vestah

BERLIN — Zunanji minister Vzhodne Nemčije Bolz je poslal zunanjemu ministru Zahodne Nemčije von Brentanu pismo s predlogom, naj bi obe nemški državi sklenili sporazum o nenapadanju.

ZENEVA — V Ženevi so se sestali znanstveniki ZDA, Velike Britanije in SZ, da bi proučili načine za odkrivanje jedrskih eksplozij v višinah.

MANAGBA — Vlada Nicaragae je te dni mobilizirala svoje vojaške obveznike v trenutku, ko je zvedela, da ji preti iz sosednjega Hondurasa nova revolucionarna invazija. Kakor je znano, je prišlo v Nicaragui v začetku tega meseca do oboroženih spopadov med uporniki in vladnimi četami.

KAIRO — Volitve v krajevne odbore nacionalne unije Združene arabske republike bodo 8. julija. Na teh volitvah bodo izvolili članne vaških in mestnih odborov.

Dve uspeli razstavi

Kakor vsako leto, je tudi letos priredilo 75 učencev osnovne šole v Lokvi pri Divači zaključno šolsko razstavo. Učenci so razstavili šolske izdelke, ki so jih napravili med šolskim letom in z njimi prikazali smotrno ter vsestransko pestro delo šole.

Podobno razstavo je priredil tudi otroški vrtec, ki ga vodi tovarišica Zdravka Fabjan. Malčki so razstavili svoja ročna dela in obiskovalci so bili presenečeni nad kakovostjo izdelkov. Otroški vrtec v Lokvi obiskuje približno 50 otrok. Zgradba stoji na lepem kraju, je pa potrebna temeljitih popravil, da bi bil otroški vrtec še bolj prikupen. Dramir

Vsaki delavec mora vedeti

(Nadaljevanje s 1. strani)

v zvezi s potrjevanjem tarifnih pravilnikov ni končana, ampak nam narekuje novo politično aktivnost. Na osnovi potrjenih tarifnih pravilnikov je treba z možnostmi višjega zaslužka glede na učinek posameznika temeljito seznaniti vse delovne kolektive, saj so imeli ponekod v zvezi s potrjevanjem tarifnih pravilni-

kov po en sam sestanek kolektiva, vtem ko so bile ponekod po kolektivih tudi razprave v zvezi s tarifnimi pravilniki zelo šibke.

Predsednik OSS tovariš Franc Klobučar je zatem na kratko orisal negativne tendence, ki jih odražajo nekateri v potrditev predloženi tarifni pravilniki, med katerimi je nekaj takšnih, v katerih so želele gospodarske organizacije prikazati nerealno visok dohodek zato, da so lahko utemeljile precejšnje povišanje tarifnih postavk. Nadalje je obsojil takšno poviševanje dohodka posameznih gospodarskih organizacij, ki ga nekatere od njih želijo doseči z izrednim povišanjem cen, kar pomeni, da bi bilo povišanje tarifnih postavk na račun potrošnika. Tako je na primer podjetje »Riba« v Izoli močno zvišalo ceno ribi, zaradi česar bo tarifni pravilnik tega podjetja s tako povišanim dohodkom in tarifnimi postavkami obravnavala okrajna arbitražna.

Plenum OK ZKS je nadalje razpravljal o izčrpnem poročilu predsednika svoje kadrovske komisije, ki ga je podal njen predsednik tovariš Stane Kovač. Poročilo in zelo razgibana razprava sta razčlenila in osvetlila mnogo vprašanj kadrovske politike ZK, nakar je plenum sprejel ustrezne sklepe, med katerimi je bilo zlasti poudarjeno, naj se kadrovske komisije pri občinskih komitejih še nadalje utrjujejo, naj razpravljajo o kadrovske politiki svojega območja iz širših vidikov in naj se izogiba reševanja personalnih vprašanj.

V drugem delu je plenum razpravljal in sklepal o sistemu dela osnovnih organizacij ZK.

Urejuje uredniški odbor. Glavni odgovorni urednik Rastko Bradakšja. Tiska tiskarna ČZP Primorski tisk

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Družbeno knjigovodstvo in obračun

Narodna banka in ostale banke že vodijo posebno družbeno evidenco, katere naloga je preko finančnega poslovanja gospodarskih organizacij, ki se odvijajo prek bank, ugotovljati izvrševanje nalog gospodarskih organizacij, dajati nadrejenim gospodarskim organom o vsem potrebne podatke in analize ter na podlagi tega ukrepati, zlasti pa pravilno usmerjati gospodarski razvoj.

Družbena evidenca obstaja že več let in je med tem izpopolnjevala, dosegla določene uspehe, vendar pa zahteva sedanja stopnja razvoja našega gospodarstva nadaljnjo izpopolnitev v tej smeri. Tako naj bi nova evidenca bolj ustrezala vsem potrebam in zahtevam, v bistvu naj bi se spremenila v družbeno knjigovodstvo, ki bi omogočilo popolnejši vpogled v poslovanje gospodarskih organizacij, zlasti v njihovo pravilno poslovanje, posebej pa še omogočila hitro poseganje tam, kjer bi bile ugotovljene nepravilnosti in podobno.

Razpravljamo o uvedbi družbenega knjigovodstva in obračuna, kakor naj bi se imenovala nova služba v okviru organiza-

cijskih enot Narodne banke, so potekala dalj časa in vprašanje je bilo obdelano do vseh podrobnosti. Tudi je že bilo pred letom dni nekako predvideno, da bo prišlo do uvedbe tega knjigovodstva in kontrole, pa je bilo zopet odloženo na kasnejši čas. Te dni pa je Zvezni izvršni svet sprejel osnutek zakona o družbenem knjigovodstvu in obračunu, ki naj bi ga nato sprejela kot zakon Zvezna ljudska skupščina na prihodnjem zasедanju. Osnutek novega zakona predvideva, da bi se ustanovilo v Narodni banki družbeno knjigovodstvo kot enotna in samostojna služba. Njena naloga bi bila spremljati, kako se ustvarjajo in razdeljujejo družbena sredstva. Tako zbrani podatki pa bi služili kot podlaga za kontrolo obračuna med družbo in koristniki družbenih skladov, bolj družbenega premoženja v celoti. V pristojnost novega sektorja bančnega poslovanja, ki smo ga omenili, bo spadala poleg tega naloga obdelovati sprejete podatke, jih analizirati kakor tudi njihovo dokumentacijo, posebej pa bo spadala v ta delokrog finančna inšpekcija. S tem bo dobil

sektor družbenega knjigovodstva in obračuna poseben pomen, saj bodo danes finančni inšpekciji v njenem okviru še posebno velike pristojnosti.

Družba bo z uvedbo družbenega knjigovodstva in obračuna dobila v svoje roke učinkovitejša sredstva, ki bo, kot pravi obrazložitev, omogočila pravičen razvoj gospodarstva, njegovo stabilnost, pa tudi pravilno delovanje družbenih in delavskih samoupravnih organov. Posebej jim bo omogočila hitro in vsestransko zasledovanje pojavov v gospodarstvu in pravilno reagiranje nanje.

S tem pa bomo napravili važen korak naprej v urejevanju notranjih družbenih razmerij, ko bo družba imela popolnejši pregled nad sredstvi, ki jih ustvarjajo gospodarske organizacije, kako jih razdeljujejo in pa močnejšo kontrolo nad njihovim poslovanjem. Zavedati se je namreč treba, da gospodarske organizacije razpolagajo z družbenimi sredstvi, jih upravljajo in ustvarjajo za družbo. Narodni banki pa bo s tem dana nova velika naloga, ki bo njen položaj v naši družbi še bolj okrepla. -dt-

IZ GOVORA TOVARIŠA ALBERTA JAKOPIČA-KAJTIMIRA NA NEDELJSKI
SLAVNOSTI V PULJU

NOVA POMOČ SKUPNOSTI

Nova ladja »Korotan« in njena posadka bosta Splošni plovbi in vsej naši skupnosti izdatno pomagali izpolniti postavljene načrte

(Nadaljevanje s 1. strani)
Svečanost je začel predsednik delavskega sveta Uljanika Ivo Cukon, ki je izrazil zadovoljstvo celotnega ladjedelniškega kolektiva nad odličnim sodelovanjem s Splošno plovbom, pa tudi veselje, ker bo ladja nova vez med našima okrajema in narodom.

Nato je povzel besedo tovariš Kajtimir:

»Svečanost, ko spuščamo v morje novo ladjo, ki jo je zgradila puljska ladjedelnica »Uljanik« za Splošno plovbom v Piranu, znova utrjuje bratsko povezanost ter tvorno sodelovanje jugoslovanskih narodov, sodelovanje, ki je usmerjeno na nadaljnje krepitev gospodarstva naše družbene skupnosti, s tem pa tudi na nadaljnje izboljševanje življenjskih pogojev našim delovnim ljudem.

Dejavnost Splošne plobove v Piranu, ki je imela do sedaj v eksploataciji 10 ladij, koristno pomaga izpolnjevati plan celotne naše jugoslovanske trgovinske mornarice in daje močan delež našemu običnemu gospodarskemu razvoju. Pred našo trgovinsko mornarico pa so tako obširne in odgovorne naloge, da jih bo zmogla zadovoljivo izpolniti samo tedaj, če bomo z združenimi močmi postopoma uspeli povečevati njeno materialno bazo, se pravi, če bomo še naprej povečevali število ter kapacitete plovnih objektov vseh naših pomorskih podjetij.

Ko je tovariš Kajtimir orisal, kako se pri nas vrstijo delovne zmage druga za drugo, je nadaljeval:

»Novo zgrajena ladja, ki jo z ozirom na število v tej ladjedelnici zgrajenih ladij vodi »Uljanik« pod številko 225, je grajena za motorni tramper (vštevši osem potniških postelj) z nosilnostjo 12.700 ton; dolga je 149,3 in široka 18,8 m, prazna bo imela 7,85, polna pa 18,8 ugreza. Tramper bo imel moč 6.250 KS in bo razvijal brzino 15 milj na uro. To bo naj-sodobnejše urejena visokomorska motorna ladja, ki bo imela kabinskega prostora za 42 mož posadke, kabine za 8 potnikov, za 1 pilota in za zobozdravnika. Ladja št. 225 ima vgrajenih 3.400 ton proizvodov črne metalurgije in 900 ton jeklenih profilov. Pri tem seveda ni všteta še precejšnja teža ladijskih strojev. V ladjo bo vgrajen dvotakten Diesel motor, odlični izdelki ladjedelnice »Uljanik«, ki daje izredne rezultate. Ladja bo opremljena z naj-modernjšimi navigacijskimi instrumenti, ki bodo posadki in podjetju jamčili varno plovbom. To so radarske naprave, priključene na giro kompas na mostu, to je sodoben autopilot, ultrazvočni globinomer, radijska postaja za srednje in kratke valove, radijska telefonija, ozvočenje vseh prostorov na ladji z možnostjo sporočanja odgovorov, avtomatska telefonska centrala z 10 priključki itd. Posebnost tramperja bo tudi njegova notranja oprema, ki je — tretja te vrste — plod vseh dosedanjih izkušenj, se pravi plod

tesne povezave med projektivno in živo prakso. Kako znatni prihranki za družbo na takih osnovah lahko nastanejo, med drugim zelo zgovorno dokazuje dejstvo, da bo zaradi najracionalnejše razporeditve prostorov in opreme imela ladja št. 225 za 160 ton več nosilnosti, kakor pa je bilo predvideno po projektu in pogodbi.

Da je investitorja in projektanta navdajala posebna skrb za človeka na tej ladji, priča njena notranja ureditev. Celotna posadka bo za razliko od ladij, zgrajenih za kapitalistične države, imela za svoje zelo udobne kabine najlepši prostor na sredi trupa, na razpolago ji bo tudi prijeten klubski prostor, 12 koncertnih radijskih sprejemnikov, apoteka, zobozdravnik in knjižnica. Vsi notranji prostori nove ladje bodo imeli montirane klimatizacijske naprave, kar bo omogočalo posadki znosne prebivalne pogoje zlasti v vročih predelih zemeljske oble, da ne govorimo še o kopalnicah, hladilnikih, zlasti o velikem hladilniku za rezervno hrano itd.

Tovarišice in tovariši!

Spričo povedanega si štejem v prijetno dolžnost, da se za tako zahtevno in kvalitetno gradnjo tega velikega objekta, za katerega je jugoslovanska družbena skupnost dala 2 milijardi 200 milijonov dinarjev, v prvi vrsti zahvalim kolektivu in sposobnemu vodstvu ladjedelnice »Uljanik«, ki se je zaradi svojih velikih uspehov v gradnji solidnih pomorskih objektov posebno v zadnjih letih močno uveljavil po vsem svetu, saj dejansko gradi zahtevne pomorske objekte po najstrožjih mednarodnih merilih. Mnoge tuje in domače pohvale glede kvalitete ladijskih gradenj v ladjedelnici »Uljanik« nas navdajajo s ponosom, kaj vse socialistična Jugoslavija že zmore, nam v koprskem okraju pa dajejo upanje, da bo kolektiv te ladjedelnice enako kvalitetno zgradil za Splošno plovbom v Piranu še nadaljnja dva, povsem enaka motorna tramperja »TRBOVLJE« in »ZRENJANIN«. In prav tako se nadejamo, da bo ladjedelnica solidno izdelala še četrti naročeni objekt za Splošno plovbom v Piranu z 18.340 tonami nosilnosti, ki ga Splošna plovbom gradi iz lastnih sredstev in ki bo splavljen v začetku 1961 z imenom »BELA KRAJINA«.

Nato se je tovariš Jakopič posebej zahvalil projektantom, delavcem in strokovnjakom »Uljanika«, kooperantom (Rade Končar, Zagreb; Železarni Zenica in Železarni Jesenice; Vulkan, Reka; Jugomontaža, Zagreb; Lesnina, Ljubljana; Sumarin-color v Umagu in Jugoturbina iz Karlovca), nakar je nadaljeval:

»Naša zahvala gre tudi seveda centrali Jugoslovanske investicijske banke v Beogradu, preko nje

pa celotni jugoslovanski skupnosti za razumevanje pri odobritvi tako pomembnega investicijskega kredita.

Iskrenim čestitkam kolektivu ladjedelnice »Uljanik« in vsem naštetim hkrati pa pridružujem še tople čestitke investitorju — Splošni plovbom v Piranu, organom del. samoupravljanja, upravnemu vodstvu podjetja in ne nazadnje oddelku za novogradnje, ki je v stalnem sodelovanju s projektantsko skupino »Uljanika« kot nadzorni organ investitorja v mno-

(Konec na 10. strani)

Pogled v dvorano Uniona v Ljubljani med zasedanjem IV. kongresa Zveze komunistov Slovenije

OB IV. KONGRESU ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE

Besedo imajo delegati

Pred odhodom na IV. kongres Zveze komunistov Slovenije smo naprosili nekaj delegatov iz koprškega okraja, da za naše bralce povedo nekaj misli ob tem velikem dogodku, ki naj vnese novega poleta v vse naše življenje. Posredujemo vam besede po enega delegata iz koprške, piranske in postojnske občine, menimo pa, da so podobnih misli delegati iz vseh naših občin

organizacijske in delovne konsolidacije podjetja in našega kolektiva. Zagotovo nam bo dal IV. kongres ZKS novih napolnil, pobud in moči za to delo.»

BOLTE GORUP, TISKARSKI STROJNIK IZ KOPRA:

Pogoj za uspeh je višja storilnost

Tovariš Bolte Gorup je tiskarski strojnik v tiskarni Casopisno založniškega podjetja Primorski tisk v Kopru, ki izdaja in tiska tudi naš list. Nekaj let sem je tudi predsednik delavskega sveta v podjetju. Vedno je dobre volje in nasmejan, vedno pripravljen za vsako delo in pomoč tudi izven svojih rednih delovnih obveznosti. Njegova delavnost in tovarištvo sta tisti odliki, ki sta največje pripomočki, da smo uglednega tovariša našega delovnega kolektiva in naše osnovne organizacije ZK izvolili za delegata na IV. kongresu ZKS. Kar izza stroja v tiskarni je v naglici povedal:

»Od VII. kongresa ZKJ naprej je naša osnovna organizacija razvijala globoko dejavnost v več smereh. In-

tenzivno politično izobraževanje s proučevanjem gradiva VII. kongresa in posebej programa ZKJ je vnele tudi sicer precejšno razgibanost v naše vrste. Hkrati smo si prizadevali za ureditev delovnih pogojev v našem podjetju, da bi kar najbolj dvignili delovno storilnost, zavedajoč se, da je z uvedbo novega, pravčnejšega sistema nagrajevanja po učinku to edini način in pogoj za splošen dvig življenjskega standarda članov našega kolektiva na eni strani, kot pogoj za uspeh in napredek celotnega podjetja na drugi strani. Tudi naši organi delavskega samoupravljanja v podjetju so v tej smeri razvili največjo aktivnost. Delovna je tudi naša sindikalna organizacija, mladinska prav tako ne stoji ob strani — vsem akcijam na čelu pa skušamo komunisti uveljaviti in izpeljati načrte v omenjeni smeri

Bolte Gorup

RAZGOVOR S POSTOJNSKIM DELEGATOM MIKLAVČIČEM

Odločilna vloga komunistov

v formiranju socialističnih odnosov v podjetju

V Postojni smo na Lesnoindustrijskem podjetju LIP obiskali delegata IV. kongresa ZKS, 51-letnega delavca Antona Miklavčiča, predsednika delavskega sveta podjetja in člana Občinskega zbora proizvajalcev.

Ob brnenju strojev v mehanični delavnici, kjer dela, smo mu dan pred njegovim odhodom na Kongres zastavili dvojce vprašanj.

Tov. Miklavčič, kaj sodite o vsebinskih pripravah komunistov vašega podjetja pred ljubljanskim kongresom Zveze komunistov Slovenije?

»Kongres bo nedvomno jasno spregovoril o vsestranski vodilni vlogi, ki so jo slovenski komunisti odigrali med obema kongresoma. Prav zato

se mi zdi tem pomembnejše dejstvo, da smo se tudi komunisti na LIP — kot eni najpomembnejših celic v gospodarstvu komun — zavestno zavzeli za dosledno uvajanje socialističnih principov gospodarjenja in širjenja pozitivnih družbenih odnosov v našem podjetju. Rezultat takšnega dela, ki je vselej naletelo na široko podporo celotnega delovnega

Gustav Guzej

GUSTAV GUZEJ, SEKRETAR OBK ZKS V PIRANU:

Nov vir za nadaljnjo rast

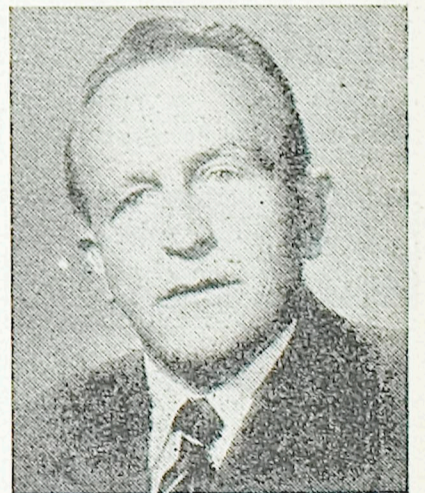
V naši občini je skoraj vsak peti, v nekaterih podjetjih pa celo vsak tretji zaposleni član ZK Jugoslavije. Pri takem, sorazmerno velikem številu članov ZK pa je naša naloga, kako usposobiti vse te člane, da se bodo kot naj-revolucionarnejši del uspešno uveljavljali v vseh organih ter institucijah našega demokratičnega mehanizma. V naših vrstah imamo precej mladih članov ZK, ki jih bomo morali vzgajati, da bodo postali dobri komunisti.

Vse to je napotilo naše osnovne organizacije, da iščejo primernih metod dela. V tem pa so zlasti uspešne tiste, ki so razumele gospodarjenje v podjetju, dalje razvijanje našega demokratičnega mehanizma ter razvijanje komunalnega sistema kot svojo temeljno nalogo. Pri teh konkretnih dejavnostih so nekatere osnovne organizacije dosegle že zelo lepe uspehe. Nekaj pa je še takih, ki skušajo delati po starem. Zlasti za terenske osnovne organizacije velja, da niso znale izkoristiti sorazmerno močnega subjektivnega činitelja za praktično izvajanje

principov naše socialistične politike na svojem področju.

Z razvojem komunalnega sistema se spreminjajo tudi pogoji dela tako osnovnih organizacij kot komiteja. Zlasti sedaj, ko se pripravljamo na ustanovitev stanovskih skupnosti, je očitno, da bodo morale osnovne organizacije spremeniti metode dela in v prvi vrsti postati mobilizator vseh sil svojega področja in v čim pestrejših oblikah uresničevati principe naše socialistične politike.

Sedmi kongres ZKJ je dal našim osnovnim organizacijam veliko pobud za njihovo delo. Študij programa in kongresnega gradiva ter prizadevanje za izvajanje programa je prispevalo, da so naše osnovne organizacije v obdobju od VII. kongresa do danes znatno napredovale. Prav tako bo pa tudi četrti kongres Zveze komunistov Slovenije nov vzpodbuden vir za nadaljnjo kvalitetno rast naših osnovnih organizacij, za delo komunistov in s tem za nadaljnjo rast vsega življenja v naši komun kot tudi v vsej naši skupnosti.

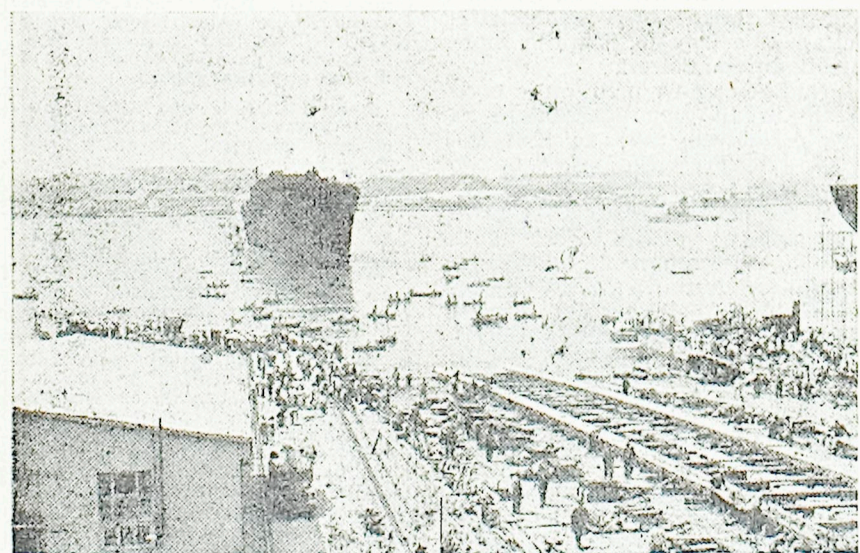
Anton Miklavčič

kolektiva, so danes povsem očitni. Lahko trdim da smo delavsko samoupravljanje za razvili do takšne stopnje, da predstavlja v miselnosti našega delavstva in v samem ekonomskem mehanizmu podjetja neodpravljlivo potrebo.

»In kaj si komunisti na LIP obetajo od IV. kongresa ZKS?«

»Kongres bo v splošnem spregovoril o problemih, ki jih je temeljito osvetlil že VII. kongres ZKJ. Le da se bo spustil v temeljitijo razpravo o konkretnih prizadevanjih in problemih, ki jih slovenski narod in še posebej slovenski komunisti srečujemo na poti socialistične graditve. Pričakujemo — gledano predvsem z ožkega stališča podjetja — da bo kongres potrdil odločilno vlogo komunistov v formiranju socialističnih odnosov v podjetju ter da nam bo navrgel vrsto pomembnih napotkov za nadaljnje delo.« je zaključil tov. Miklavčič.

M. A.

Nova ladja »Korotan« tik po splavitvi v Pulju, ko je zaplavala in bila pravi velikan med drobnimi ribiškimi ladjicami in vlačilci pristaniške uprave in ladjedelnice »Uljanik«. Ti so jo nato zavlekli k obali, kjer jo bodo do septembra ali najpozneje oktobra letos opremili in nato izročili naročniku — Splošni plovbom Piran

PROPADANJE KRAŠKE ZGODOVINSKE ZNAMENITOSTI

Zob časa je načel TABOR V LOKVI

Če popotnika zanese pot v Lokev pri Divači, se bo brez dvoma ustavil pred okroglo, kamenito stavbo sredi vasi. V njem bo vzbudila veliko zanimanje in si jo bo ogledal. Ko bo povprašal domačina, kakšna stavba je to, mu bo s ponosom povedal, da je to vaška zanimivost, znana daleč naokrog. Dodal bo še, da je to postojle zelo staro in da je služilo njegovim prednikom v obrambo pred Turki. Popotnik bo spoštljivo pokimal z glavo, zastavil še dve ali tri vprašanja, nato pa se začuden vprašal, čemu je tako znamenita zgradba danes zapuščena in prepuščena postopnemu uničevanju kraške burje. Domačin bo zmignil z rameni in dejal, da se zanjo nihče ne zanima, nato pa bo popotnik napravil nekaj zanimivih fotografskih posnetkov in nadaljeval pot...

Gre za Tabor — za lokavsko zgodovinsko znamenitost s hišno številko 127. Tabor je bil sezidan leta 1485 kot trdnjava, v katero so se zatekali vaščani med turškimi vpadi. Stari ljudje vedo povedati, da so njihovi predniki polivali turške oblake s krmivi sabljami s kropom ali vrelim

oljem in da je vodil iz Tabora skrivni rov, za katerega so vedeli le nekateri, in da je imel Tabor dvigni most. Tabor je bil obdan z visokim obzidjem, o čemer še danes pričajo njegovi ostanki.

Lokavska kronika pripoveduje, da je bil Tabor nekoč ljubljanska žitnica. Dokument, ki o tem govori, je odkril v začetku tega stoletja naš pesnik Anton Askerc. Pokazal ga je pokojnemu Rodoljubu in naprednemu učitelju iz Lokve Slavoju Praprotniku, ki je ugotovil, da je listina pogodba med Ljubljano in lokavskimi možmi, na osnovi katere naj bi v Taboru hranili žito. Italijani so Lokve imenovali Cognale, ker so mu Nemci rekli Kornhalle, kar pomeni žitnica.

Lahko rečem, da predstavlja Tabor zgodovino kraja. V njem se je rodila napredna prosvetna misel in leta pred prvo svetovno vojno pomenijo zanj »zlato dobo«. Takrat so igrali, peli, prirejali veselice in pravem slovenskem duhu. Z igrami so budili narodno zavest in v Taboru se je rodilo Bralno in pevsko društvo Lokev. Vodil ga je Slavoj Praprotnik. Društvo je imelo tudi knjižnico in čitalnico.

Danes je Tabor zapuščen. Razbita in polomljena okna obtožujejo sedanjí rod, da ne spoštuje njegove zgodovine in si ne zna v tej stavbi urediti prostorov za kulturno-prosvetno delo. Ko se povzpneš po kamenitih stopnicah in odrineš težka hrastova vrata, stopiš v dvorano, kjer prhutajo vrabci in nehoti se v mraku spom-

niš zgodb o jagih babah in strahovih. To vzdušje je tembolj pristno, ko se zagledaš v meter debelo zidovje, laziš po vegastih, na pol polomljenih stopnicah in se sprehaš po zapuščenih sobah brez vrat. Vsak hip si v nevarnosti, da ti pade na glavo zidak ali kos polomljene deske.

Ni dolgo tega, ko je bil Tabor še dobro oskrbovan, danes pa je kljub stanovanjski stiski, kljub dejstvu, da bi bila potrebna v vasi zdravstvena ambulanta in da lokavska mladina nima svojih društvenih prostorov, tako zanemarjen, da nas mora biti sram.

Ali res ni mogoče dobiti sredstev za njegovo popravilo? Vaščani bi se radi lotili prostovoljnega dela, da bi zgradbo usposobili v koristen namen in da bi se v njej zopet odvijalo tisto živahno življenje, kot je bilo nekoč. Tabor sedaj propada zgolj zaradi naše brezbrilnosti, ki ji moramo napraviti konec. Drago Mirošič

Tabor v Lokvi

OB 10. OBLETNICI VAJENSKE ŠOLE V SEŽANI

Laskava, toda stvarna priznanja

V počastitev 40. obletnice KPJ in za 10. obletnico šole — tako je bilo z velikimi črkami zapisano na šolski tabli v eni izmed učilnic Vajenske šole v Sežani preteklo nedeljo in ponedeljek.

Razstava, polna otipljive stvarnosti. Razstavljajo vajenci vseh treh razredov. Na stenah risbe najrazličnejšega orodja, načrtov, kosov pohištva itd., ob mizah pa večji in manjši — bolj ali manj komplicirani izdelki mizarske in kovinarske stroke. Ob pogledu na nekatere izdelke se nehoti poraja rahel dvom: je to res izdelal sam vajenec? Kratek razgovor z ravnateljem šole tovarišem Bregantom na mah razprši vsak dvom. Torej — vse priznanje mladim obiskovalcem in tistim, ki nje oblikujejo. Vpisi v knjigo obiskovalcev so laskavi, toda nič manj stvarni.

Tovariš Bregant pravi: »Razstava kaže uspeh naše šole v prvem desetletju. Kdor si je ogledal naše prve razstave, je lahko ugotovil precejšen napredek. Obiskovalce so presenetili zlasti risarski izdelki, ki so natančni in okusno izdelani, tako da se lahko kosajo z izdelki najboljših vajenskih šol. Čeprav so to strokovne stvari, so tako izdelane, da so že na prvi pogled prikupne. Tudi večini mizarskih in kovinarskih izdelkov ni kaj oporekati.« V teh besedah sta ponos in priznanje neutrudnima sodelavcem tovarišema Velkavrh in Kosarju. Oboje je popolnoma upravičeno.

V desetih letih je uspešno končalo šolo 163 vajencev raznih (Nadaljevanje na 10. strani)

SE EN USPEL VOZNI RED ZA AVTOBUSNE PROGE

Lepo, koristno in praktično

Avtoturistično podjetje Slavnik v Kopru izvedlo posrečeno zamisel: barvne razglednice kot priloga — Tisk, klišeji in vezava: ČZP Primorski tisk Koper

Letos nas avtoturistična podjetja drugo za drugim presenečajo z izdajo izredno okusnih in bogatih vozni redov. Menda je skromna, lanski enaka zunanost »Slavnikovega« voznega reda kriva, da pišemo šele danes o njem, čeprav je v prodaji že ves mesec. To pravzaprav ni samo vozni red, temveč hkrati katalog 18 lepih barvnih fotografij, ki so ob strani perforirane, da jih je mogoče iztrgati in uporabiti kot razglednice. Prav zaradi tega ima ta vozni red večjo turistično propagandno vrednost kot običajni vozni red. Fotografije so tako po motivih kot reprodukciji uspele, tako da jih želijo turisti več, kot jih je samo v vozni red, in tako se je avtoturistično podjetje »Slavnik« odločilo in dalo natis-

niti večje število teh fotografij samo za prodajo kot razglednice.

Se nekaj podatkov o voznem redu avtoturističnega podjetja »Slavnik«. Na 54 straneh vsebine ima poleg vozni redov za vse svoje proge tudi grafični pregled teh prog in splošna navodila za prevoz potnikov in prtljage ter za brezplačni prevoz pod posebnimi pogoji. Poleg tega in že omenjenih fotografij so v voznem redu še enobarvne fotografije nekaterih krajev okraja Koper, na njih hrbtini strani pa so reklamni teksti, ki še poživijo vozni red. Knjižica je vezana v priročni obliki žepnega formata na trpežnem papirju. Vozni red velja za dobo od 1. junija letos do 1. junija 1960 oziroma do nadaljnjega. JI

MINULO SOBOTO SO V PIRANU SLOVESNO ODPRLI NOVO PEKARNO

Po vztrajnem prizadevanju lep uspeh

Do deset tisoč kilogramov kvalitetnega kruha dnevno za domače potrebe in preskrbo turistov na obalnem področju

Minulo soboto je bil v Piranu spet lep praznik: Pekarne in slaščičarne so odprle novo moderno pekarno, ki bo dnevno lahko po potrebi dajala do 10.000 kg kvalitetnega kruha na trg.

Slovesnega začetka obratovanja nove pekarnice so se udeležili številni gostje — predstavniki oblastvenih in političnih forumov ter gospodarskih ustanov koprškega okraja in piranske občine. Med njimi so bili sekretar OK ZKS Koper Albert Jakopič-Kajtimir, načelnik Tajništva za

gospodarstvo in drugi predstavniki OLO Koper, predsednik ObLO Piran Davorin Ferligoj, sekretar ObK Piran Gustav Guzej, podpredsednik Ivan Korošec, direktor Investicijske banke v Kopru Bernard Potočnik in drugi.

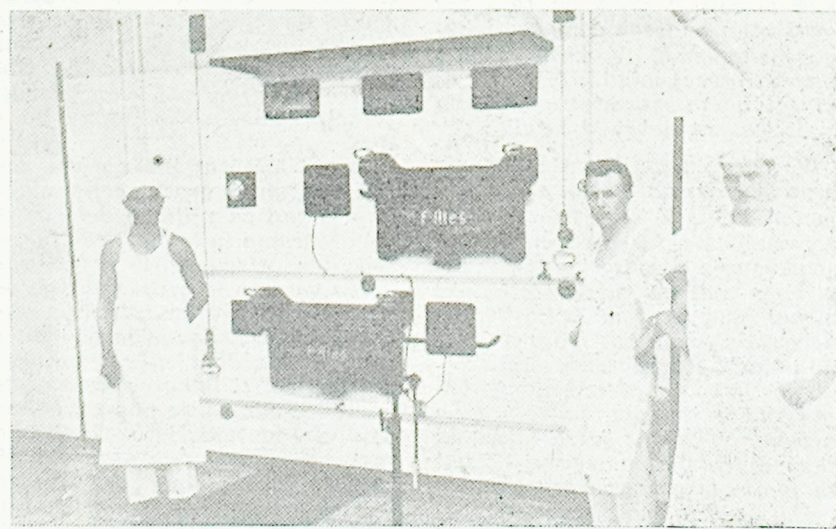
Direktor podjetja Pekarne in slaščičarne Lovro Vergolin je gostom tolmačil ureditev nove pekarnice, ki je zgrajena po najsoodobnejših načelih. Ima parno peč z zmogljivostjo do deset tisoč kg kruha na dan v treh izmenah.

Gradnja je bila zaradi iznajdljivosti in sposobnosti upravnega kadra pri podjetju in ob nenehnem zanimanju in pomoči občine izredno poceni. Peč je kurjena na nafto, kar ni samo najceneje, marveč tudi najbolj higienično. Moderne naprave onemogočajo vsakršno nesrečo ali prekomerno porabo goriva, ker posebni termostati avtomatično urejajo kurjenje. Celoten obrat je elektrificiran in s tem do skrajnih možnosti avtomatiziran.

Nad pekarno v prtiličju je podjetje uredilo lepe garsoniere za svoje delavce, tako da tudi krovsko vprašanje posledje ne bo več velik problem.

Z začetkom obratovanja nove pekarnice bo podjetje dosedanja peč uporabljalo le še za izdelovanje kvalitetnega peciva in slaščič, ki jih dobavljajo domala vsemu obalnemu področju. Deloma jih podjetje nudi v lastnih lokalih, deloma pa jih dobavlja predvsem velikim hotelskim obratom na svojem področju.

Na otvoritvi sta govorila tudi tovariša Kajtimir in Davorin, ki sta v svojem kratkem izjavljanju pohvalila požrtvovalni kolektiv in vztrajnega direktorja, hkrati pa jim položila na srce nadaljnje razvijanje podjetja, da bo sposobno vedno pravočasno in v dovoljnih količinah preskrbeti svoje področje s kvalitetnim kruhom in drugim pecivom.

Parna peč nove piranske pekarnice v najlepšem obratu te vrste v okraju

Kaj pravijo drugod...

DOLENJSKI LIST

106 POTRJEJENIH — DRUGI ČAKAJO TARIFNA VPRAŠANJA BOMO NENEHNO UREJALI. VENDAR JE ŽE LETOSNJE LETO RESNIČNA PRELOMNICA V DOLGOLETNIH NAPORIH ZA PRAVIČNOST NAGRAJEVANJA PO UČINKU DELA

V okraju so v glavnem vsi tarifni pravilniki oddani. Le 15 gospodarskih organizacij jih še ni prineslo na svetlo. Potrjenih je že 106 tarifnih pravilnikov, drugi pa še čakajo — ali so bili ali pa se bodo vrtni podjetjem v popravku.

Opazen je bil pojav, da so neupravičeno zviševali tarifne postavke po raznih podjetjih. Ponekod so nesorazmerno dvignili tarifne postavke le ljudem iz vodstva podjetja in ozkemu krogu okoli vodstva. Pri kritiki tega pojava ne gre za uveljavljanje uravnilovke, temveč le za pravilna razmerja posameznih kategorij delavcev. Osnovna napaka pa je bila, da so skoraj vse tarifne pravilnike delali za zaprtimi vrati. Vodstva podjetij še vedno vse premalo tolmačijo svoje ukrepe delavcem. Podjetja sicer predvidevajo več delo po učinku, podatki za prvo četrtletje pa kažejo 2,7% padeča dela po učinku nasproti lanskemu letu!

Primorske NOVICE

GRKI KUPUJEJO NASO PLEMENSKO ŽIVINO

Tudi letos se ugodno razvija vzreja in odkup plemenske živine za prodajo. Doslej je šlo iz našega okraja na Hrvaško, v Makedonijo, Bosno in Grčijo že 136 krav in telic.

Zadnji kupci so bili prejšnji teden Grki. Kupili so 22 brejih junic, katerih povprečna cena je bila 125.000 dinarjev. Seveda so bile to samo lepe visoke breje junice, potomke rodovniških krav z veliko mlečnostjo.

pomurski vestnik

KOMBAJN BODO NABAVILI

Kmetijska zadruga v Križevcih pri Ljutomeru bo v kratkem kupila nov kombajn in več snopovozalk, ki so jih doslej tako pogrešali. Ti novi stroji bodo zelo dobrodošli ob letošnji žetvi in jih zadrugniki že težko pričakujejo.

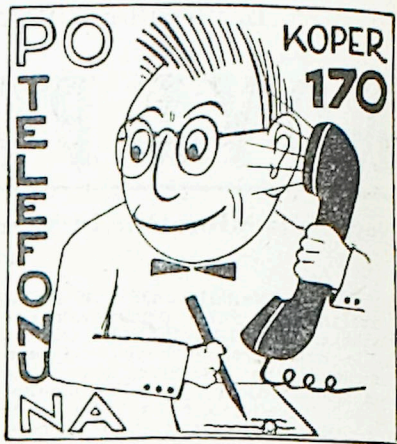
tehnika

VEČ CVETJA NA OKNA

Lepi so kraji v Savinjski in Saleški dolini. Toda mnogokrat se hiše prazne in puste. Zakaj? Na oknih ni cvetja! To zapazimo predvsem v krajih, kjer so hiše tesno druga poleg druge. Kmečke hiše skrbno dosti bolj za cvetje na oknih.

Velenje je izlema. Tu komajda kje najdemo hišo, ki bi ne imela na oknih in balkonih cvetja. Tudi okolica hiš je lepo urejena in v majhnih nasadih rasto cvetice.

Drugje pa, kjer še niso poskrbeli za cvetje na oknih in okoli hiš, bi morale množične organizacije malo vplivati. Saj bi bilo cvetje samo v prid kraju, kajti mimoidoč se radi ustavljajo pred lepo urejenimi hišami!

LJUBLJANA 32-922: Takoj za svetovnim kongresom Mednarodnega inštituta za varjenje, ki bo v Opatiji od 28. junija do 5. julija letos, bo od 7. do 12. julija v Ljubljani v modernu opremljenih prostorih Gospodarskega razstavišča I. mednarodna razstava varilne tehnike.

LJUBLJANA 21-743: Glavni odbor Počitniške zveze Slovenije bo tudi v letošnjih poletnih mesecih priredil več krožnih potovanj po Jugoslaviji za svoje člane. V začetku julija se bodo dve takih krožnih potovanj, ki bosta trajala po 21 dni, udeležili tudi mladinci in mladinke iz koprškega okraja. V vsaki skupini bo po 23 članov Počitniške zveze, v glavnem članki srednjih šol. Predvideno je tudi organiziranje pohoda po poteh IV. in V. ofenzive, ki se ga bo udeležilo najmanj 40 članov Počitniške zveze iz koprškega okraja.

POSTOJNA 14: Do 15. junija je obiskalo Postojnsko jamo okrog 70 tisoč turistov, to je za 62000 več, kot jih je bilo v prvih lanskih šestih mesecih. Največ je bilo jugoslovanskih turistov, med tujci pa je bilo največ Avstrijcev, Nemcev in Italijanov.

IZOLA 41-06: Tovarna kovinskih in plastičnih mas Mehanotehnika v Izoli se je začela te dni seliti v novo tovarniško postopje. Doslej so že preselili orodjarne in oddelke za izdelavo predmetov iz plastičnih mas. V novih tovarniških prostorih, ki so res sodobno urejeni, bo brez dvoma to podjetje lahko doseglo večjo proizvodnjo od dosedanjih in tudi delovala storilnost se bo znatno povečala.

PIRAN 51-10: Devet dijakov strojnega in 17 dijakov plovnega oddelka Pomorske srednje šole v Piranu je te dni uspešno opravilo zrelostne izpite. Večina izmed njih se bo vkrcala na ladje »Splošne plovbe« ali na ladje drugih jugoslovanskih pomorskih podjetij, nekateri pa bodo nadaljevali študije na univerzi oziroma na vojaški pomorski akademiji.

KOPER 13: Minul teden je Okrožno sodišče v Kopru izreklo naslednje sodbe, ki pa še niso pravomočne: Giorgina Giraldi iz Trsta je lani decembra pritihotopila v našo državo 200 gramov 22-karatnega zlata z namenom, da bi ga prodala. Vendar ji prodaja ni uspela in zaradi poskusa kupčevanja s plemenitimi kovinami je bila obsojena na tri mesece zaporja in carina ji je zlato zaplenila.

Delavka tovarne Mehanotehnika Izola Oktavija Sumerac je ponaredila zdravniško potrdilo tako, da si je samovoljno podaljšala bolezenski dopust. To je že tretji primer ponarejanja uradne listine v tej tovarni in bila je obsojena na 20 dni zaporja, pogojno za eno leto.

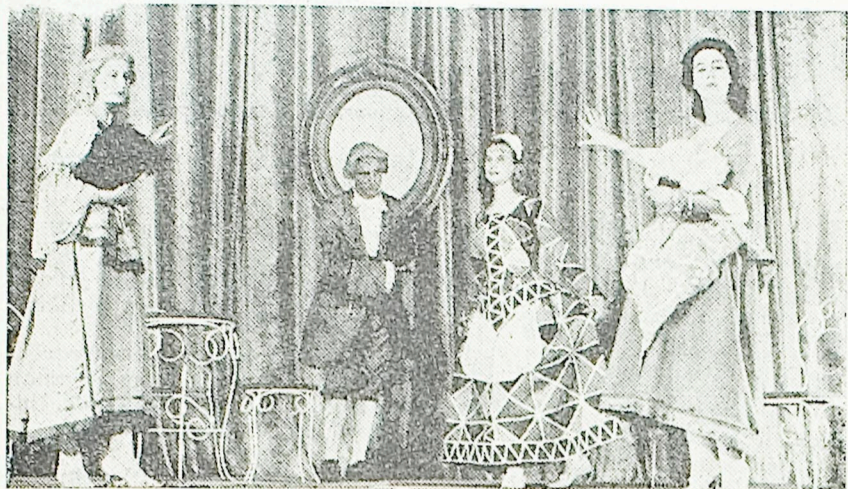
Mizar Ivan Kraševac iz Mereč in Franc Ambrožič, kmečki sin iz Smrlj, sta jeseni leta 1957 za denarno nagrado zbirala interese za prebeg preko meje ter sta bila v stiku z ljudmi, ki so ilegalno prihajali iz Italije v Jugoslavijo, da bi od njih dobila podrobna navodila za opravljanje tega nečestnega posla. Ivan Kraševac je bil kaznovan z enim letom, Franc Ambrožič pa, ker je skesan priznal svoje kaznivo dejanje, z 10 meseci strogega zaporja.

Rado Furlan iz vasi Koboli (občina Sežana) je letos februarja odvrgl cigaretni ogorek v svoj vinograd in čeprav je videl, da je zanel požar, ni ognja pogasil. Leta se je preko noči razširil na 6 ha pašnikov in gozda, ki so last njegovih sosaščanov. Ogenj je povzročil za 62 tisoč dinarjev škodo. Zaradi te svoje malomarnosti je bil Rado Furlan kaznovan z dvema mesecema zaporja, pogojno za dve leti.

20-letni dimnikarski pomočnik iz Kopra Ivan Horak je lani novembra med Kavaliči in Privodom s kolegom podrl pešca Aleksandra Bonina in ga hudo poškodoval. Sodišče je ugotovilo, da je bil nezgodno kriv Horak in zato ga je kaznovalo s 6 meseci zaporja, pogojno za dve leti.

Najstrožjo kazno v tem tednu pa je dobila 24-letna Ljubica Tomljenović iz Pirana, ker je žallla državo, njene organe in državniške, razen tega pa je sistematično omogočala drugim ilegalni odhod iz naše države. Kaznovana je bila na eno leto in 4 mesece strogega zaporja.

Prizor iz Goldonijevega LAŽNIKA v uprizoritvi dramske skupine italijanskih kulturnih krožkov iz Kopra, Izole in Pirana. Premiera je bila v ponedeljek, 15. t. m., v Izoli in ponovitev v sredo, 17. t. m., v Kopru

OB RAZSTAVI V AVLI KOPRSKE GLEDALIŠKE HIŠE

Umetniška pot Hermana Pečariča

V četrtek, 18. junija, je bila v avli koprškega gledališča otvoritev razstave slikarskih del Hermana Pečariča. Razstavo je pripravil Okrajni svet Svobod in prosvetnih društev in predsednik Ivan Mavsar je v uvodnem nagovoru poudaril veliko skrb Sveta za vsestranski kulturni razvoj in razgledanost socialističnega človeka. Tako prireja Svet razen dramskih predstav, koncertov, predavanj, revij in podobno tudi slikarske razstave domačih in tujih umetnikov.

Ker slavi akademski slikar Herman Pečarič 30-letnico svojega umetniškega delovanja, je ob tej priložnosti spregovoril kratko o njegovem delu še sodelavec koprškega radia tov. R. Rehar približno takole:

Bilo je pred 19 leti, ko se je oglašil pri meni kot predsedniku Umetniškega kluba »Brazda« v Mariboru mlad trgovski pomočnik Herman Pečarič iz Spodnjih Škofij in zaprosil, naj bi mu klub dovolil prirediti javno razstavo slikarskih del. — Trgovski pomočnik — slikar? — sem se začudil in ga skeptično pogledal. Preveč mazačev se je oglašalo s takimi prošnjami in klub neznanim slikarjem, še zlasti diletantom, razstav ni dovoljeval. Toda

mladi begunec izpod fašističnega terorja mi je pokazal dela, ki so me v trenutku prepričala, da nimam opravka z navadnim diletantom, marveč z resnično slikarskim talentom, ki je že premagal tudi diletantsko nekritičnost. In Herman Pečarič je kot edini neznan diletant dobil dovoljenje za razstavo skupaj z mladim Perkcom, ki je takrat še študiral na zagrebški akademiji. Razstava je bilo prvo akvarelov.

Ta prva Pečaričeva razstava je

KONCERT MOŠKEGA PEVSKEGA ZBORA DPD SVOBODA PIRAN

Zbor je zrel za zahtevnejši program

Amaterska glasbena dejavnost v piranski občini je — kot vse kaže — v zadnjem času močno oživela. Pred dvema tednoma je priredil samostojni koncert v Portorožu »Primorski okteta«, v sredo, 17. junija, pa je pred piranskim občinstvom nastopil moški zbor DPD Svoboda iz Pirana. Zbor je svoj spored ponovil v petek, 19. junija, v Portorožu. Ta optimizem in voljo do resnega dela je treba vsekakor pohvaliti, posebno ker nastopa v času, ko se večina ljudi zadovoljuje z manj — ali pa tudi čisto nič — kulturno zabavo. V mislih imam neprijetno dejstvo, da je amaterski zborov čedalje manj, da njihova raven v splošnem pada in, kar je najvažnejše, da nimajo skoraj nobenega podmladka.

Priznati moram, da od p'ranskega zboru nisem pričakoval takega posebnega odkritja; toliko prijetneje me je presenetil njegov nastop, ki ga je skromno, brez hrupa pripravil dirigent Adolf Krašna. Predvsem: pevsko telo, ki se je s tem koncertom predstavilo, je lepo ubrano, ima dovolj čisto intonacijo in izbrušeno dinamiko. Spored koncerta pa je bil kaj malo zahteven, kar je po eni strani vredno pohvale, po drugi pa graje. Pohvalo zasluži zaradi tega, ker so lahke pesmi najprimernejše za sistematično dvigovanje zborove ravni; seveda pa so take skladbe bolj ali manj nezanimive, ker nudijo dirigentu premalo možnosti za izrazitejšo osebno poudarjanje. Pri piranskem zboru sem imel še ta vtis, da je že prekoraj stopnjo svojega sporeda in da bi lahko posvetil pozornost tehtnejšim in vsebinsko ter muzikalno globljim skladbam.

Spored so sestavljale partizanske, umetne in narodne pesmi, kakor je pač navada in praksa pri amaterskih zborih. Zal sta bili v vsem sporedu samo dve narodni, čeprav bi lahko dirigent mirno izločil nekaj slabokrvnih čitalniških skladb in jih nadomestil s svežim narodnim blagom, kar bi bilo v prid tako zboru, kakor tudi uspehu.

Od izvedenih pesmi je najbolj ugajala Pirnikova »Smrt v Brdih«, ki so jo pevci zapeli izredno prepričljivo, za njo pa Simonitičeva »Bolem mi leži« in Sveta Marolta »Pesem XIV. divizije« v Gobčevi priredbi. Prvi del sporeda je v ubranem razpoloženju zaključila Venturiničeva »Lovska«. To ubrano razpoloženje je s hrupom in truštem neumljeno razbil instrumentalni kvartet, sestavljen iz trobente, harmonike, kitare in tolkala. Ni mi čisto jasno, kako je ta ansambel mogel nastopiti na resnem koncertu pevskega zboru, pač pa mi je jasno, da je njegovo mesto v gostinskem lokalu, ne pa v koncertni dvorani.

V drugem delu svojega koncerta je piranski moški zbor zapel štiri pesmi, med njimi Kernjakov venček koroških narodnih »Ti pubeč ja k'na lumpe« in Zajčevu »U boja«, s katero je učinkovito zaključil svoj spored.

Adolf Krašna je brez dvoma zelo nadarjen in dovolj sugestiven dirigent, kar je bilo posebno opazno pri pesmih, ki dopuščajo nekaj več dinamičnega razpona in samostojne interpretacije, vendar se bo moral najresneje izogibati sleherni samovolji; zanesljivo pa bo uspel tam, kjer sta potrebna zanos in mladostni polet.

Ob koncu se enkrat: čas je, da se zbor loti zahtevnejših in vrednejših del, ker je za to pokazal vso potrebno zrelost. Vladimir Lovec

RAZNOVRSTNO DELO ZALOŽBE »BOREC«

Letos je založba »Borec« začela s sistematičnim izdajanjem tekstov na teme iz NOB. Zastopane so vse literarne zvrsti, od romana do reportaže. Letošnja zbirka bo obsegala pet knjig: Ratka Poliča »Viharni čas« in »Čudežna pomlad«, Draga Suhija »Spomini« Karla Grabeljška »Most« in Bratuž-Okičev »Dnevnik partizana«. Druga zbirka založbe so »Dokazi« v štirih knjigah. Ta knjiga naj bi rešila vprašanje pomanjkanja strnjene gradiva o najvažnejših krajih narodnovobodilnega boja.

PRIPRAVLJAJO NOV PRAVOPIS SRBOHRVAŠČINE

V Zagrebu so se sestali predstavniki založniških podjetij Matice Srbske in Matice Hrvatske in so razpravljali o pripravah za tisk novega srbohrvaškega pravopisa. Gre za tiskanje velikega in malega (šolskega) pravopisa in hrvaškorskega slovarja sodobnega knjižnega jezika. V tisku so že pravopisna pravila, slovar pa naj bi šel v tisk do 15. avgusta letos. Slovar bo obsegal okoli 600 tisoč besed ali pojmov in okoli 1000 strani običajnega leksikonskega formata.

NEREŠENI ŠOLSKI PROBLEMI V HRPELJAH

Kakršni pogoji - takšni uspehi

Te dni so na osnovni šoli v Hrpeljah razdelili 11 učencem in učenkam 8. razreda letna spričevala. Razred je obiskovalo 17 učencev (9 dečkov in 8 deklic). S pravim uspehom so končali šolanje 3 (2 dečka, 1 deklica), z dobrim 5 (3 deklice, 2 dečka), z zadostnim pa trije dečki. Popravni izpit imata 2 dečka in 2 deklici, 2 deklici pa sta dobili negativno oceno brez popravnega izpita. Od enajstih, ki so razred izdelali, se je eden odločil za srednješolski študij na kemičnem oddelku TSS v Ljubljani, dva pojmeta v železničarsko šolo v Mariboru, eden v železničarsko prometno šolo v Celju, štirje bodo nadaljevali šolanje na srednji šoli in se pripravili na visokošolski študij. Ako bodo opravili popravne izpite, se bodo štirje posvetili naslednjim poklicem: 1 v podoficirski šoli za tankista, 1 pojde k carini, 1 k pošti, 1 pa bo nadaljeval srednjo šolo.

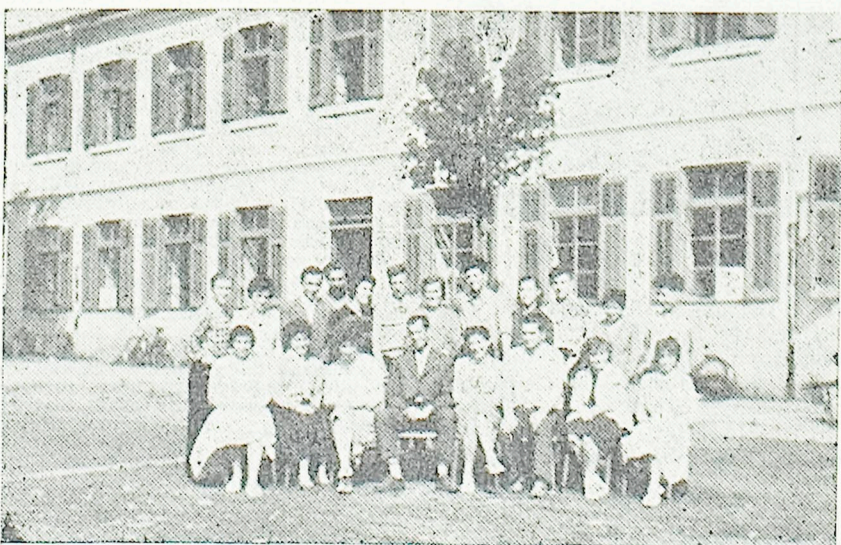
V letu 1958/59 je bilo na hrpeljski šoli skupaj 246 učencev, zgnetenih v štiri starinske in eno pomožno učilnico. V sedanjem šolskem posloppju je bilo v šolskem letu 1950/51 29 učencev, ki so obiskovali 4 razrede osnovne šole. Letos je bilo v istih razredih 85 učencev. Leta 1950/51 je obiskovalo nižjo gimnazijo, ki je bila v prostorih današnje tovarne »TOS«, 215 učencev. Skupaj z osnovno šolo torej 244 učencev v dveh ločenih šolskih posloppjih.

Šola v Hrpeljah je po svoji zastarelosti, pomanjkljivi opremi in tesnobi klasičen primer zaostalosti in vsestranske nesodobnosti. Brez telovadnice, brez knjižnice, brez kabinetnih prostorov, brez učiteljske zbornice in celo brez urejenih sanitarij ta šola ne more nuditi mladini tiste vzgoje, ki jo predvidevajo sodobna vzgojna šolska načela in načela šolske reforme v socialistično urejenem družbenem sistemu. Jasno je, da ob takih pogojih 11 učiteljskih moči na tej šoli ne more uspešno razvijati in izvajati šolsko-vzgojnega programa. Zalostna posledica takega stanja so potem slabi

učni uspehi, ki jih iz leta v leto ugotavljamo na tej šoli. V okviru zakona o nacionalizaciji gradbenih zemljišč sta naselji Hrpelje in Kozina ustregla za mestno naselje, kar ustreza perspektivi v razvoju turističnega in obmejnega prometa v tem kraju s posebnim ozirom na bližino Kopra in Trsta. Tu se križata dve mednarodni avtomobilski cesti. Vse to zagotavlja Hrpeljam in Kozini soliden gospodarski razvoj, ki ga izgradnja koprškega pristanišča in rastoča letoviško turistična frekvenca v obalnem področju še pospešujeta. Zato ta kraj tudi v kulturno-prosvetnem razvoju ne bi smel zaostajati. Ako hočemo v tem obmejnem pasu, na pragu v našo državo, vzgajati in vzgojiti dobre in nacionalno zavedne državljane, bo potrebno temu vprašanju posvetiti v bodoče veliko več pozornosti kakor doslej.

O tem smo že veliko pisali, a žal se razmere niso bistveno spremenile. Drži, da je mladina naše največje bogastvo, zato z reševanjem šolskega problema v obmejnih Hrpeljah ne kaže odlašati.

J. Ž.

Letošnji učenci 8. razreda osnovne šole v Hrpeljah z učiteljskim zborom (razrednik Janez Kompore v sredini)

bila rezultat dolgoletnega truda samovzgojnega dela mladega človeka, ki je čutil v sebi nepremagljivo potrebo po slikarskem izpovedovanju, a mu politične in zlasti socialne razmere niso dovolile študija na akademiji. Bila pa je v dobri meri tudi rezultat strokovne pomoči, katero mu je dalo obiskovanje večerne slikarske šole »Probuda« v Ljubljani. Pouk na tej amaterski šoli se je razvijal v smeri tako imenovane likovne struje »Nove stvarnosti«, katero je tedaj predstavljala slovenska »Tretja generacija«. Njen pojav je bila v prvi vrsti reakcija na ekspresionizem, ki se je bil po prvi svetovni vojni pojavil tudi na Slovenskem ter dobil zelo viden izraz v delih bratov Vidmarjev, Kraljev, Sfilplovška in še nekaterih slikarjev in kiparjev, pa tudi na starejši impresionizem velikih mojstrov Moderne — Groharja, Jakopiča, Jame, Sternena, Vesela in njihovih naslednikov. Zato so se ti umetniki tudi imenovali »Tretja generacija«. Njihova »Nova stvarnost« je pomenila vračanje k naravi, v nekakšen neorealizem, toda prekvašen in obogaten z mehko impresionizma in konturo ekspresionizma.

Ta smer je dala po »Probudi« tudi Pečariču, takrat še slikarju-amaterju, prvo stilno podlago. Kar pa je bilo najbolj presenetljivo: Pečarič je pokazal tudi v svojem amaterstvu in v tem stilu svojo individualno noto.

Potem je prišla druga svetovna vojna. Pečariča je zajel po italijanskem v svoje klešče še nemški fašizem in ga spravil v ujetništvo, a strle ga tudi te druge klešče niso, ne kot človeka in ne kot slikarja. Dočakal je osvobodjenje svoje ožje in širše domovine, in nova socialistična družba mu je končno omogočila doseči najvišji ideal — študij na slikarski akademiji. Ko sva se po vrnitvi v ožjo domovino spet srečala, je bil Herman Pečarič že akademski slikar. Akademija mu je povečala tehnično znanje in poglobila ustvarjalno doživljanje. Njegova lastna, osebna nota pa (Nadaljevanje na 10. strani)

Moški pevski zbor DPD Svoboda iz Pirana je priredil celovečerni koncert, in sicer v Piranu v sredo, 17. junija, in v Portorožu v petek, 19. junija

GOLDONI — LAŽNIK, UPRIZORITEV DRAMSKE SKUPINE ITALIJANSKIH KULTURNIH KROŽKOV NA KOPRSKEM

Pisana starobeneška pentlja

Slavnega beneškega komediografa Carla Goldonija dokaj pogosto srečujemo v naših krajih. Tako smo gledali uprizoritev nekdanjega Gledališča Slovenskega Primorja (»Boter Andraž«, »Lažnik«), SNG iz Trsta (vsakoletna »Primorske zdrahe«), najbolj pa smo se seveda seznanili z njim ob vzornih predstavah njegovih ožjih rojakov skupine »Cesca Baseggio« iz Benetk in milanskega »Piccolo Teatro«.

Pretekli teden smo imeli zopet priložnost občudovati lahkotnost in bleščeče domislice starega Benečana. Tokrat v izvedbi amaterjev, dramske skupine italijanskih kulturnih krožkov na Koprskem. Pokazali so nam Goldonijevega »Lažnika«, komedijo v treh dejanjih. Režiral jo je Dario Scher, glasbeno opremo je prispeval tamburaški kvartet CIC iz Kopra pod vodstvom Mattea Scocirja, sceno in rekvizite je dal Zavod Primorske prireditve, kostume pa je posodila ljubljanska Opera.

Kakor nam je že dokazala uprizoritev Kreftove »Velike puntarije«, je sodelovanje izbranih amaterjev, članov več prosvetnih društev, kaj koristno. In kot so pri »Veliki puntariji« sodelovali najboljši dramski amaterji Svobod in prosvetnih društev

iz vsega okraja, tako so pri predstavi Goldonijevega »Lažnika« sodelovali člani vseh treh italijanskih kulturnih krožkov iz Kopra, Izole in Pirana. Kljub temu so se predstavili kot vigrana dramska skupina, pri kateri ni bilo opaziti te različne domovinske pravice. Za to ima brez dvoma največ zaslug temperamentni režiser, ki se je v svojem konceptu zgledoval pri gostih iz Benetk in Milana, katere smo omenili že v uvodu. To vsekakor ni negativen pojav; nasprotno, prav je, da dobra publikna gledališča oplajajo amaterske skupine na terenu. Morda je posnemanje nekatere igrance zavedlo le za spoznanje predaleč. Igrali so: Dario Desimone, Mario Braico, Silvana Vascotto, Fiorenza Zadeu, Vittorio Pitacco, Bruno Gardina, Pino Valenta, Dario Scher, Sergio Gobbo, Miro Marchesan, Claudio Bosich, Bruna Marchesan in Ondina Fregonese.

Skupina je do zdaj nastopila z »Lažnikom« v Izoli (premiera v ponedeljek, 15. t. m.) in v Kopru (v sredo, 17. t. m.). Prizadevni igralci so imeli pri obeh predstavah uspeh in ga bodo prav gotovo želi povsod, kjer bodo predstavljali znane Goldonijeve like in vesele Benetke 18. stoletja. Z. L.

HANS KADES

Začetek procesa

(Odlomek iz romana LAŽNI ZDRAVNIK. Izdala Založba Obzorja v Mariboru. Prevedel Janez Gradišnik. Opremil Janez Vidic)

Kot prvo pričo so poklicali gospoda okrajnega glavarja Ericha Rochwalda. Gerbrandu je srce močno bilo, ko se je postavil pred njim in se obrnil k predsedniku. Imel je temno obleko, srebrnoso ovratnico in bleščeče bele zaplestnice, v katerih so se kazali zlati gumbi. Ko je v širokem gibu izvlekel robček in si z njim potegnil po čelu, preden je odgovoril na vprašanje sodišča, je bilo očito, da je odločen zaigrati veliko vlogo v tej predstavi.

»Da, na žalost,« je odgovoril Rochwald in se kratko od zgoraj navzdol ozrl na Gerbranda, ko je ta ravno mislil, da Hilda in Riebold nekje za njim sledita to ponižujoče dogajanje.

»Zakaj na žalost?« je vprašal predsednik.

»Ker me je ta tič spravil v največje sitnosti...«

»Prosim, ne govorite o obtoženci kot 'tem tiču'. Do tega nimate pravice.«

Rochwald je zmignil z rameni in ošabno odvrnil: »Kakor vam je prav, gospod predsednik. Toda razumeli boste, da mi ni lahko, ko spet srečujem tega nehvaležnega človeka. Samo želja, da bi pomagal, me je nagnila, da sem tega... tega gospoda priporočil svojemu zdravstvenemu uradu. Tako sem se seznanil z njim.«

»Prosim, pripovedujte po vrsti.«

Rochwald je trenutek pomolčal in nadaljeval: »Imeli smo pristo mesto višjega zdravnika. Zato smo dali oglas v zdravniški strokovni list. Za mesto se je pisemno potegnil tudi neki dr. Gerbrand. Sodišče ima ponudbo v rokah. Primerjali smo jo z drugimi ponudbami in prišli do prečiščanja... Prosilec je bil povratnik iz Rusije in Bavarec... v pravi... starosti... po svojih podatkih je imel zadostno prakso... Skratka, dal sem ga poklicati. Dobil sem ugoden vtis o njem. Vse se je zdelo v redu. Okrajni glavar sem, ne zdravnik. Prepuštil sem zdravstvenemu svetniku Boschu, predstojniku naše bolnišnice, da preizkusi uporabljivost prosilca, ki je po videzu živel v revnih razmerah. Možev slabi videz, okoliščina, da je prišel iz ruskega ujetništva, to me je nagnilo... Vedeti morate, da sem bil tudi jaz v Rusiji...«

»Kako razlagate okoliščino, da je obtoženec dobil to odgovorno službo brez listin?«

»Usodno naključje, gospod predsednik. V mojem uradu niso bili vajeni takšnih zadev. Jaz, to se pravi vodstvo zdravstvenega urada se je zanašalo na to, da bo papirje pregledal predstojnik klinike. Zdravstveni svetnik pa je spet mislil, da je zdravstveni urad že vse opravil. Tako je prišlo to.«

»Ali se vam je zdelo, da se je obtoženec s posebnim poudarkom delal zdravnika?«

»Bil je zelo samozavesten.«

»Gospod predsednik, ali smem pričati zastaviti nekaj vprašanj?« se je vmešal tu dr. Frank z mehkim, enakomernim glasom, ki ga je bilo slišati povsod, čeprav je govoril potihoma. Predsednik je pomignil z dlanjo v privolitve.

»Ali smem pričati najprej popraviti?« je nadaljeval zagovornik. »Tukaj imam prepis prošnje, s katero se je moj klient potegoval za službo in ki jo ima sodišče. Nikjer ne najdem v njej naslova doktor Gerbrand. Za službo se torej nikoli ni potegoval, neki doktor Gerbrand, temveč mož z imenom Rihard Gerbrand, ki piše sledeče: ... bi se vam želel ponuditi v službo. Imam štiriinšestdeset let. Od leta 1941 sem delal kot kirurški asistent profesorja Ulricha Züllä (z vseučiliške klinike v Teheranu) v vojaških bolnišnicah na raznih bojiščih in

v osrednjem lazaretu ujetniškega taborišča Jaman na Uralu. Poznam vse splošne operacijske načine, ki so bili tisti čas v rabi. Opravljal sem jih samostojno. V začetku letošnjega leta sem se vrnil iz vojnega ujetništva... in tako naprej in tako naprej. Podpis: 'S spoštovanjem Rihard Gerbrand.' Domnevam torej, da se je naši spoštovani pričel zareklo, ko je pripovedovala, da se je za službo potegoval neki doktor Gerbrand. In ali smem spoštovano pričati popraviti še glede neke druge točke njene izpovedi? Gospod je rekel, da 'na žalost' pozna obtoženca. Ali smem pričati spomniti, da se ima tistemu, ki ga na žalost pozna, zahvaliti za življenje? Poznanstvo priče z obtoženim se je začelo v vojaški bolnišnici v Rusiji, tam je obtoženec pričel operirati. Tej operaciji se ima pričati zahvaliti za možnost, da danes stoji tukaj in more dati izjavo.«

Po prostoru je zašumelo. Tudi sodniki so se razgibali. Dr. Frank je molčal. Predsednik je vprašal Rochwalda:

»Ali to drži?«

Rochwald je odgovoril s pordehim obrazom:

»V nekem pogledu res.«

»Torej drži?«

»Da.«

Na klopeh za poslušalce je spet zašumelo. Predsednik je vprašal:

»Torej priznate, da ste že prej poznali človeka, ki se je potegoval za mesto višjega zdravnika v vašem okraju?«

Rochwald je nekajkrat zadihal, preden je odgovoril:

»Da, to je bil deloma tudi razlog, zakaj sem se tako brez pomisleka zanašal na Gerbrandove navedbe. Med vojsko sem dobil pri Harku strel v trebuh, v strašnem stanju so me spravili v neko bolnišnico. Ležali smo v velikem šotoru, sami ljudje s strelom v trebuhu. Naokoli je vladal divji vrvež; ves čas so ropotali bolniški vozovi. Gotovo je bil ves kraj pokrit z ranjenci. Grmenje topov in ječanje, saj veste. Ležal sem tam dve ali tri ure, naokoli so umirali tovariši. Tedaj sta na lepem prišla dva nosača z zdravnikom. Ta je vprašal, kdo izmed

nas že osemindeset ur ni nič jedel. Jaz sem bil tri dni brez hrane, preden me je zadelo. To je bila moja rešitev. Zaklical sem: Tukaj! Prišel je k meni in vprašal: Nič niste jedli! Ne, sem rekel. Tedaj je ukazal nosačema, naj me naložita. Prišel sem v drug šotor in tam so me operirali. Zdravnik, ki me je operiral, je bil Gerbrand. Ponoči sem se prebudil. Bil sem nekje drugje in nič me ni bolelo. Ko se je zdanilo, je prišel Gerbrand k meni in mi potipal žilo. Vprašal sem ga: Ali ste vi operirali, gospod doktor? Ali se bom izmazal? Da, je rekel, izvlekli ste boste. Dal vas bom odpeljati z letalom. Vprašal sem ga po imenu in rekel je Gerbrand. Zapomnil sem si ime, ker se je tako pisal tudi neki moj sošolec. Še isti dan me je odpeljal neki junkers. Ko sem čez več let spet srečal Gerbranda, sem ga takoj spoznal.«

»Ali je to res?« je vprašal predsednik obtoženca.

Gerbrand se je ozrl v svojega zagovornika in po tiho odgovoril:

»Res je. Bil sem tam in pomagal mnogim ranjencem.«

»Hvala,« je rekel predsednik in se obrnil spet k priči.

»Ali ste zdaj zdravi? Ali se vam je rana dobro zacelila?«

Rochwald je pritrdil.

AUDIE MURPHY

Dovršeno izkrcavanje

(Odlomek iz romana V PEKEL IN NAZAJ, ki je izšel kot žepna knjiga zbirke Školjka Mladinske knjige v prevodu Herberta Grüna in v opremi Mire Rojc)

Tehnično se je temu reko dovršeno izkrcavanje. Zajetne operacije, ki naj bi razdejale sovražno obrambo bregov, so bile preračunane in pripravljene do najmanjše podrobnosti. Vse je delovalo gladko in natančno kakor dober stroj.

Odpor — če ga primerjam z odporom pri drugih invazijah — je bil razmeroma slaboten. Nekaj tednov poprej so naše sile razrgale obroč okoli normandijskega predmestja. Zdal se se pognale preko Severne Francije kakor razbesnela reka skozi vrzel v nasipu. Vzhodna fronta se sedela pod silovitim pritiskom Rusov. Naše letalstvo melje v prah nemška mesta.

Položaj Nemcev bi se dal primerjati s položajem človeka, ki je zasedel ukradeno hišo. Zdal mu pravica trka na prednja in zadnja vrata. Blisko

vito se premika sem in tja med vdoma in si z norim obupom prizadeva, da bi na obeh straneh vrzede držal zapaha. Tedaj pa se v podu odpro skrivna pridvižna vrata in tretja skupina mu spleza iz kleti v hišo. Ta tretja skupina smo mi.

Vendar ne poznamo, ne vidimo gigantskega načrta ofenzive, ko gledamo čez rob izkrcavalnih čolnov. Bilžamo se francoskemu obrežju. Raziskujemo samo neznatne podrobnosti te fronte neposredno pred seboj.

Prvi cilj mojega polka je peščen kos brega s šifrirnim imenom »Rumeni breg«. Teren je na oko še kar nedolžen. Zgodaj jutraj je, sredi avgusta smo. Za obrežjem se sprepešajo tenke krpe meglic nad ravnimi polji. Nad mrežo pa se kopensko gorovje vzpenja kvišku — mirno in zeleno.

Tu v zalivu med St. Tropezom in Cavalairom doživljamo zdaj redni in že udomačeni razvoj amfibijske invazije. Bojne ladje so obrežje temeljito zbombardirale. Zdal so njihovi topovi utihnili, a velikanski sivi obrisli ladij se še vedno kadijo v ozadju. Posel prevzamejo torpedni čolni. Ti nam niso tako tuji. Njihovi izstrelki letijo v salvah, silkajo skozi zrak kakor cele skupine pošastnih letečih rib. Kjer zadenejo ob tla, prožijo eksplozije min, trgajo ovire iz bodeče žice in izpodjedajo živčno vztrajnost sovražnikov.

Pod varstvom torpednih čolnov se cele desetine izkrcavalnih bark bobnece približujejo bregu. V eni izmed njih stojim jaz. In spet se mi v drobne zagriže stara, znana bojazen — tako kot vsakokrat pred bojem. Poskusim se raztresti in se ozrem na dno čolna. Tam čepijo drugi. Na oko so tako klavni kakor mokre mačke. Čeprav valovi niso bili razgibani, se je vendar nekaterih polotila morská bolezen. Drugi kažejo izgubljen, odsoten izraz kakor ljudje, ki si pravkar praznijo črevo.

Iznenada se mi pokaže, kakšna burka je to: majhni človečki — z mano vred — se sovražno poganjajo zoper skrivnost, ki je prostrana in neprizadeta kakor sinje nebo nad nami. Že od nekdaj so mi očitali, da je v meni perverzen čut za humor, ker se smejem velikim rečem, spričo malih se pa razburjam. Zdal se smejem.

Kerrigan se ozre k meni. »Kaj je tako strašno zabavno,« vpraša.

»Samo ozri se.«

»Saj sem se. Zabavno je kakor pokopališče.«

»Drži,« pravi Valero. »Tole je prav pogreb, če sem kdaj videl katerega.«

»Morebiti bi nam Ellerdbe rad malo predaval, kako bodo v Franciji letoš poleti oblečeni spodobni turisti.«

»V mlrške ponjave,« pravi Snuffy.

»Kajpa,« pravi Constantino. »Povej kaj iz domišljije, profesor.«

»Na bruhanje mi gre,« pravi Ellerdge.

»Raje nikar,« ga posvari Kerrigan.

»Varčuj s hrano. Zmanjkalo nam bo obrokov.«

S karabinko zamahnem in se postavljam v poz. »Zapojmo,« pravim. »Recimo 'Pivovarniško polko?' Zapojem z živahnim glasom.

delo iz domače in svetovne književnosti in ki so namenjena v prvi vrsti šolski mladini. Svoji literarni vzpon pa je pričel Wilde prav s temi pravljicami, saj so široko angleško govorečo javnost opozorile na bodočega velikega pisatelja.

Sprememno besedo k »Pravljicam« je napisal Josip Vidmar, prevedel jih je Ciril Kosmač, ilustriral pa Vladimir Lakovič.

Dante — Gradnik: PEKEL

V Knjižnici Kondor Mladinske knjige je izšla kot 26. zvezek Gradnikova prepesnitev Dantejevega PEKLA. To je prvi del slavne BOZANSKE KOMEDIJE, v katero je slavni Italijan v svet mrtvih prvič v zgodovini vnesel utrip stvarnega sveta. V sredo mračnega srednjega veka se je posrečilo pesniku vnesti vso svežino svoje fantazije, kljub izobčanju umetnosti in sežiganju podob, kljub vsemu takratnemu mističnemu verovanju in abstrakciji. S svojo pesniško naravo se je Dante uprl in je svet prikazni materializiral.

Taka dejavnost in nazor je prinesla seveda pesniku marsikatero neveselost, preganjanje in izgnanstvo iz rodni krajev. O pesnikovem življenju in delu nam izčrpano govori spretna beseda izpod peresa Nika Kosiřja, ki je knjigo tudi sicer uredil. Opremil pa jo je E. Ceve.

Knjiga bo dobrodošel pripomoček šolski mladini v obvladavanju predpisane snovi in v spoznavanju umetniških vrednot svetovne literature.

»SLOVENSKI JADRAN«

v vsako hišo

Slovenskega Primorja

Naši filmi

Med našimi filmi, ki jih bodo predvajali na letošnjem filmskem festivalu v Puli in zdaj končujejo snemanje, je tudi film z naslovom PET MINUT RAJA. Snema ga podjetje Bosna-film v Jagomiru pri Sarajevu. Film snema mladi slovenski režiser Igor Pretnar, kamera je v rokah izkušenega Eduarda Bogdanovića (film »Črni biseri«), glasbo je napisal Bojan Adamič, v glavnih dveh moških vlogah nastopata prav tako Slovenca Stevo Žigon in Lojze Rozman (na sliki v sceni iz filma), razen njiju pa še Mira Nikolić, Milan Vujanović, Boris Kralj, Dubravka Gal, Nikola Popović in drugi. Scenarij je napisal Vitomil Zupan.

Zgodba pripoveduje o trpljenju skupine internirancev, ljudi različne narodnosti, starosti in poklicev. V filmu govorijo kar v šestih jezikih, tako da zatrjujejo, da bodo v njem spoznali delček svojega življenja tako naši ljudje, kot Francozi, Rusi, Poljaki ali Italijani in Nemci sami

Ziv krst se mi ne pridruži, razen Kerrigan, a tudi temu se glas že po prvih taktih pesmi spet razgubi v molku.

»Oslarija!« pravi Valero. »Saj nisimo pavlihe.«

»Dajmo, dajmo,« jih silim. »Tako, piše v knjigah, da se je treba izkrcati. Peti je treba kakor v filmih.«

»Tak zapri no lupoto,« pravi Kerrigan in se zaskrbljivo zazre v obrežje.

»Vsak čas bomo pristali.«

»Dobrodošli v deželi Parlevu,« pravi Valero. »Ima kdo kako uporabno telefonsko številko?«

»Ne pozabi, kaj smo se zmenili,« pravi Constantino.

»Brez skrbi, stari,« pravi Valero.

»Že zdaj vidim, da bo ta invazija stekla gladko kakor babji trebusček.«

Tedaj poskočimo iz izkrcavalnih čolnov in odbrdemo skozi razvrtinčeno vodo. S hribov spregovorijo nemški topovi. Osamljena bomba pristane sredi nas. Sanitejci zavijajo rokave in se lotijo posla.

Na levi strani zaslišim eksplozijo. Ko se dim razpuhti, zagledam razcefrano telo vojaka, ki je stopil na mino. Sanitejec se sklanja nad njim, se zravna in namigne štirim nosačem, da zanje tu ne bo več dela.

Natanko pred nami je kos prepletene travnatega ščavja. Urno se premikamo tja, da bi našli kritje. Stopamo tako previdno, ko da bi hodili po jajcih. Ugotovili smo, da je obrežje od konca do kraja obloženo z minami. Ze malenkostna teža jih sproži, da eksplodirajo.

Ustavimo se na robu zelene frate. Na oni strani so urejeni vinogradi in tu pa tam kaka kmetija. V vsaki izmed teh hiš se morebiti lahko skriva sovražna postojanka. Poženem se v izsuševalni jarek in bredem po njem navkreber. Blato se mi oprjemlje škornjev. Za mano stopa Valero.

Iz oken najbližje hiše se usuje na nas salva iz pušk. Iz grmičevja se jim odzove kakih sto strojnih in avtomatov. Šest Nemcev priteče iz hiše z rokami v zraku.

Iz jarka zagledava še enega Nemca — ta teče proti srednji. Valero pošlje za njim rafal iz browningovke. Nemec se ustavi in za hip omahuje. Valero sproži še enkrat. Nemec pada in se počasi odplazi v kritje.

Valero spleza iz jarka in se zravna, da bi stoji streljal navzdol. S tretjim rafalom opravi, kar je namerala. Nemec se prevrne na hrbet in obmiruje.

»Morebiti bi mi bilo treba očal,« pravi Italijan hladnokrvno in si vtakne v hitrostelko nov saržer. »Moral bi ga spodnesti s prvim rafalom.«

Nemci usmerijo na obrežje minomete. Naši zapustijo grmovje in zdvijajo čez trate v vinograde. Mina zadene hlev in tam se prikaže pri vratih Francoz: na vrvi vleče splašeno kravo. Tam bližu pristane še druga mina. Krava zatuli, poskoči in steče, Francoz kar vleče za sabo.

»Osedlaj jo,« zavpije eden naših vojakov.

»Letalsko opravo ji natakni,« svetuje drugi.

»Spotoma jo pomolzi,« zakriči tretji.

OB ŠTIRIDESETI OBLETNICI USTANOVITVE KOMUNISTIČNE PARTIJE JUGOSLAVIJE

Renške revolucionarje na pravo mesto

Odgovor na neresnične trditve o rasti in prosvetnem življenju napredne delavske vasi na Goriškem — Potvarjanje zgodovinskih dejstev iz nepoučenosti ali kaj — Resnica o Renčah v luči jubilejnega leta ZKJ

»Slovenski Jadran« je 1. maja letos v svoji 17. številki objavil članek, ki je sad pripovedovanja Josipa Cotiča iz Renč. V njem med drugim obravnava rast prosvetnega življenja v našem znamenem zidarskem središču ter pri tem primerja renško prosvetno društvo »Svoboda« s tedanjo jugoslovansko fašistično organizacijo »Orjuno«. Da bi stvari pojasnili v pravi luči in s tem prispevali k oblikovanju dejanske zgodovine prosvetnega življenja v Renčah pred prvo svetovno vojno in pozneje, menimo posredovati naslednjih nekaj dejstev.

Na pobudo naprednih renških zidarjev, ki so vsako leto odhajali na delo v dežele tedanje Avstroogrške in drugam, kjer so se navzeli socialističnih idej, so leta 1901 osnovali v Renčah Tambaraško in pevsko društvo »Svoboda«. To vzlic velikim oviram oblasti in nasprotovanju cerkve. V društvo so bili vključeni v ogromni večini zidarji, bilo pa je vmes tudi nekaj kmetov, siromskih obrtnikov, mesar, nekaj malih trgovčičev in naprednih učiteljev. Bilo je to močno društvo, ki je že ob ustanovitvi imelo 200 članov.

»Svoboda« je vsako zimo, ko so bili zidarji doma, uprizarjala dramske in pevske nastope, recitacijske in družabne večere, včasih tudi s pomočjo kulturnih delavcev iz Trsta in Ljubljane. Vselej je nastopala z deli tedaj najbolj naprednih avtorjev. Po končani prvi svetovni vojni je bilo društvo obnovljeno, čeprav se je temu zoperstavljala nova italijanska oblast. To je bila zasluga prizadevnih zidarjev in naprednih prebivalcev, ki jih zdaj Cotič uvršča v izbrano družbo bogatejših in bolj izobraženih. Do določene stopnje so se v resnici izobrazili s svojim javnim delom v naprednih društvih, o omenjenem socialnem poreklu članstva pa neizpodbitno pričča ohranjena fotografija, ki jo posedujejo v Renčah.

Po razpadu Avstroogrške so v novem političnem položaju nastala trenja med posameznimi vaščani. Iz Rusije so namreč nekateri prinesli mnogo revolucionarnih idej in novih spoznanj ter so bili tedaj bolj odločni v svoji politiki, medtem ko so drugi zagovarjali stare koncepcije o vlogi in prizadevanjih delavskega razreda. Zaradi naraščajočega vpliva KP, so v Renčah kmalu osnovali Ljudski oder. V vasi sta bili poslednje dve prosvetni društvi, obe z naprednim programom.

Kmalu so nastala razna nesoglasja in trenja zaradi sektaštva in nejasnih političnih pojmov posameznikov in starejše generacije obeh društev. Mladina pa je nasprotno težila, da bi društvi nastopali enotno in z enotnim programom ter da bi se sploh združili. Po njeni zasluzi je čisto prišlo do enotnega sodelovanja na raznih prireditvah in političnih manifestacijah. V tem času so v Renčah osnovali močan delavski pevski zbor, ki je bil neodvisen od obeh prosvetnih društev, vendar je rad sodeloval pri njihovih programih.

O težnjah za združitev obeh prosvetnih skupin pričča tudi okoliščina, da se je menil omenjeni delavski pevski zbor v celoti in brez pridržkov vključiti v »Ljudski oder«. Iz neznanih razlogov pa je bila pobuda zbora zavrnjena in se je zato večina njegovih članov pozneje združila s pevskim zborom »Svobode«.

Vtem je fašizem čedalje bolj kazal svoj pravi obraz in napoti mu je bilo vse, kar je bilo slovenskega in naprednega: torej »Ljudski oder« in tudi »Svoboda«. Ukinil je obe društvi; »Svoboda« pa so fašistični skvadristi polili z bencinom in zažgali tudi sedež ter vse imetje društva.

Zaradi težav splošnega političnega dela in nasilja fašizma so s prizadevnostjo mladih članov obeh prepovedanih društev z velikimi napori uspeli kmalu obnoviti prosvetno življenje, ki pa je imelo seveda tudi odlejek napredno politično vsebino. Mlada ge-

neracija je osnovala formalno novo društvo; namreč športno prosvetno društvo namesto prejšnje »Svobode« in »Iskro« namesto »Ljudskega odra«.

Mlado in bolj odločno vodstvo »Svobode« in pozneje športnega prosvetnega društva je nadaljevalo z naporom, da bi društvi združili in je v tem smislu dalo pobudo in stvarne predloge »Iskri«. Vendar do sporazuma ni prišlo, ker so predstavniki »Iskre« z različnimi izgovori, ki jih ne bomo navajali, zavrnili vse predloge za združitev. Da bi dokazala svoje najboljše namene, je »Svoboda« dala na razpolago »Iskri« svojo dvorano, oder, kuliserijo in drugo opremo. Tovariš Cotič vse to zdaj zanika. Spomnimo ga naj, da je društvo »Iskra« igralo v dvorani »Svobode« med drugimi tudi »Mlinarja in njegovo hčič«.

»Svoboda« je oblikovala bodoče komuniste in borce proti fašizmu.

»Svoboda« in njegov naslednik sta dajala na oder dela naprednih avtorjev, kot je, denimo, Cankarjevo »Pohujšanje v dolini Šentflorjanski«, dalje dela Nušiča, Molièra in podobno. Pri predstavah so često pomagali tisti redki študenti iz Renč, ki so tedaj študirali v Ljubljani. Orjuna gotovo ne bi posredovala poslušalcem pesmi in odrskih del, ki jih lahko še danes poslušamo in gledamo na naših odrih, koncertih in v sporedih radijskih postaj.

Neizpodbitno ostaja dejstvo, da so bili mladi člani obeh društev vselej v najboljnjih medsebojnih odnosih, družilo jih je prijateljstvo in vzajemnost smotrov. Skupaj so se udeleževali najrazličnejših političnih manifestacij ter se leta 1941 pod vodstvom KPJ v celoti pridružili osvobodilnemu gibanju in ljudski revoluciji. Omenjamo dalje, da tedaj v Renčah iz znanih razlogov ni bilo več domače inteligence, ker so na učiteljske oblasti vršile velik pritisk in so se morali le-ti odpovedati slehernemu javnemu udeleževanju in sodelovanju v Jugoslaviji, ali pa so jih oblasti nasilno premestile v globoko notranjost Italije. Ker ni bilo razumnikov, so teže celotnega prosvetnega življenja v obeh društvih nosili preprosti mladi delavci.

Tovariš Cotič je očitno zmešal pojme, ko v eni sapi omenja Lipovo večico, »Svobodo« in Orjuno. Vse te grupacije so imele povsem ločen značaj in politično vsebino. Lipova večica je bil zgolj goli volilni znak slovenske buržoazije ob volitvah, ko je hotela pridobiti volivce z različnimi gesli; »Svoboda« je bila dalje prosvetna organizacija, vendar z napredno politično vsebino. Prava žalitev za vse primorsko ljudstvo pa je primerjanje »Svobode« s fašistično Orjuno, ki smo jo vsi po pravi enačili z italijanskim fašizmom.

Da bi stvari postavili na pravo mesto, pojasnjujemo še tole: »Svoboda« formalno ni bila politična organizacija (to velja tudi za »Iskro«) in torej Cotič dela napako, ko trdi obratno. Politične stranke so nastopale zadnjič legalno na volitvah leta 1924, pozneje pa jih je fašizem ukinil in torej nima nobenega smisla pisati o večini ali manjšini leta 1929 v Renčah. To pa seveda ne pomeni, da so komunisti tudi v resnici prenehali s političnim delom. Nasprotno, bili so ves čas

nosilci ilegalnega boja zoper fašizem, kakor tudi drugi slovenski revolucionarji. Toda to je že drugo poglavje.

Primerjanje fašistične Orjune z naprednim društvom »Svoboda« ter zanikanje njenega poslanstva v boju goriških Slovencev za njihov obstoj je potvarjanje zgodovine naprednega delavskega in revolucionarnega gibanja v Renčah, kar je tem bolj škodljivo, ker se je pojavilo v letošnjem jubilejnem letu ZKJ.

Milo Vižintin

OB 75-LETNICI PROSVETNEGA DELA V OREHKU PRI POSTOJNI

Besede in usoda neke kronike

Pred mano leži nacefran in orumenel zvezek, star natančno 75 let. Na prvo stran je prvi pisec zapisal »Zapisnik in kronika narodnega bralnega društva v Orehku«. Nadaljevala pa so jo različne roke, sprva v lepo okrašenem lepem, kasneje pa vse bolj hlastno in naglo. Beleške že bledejo — vendar še vedno jasno pričajo o začetku, rasti, napredku in upadu društva. Čeprav govori kronika samo o Orehku, je nekeje posredno tudi kronika vse Pivke in Prilomske. Je edina kronika, ki se je ohranila od začetka do konca nekega društva. Njena vsebina pa je vredna, da jo človek prebere. * * *

Začelo se je 2. februarja 1884. leta, ko se je postavilo narodno bralno društvo v Orehku, ki je nabralo 50 članov. Društvo je že splošno naravnato 8 časopisov in revij in najelo sobo v gostilni. Pa prvo leto ni bilo veliko sreče, zakaj šele čez leto dni so zmogli prvo veselico in povečati tudi število članov na 64. Skoraj pet let je bilo v Orehku spet mimo brez veselice ali drugih prireditev. Društvo je spalo, članov je imelo komaj 16.

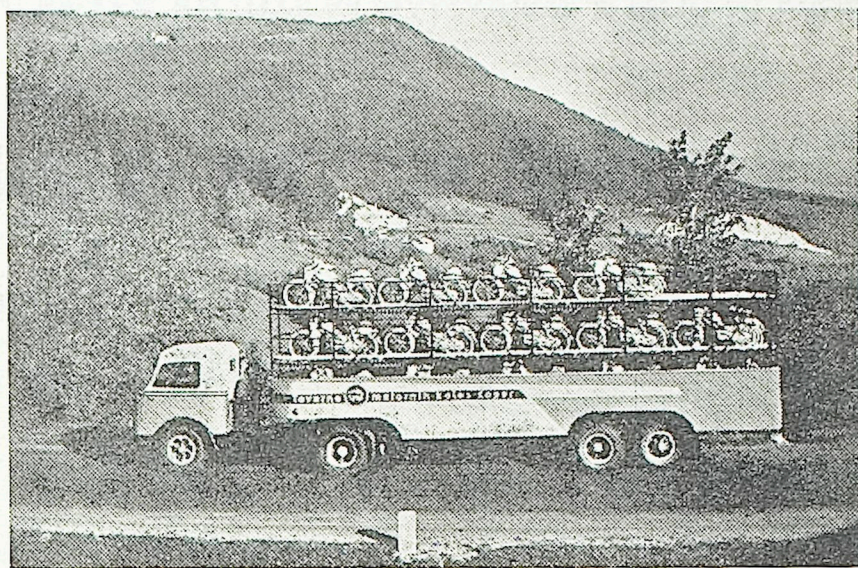
Leto 1889 pa je prineslo društvu pravo preerojenje. Društveni odbor je bil ves zamenjan. Novi učitelj Rudolf Dolenc, ki je postal predsednik, je krepko zagrabil za delo. Društvo so prenesli iz gostilne drugam, pripravili dober občni zbor, pozimi organizirali dve tomboli, ki sta sijajno uspeli, kot pravi kronist, dobili nove knjige za knjižnico, opremili so društveno sobo, napravili veselico. Svoje delo pa so kronali z razvijanjem prapora; zanj so denar zložili udje sami. Društvo si je takrat utrdilo dober glas po vsej Pivki kotlini, saj je slovel Orehek še dolga desetletja kot vas z razgibanim prosvetnim življenjem in kot najmočnejša trdnjava liberalcev na Pivki.

Se isto leto, ko je društvo tako lepo začelo, pa se je zgodilo nekaj usodnega za predsednika Dolenca in delno tudi za društvo samo. 14. julija so »in corpore« odšli iz Orehka na Razdrto k tamkajšnjemu društvu na izlet. Bilo je lepo. Razdrski pevci so jih prišli z zastavo čakat do Pivke: »Skupaj smo se odpravili na Razdrto. Društvo je posedo za mize, ko je bilo pripravljeno na prostem. Ves izlet vrši se je v najlepšem redu, kajti neprenehoma kratkocasi se je društvo z mičnimi pesmami od razdrške in orehovske strani. Okoli sedme ure pooblašči se nebo in društvo je moralo oditi v notranje prostore. Mičen in jako pomenljiv bil je v sobi govor g. poslanca (Hinka Kavčiča iz Razdrtega) koji poudarja zavednost Orehovčanov. Obljubi tudi vrlenu Orehku pomagati in to v delnem zboru izprosi kako merodajno podporo glede občinskega vodnjaka, kakor tudi glede ceste na Postojno.« Izletniki so nadvse zadovoljni končali izlet in se vrnili čisto suhi domov.

Oblast pa je prav kmalu uvedla preiskavo proti učitelju Dolencu in ga obtožila, da so pod njegovim vodstvom zapeli v Razdrto rusko himno. Jeseni so ga kazensko premestili v Vipavo, kmalu pa celo odpustili iz službe. Društvo je z njim izgubilo odličnega organizatorja in si ni več opomoglo. Nekaj let je hiralo in končno leta 1895 popolnoma zaspalo. Tolikšnega razmaha, kot ga je imelo tisto leto, ko je predsedoval Dolenc, pa ni pod Avstrijo doseglo nikoli več.

Znova so ga obudili januarja 1903. Takrat so se tudi že po Pivki zaostriji strankarski boji med klerikalci in liberalci. Zato povsem razumljive naslednje vrstice iz kronike:

»Velike zapreke obnovitvi so se stave od strani Jakoba Bajca, kuratorja v Orehku. Rekel je, da društva sploh ni treba in, da hode vse svoje moči postaviti, da se društvo ne obnovi, kjer se bere Slovenski Narod. Začel je hujskati zoper društvo s takimi sredstvi, ki niso ravno preveč častna bila. Zaganjal se je v društvo v cerkvi in pred oltarjem. Radi tega je našel velikanski odpor pri vseh vaščanih. Sklenilo se je je popolnoma ignorirati, kar se je tudi zgodilo. Kurat Bajc pa je le dosegel, da je društvo živelo bolj zaspalo. Šele počasi so zbrali skupaj mešanji zbor, ki je večkrat nastopil, pripravil nekaj veselice dokler ni že leta 1908 društvo spet počivalo v miru. Prišla je prva svetovna vojna, vrsta članov je za vedno ostala na avstrijskih frontah.«

Po hribih in dolinah, po lepih in slabih cestah, povsod prispe Tomosov transportni kamion za dostavljanje Colibrijev v vse kraje naše dežele

Ostali udje, ki so se po končani vojni vrnili, pa so »dne 17. IV. 1920 javili civilnemu komisariatu redni občni zbor društva. Več dni pred občnim zborom je bilo veliko zanimanje posebno med pevskim zborom, toda na sam zbor je prišlo komaj 20 vaščanov, gostov pa 45! No pa slaba udeležba je bila le trenutna. Ze čez mesec dni je bilo v društvu 95 članov. Društveno življenje se je na široko razmahnilo. Ljudje so že čutili italijanske šovinistične in fašistične zobe, zato so toliko rajši podpirali domače društvo. Moški pevski zbor je v letu dni naštudiral 25 pesmi, zbrali so tudi že mešanji zbor, naročili so vrsto časopisov in revij, med njimi tudi »Delo«, kot piše v kroniki 17. aprila 1921: »tajnik je poročal dalje, da se je mislilo z januarjem 1921 (zahteva nekaterih članov) naročiti tudi list »Delo«. Radi tehničnih težkoč, nastalih v tiskarni lista, se je moralo naročitev odložiti za poznejši čas.« Politično delo slovenskih komunistov iz Trsta je seglo tudi že na Pivko, ki delavstva pravzaprav ni imela. Zlasti so revolucionarne ideje širili povratniki iz Rusije, ki so doživeli oktobrsko revolucijo. Da so brali in naročevali »Delo« po tistih vaseh na Pivki, ki se bile v liberalnem taboru, je pa tudi razumljivo. Te vasi so bile dozvetnejše za nove ideje.

Od 1921. do 1924. leta je društveno življenje v Orehku zaživelo kot nikoli poprej. Zmagali so toliko, da so odkupili hišo za svoje društveno življenje. Društvo je bilo deležno vsestranske materialne podpore, da je 6000 lir kupnine za hišo poravnalo že v nekaj mesecih. V Orehku so pripravili več veselice, pevci so pogosto odhajali pet k sosedom, pa tudi v domači vasi; so se pod dobrim vodstvom učitelja Starmana pogosto oglašili. Domači fantje so vpeljali lepo navado, da so ob vsaki ženitvi v vasi polovico fantovskega »koloča« darovali za društvo. Višek vsega delovanja so dosegli do 1924. Takrat pa so Italijani prepovedali zborovsko petje, primanjlovalo je sredstev, člani so odpadali. Pritisk fašistov je bil vedno hujši. Društveno življenje je ponehalo tja do 11. 9. 1927, ko so na poslednji tajni seji sklenili razpust društva, društveno hišo so prodali, knjižnico pa razdelili med člane, da bi jo obvarovali pred uničenjem. Narodno bralno društvo v Orehku je prenehalo živeti, bilo je eno zadnjih, če ne zadnje na Pivki, ki se je uklonilo sili.

Člani pa so ostali in ti člani so delovali naprej kot so vedeli in znali. O njihovem delu na skrivaj in o tistih težkih letih je zadnji društveni tajnik Kristina Jankovič sproti beležila leto za letom drobne vrstice. Te vrstice so najbolj zanimiv del celotne orehovske kronike. Pričajo o ljudeh v Orehku, ki se kljub nasilju niso pasivno uklonili. Ze ob razpustu društva 1927 ji srce ni dalo, da ne bi zapisala nekaj trpkih besed:

»Narodno bralno društvo je danes 24. 9. 1927 od italijanske fašistične oblasti razpuščeno. Knjige smo razdelili med člane, zastavo pa dobro shranili, da ne pride sovražniku v roke. Prisiljeni smo nehati z našim delovanjem, toda trdno smo prepričani, da bo naš sovražnik moral izginiti iz naše zemlje dobro plačan za vse krivice, katere nam prizadeva — Da se zopet vrnemo časi, ko bomo svobodno nadaljevali pot, katero so nam začrtali še naši dedje. Prekinjamo naše javno delovanje. Skušali pa bomo nadaljevati tajno s čitanjem naših knjig, z vežbanjem petja, da ko pride čas, bomo pripravljeni.«

Drobne beleške hišjo leto za letom. Pregelni so učitelja Starmana, ki je tudi po prepovedi še vedno učil petje, njegovo delo je nadaljeval Tone Križaj. Fašisti pa so svoj pritisk nadaljevali: »Za nami je leto 1933. Prisnelo nam ni nič dobrega. Vedno smo v nestrpnem pričakovanju, da bo prišla rešitev, a vedno hujšje nas fašisti stiskajo za vrat. Dne 21. oktobra me je italijanska tajna policija v Postojni aretirala. Doma so hišo preiskali, toda našli niso nič. Reševali so me na vse načine in mi grozili. Hoteli so izsiliti priznanje, da delamo tajno pod krinko cerkvenega petja. Dožili so me, da delamo za Jugoslavijo... Naša društvena zastava jih je posebno pekla, hoteli so zvedeti, kje jo imamo skrito. Jaz sem vse utajila in

tako po 50 dneh rešila sebe, Toneta Križaja in še več osumljenih. Zastava je bila ves čas skrita pri Znidaršču, razkopali smo vsako barvo posebej, Ančka Starmanova in Joža Keničeva sta jo nesli čez mejo in vse skupaj oddali v Topolšiči.«

In tako leto za letom: »8. avgusta 1937 smo po večernih pevskih vajah nekoliko pokramljali, ko me vprašajo, kaj je s kroniko. Hočeš nočes moram po njo v skrivališče, da beležim. Pritisk od strani fašistov je vedno hujši, skoro bi nam prepovedali petje v cerkvi, a mi se na tihem učimo tudi narodne pesmi. Večkrat govorimo in izbiramo pesmi, katere bomo zapeli na prvi prireditvi, ko ne bo več Italijanov tu. Izbrali smo si »Naše gore«, »Sem Slovenska deklica« in še več drugih.«

Leto pa so bila tako brezupna, da je tudi kronika umolknila. Šele po razpadu Italije je mogla kronistka, gnana od veselja, spet prijeti za pero. List za listom poroča o trpljenju, bojih, veselju, upanju in zmagi. Toda zmagi, ki je bila plačana drago: »Veselje je veliko, vendar ne more biti popolno, ker jih mnogo pogrešamo. V Mauthausnu je umrl T. Križaj, na Krasu Lenasi, brat mu je utonil na poti v Afriko, Gorkič se ni vrnil z Ruskega, Zitko je padel v Predjami, Bizjak pri Tolminu... Celhar s prekomorsko... na Goriškem, kot talce so pobesili v Via Ghega... pogrešamo...«

Ime za imenom, za vsakim žaluje hiša v Orehku. Kronika je končala do zadnjega lista. Tisti, ki so jo začeli pred 75 leti, si niso mislili, da bo morala pisati tudi o trpljenju, pobitih, obešenih, pogrešanih, da bo prehajala iz rok v roke pa iz skrivališča v skrivališče pred fašistično policijo. Njene poslednje strani so končane. Za današnji čas ji je zmanjkalo prostora, morda zato, ker bi se današnji čas ne mogel stisniti na 100 listov, kot so kronisti stisnili 60 let orehovske preteklosti. Je današnji čas preveč bogat, preveč razgiban, da bi ga lahko zajela drobna kronika. Ustvarjamo ga vsi bolje in lepše, kot so ga mogli kronisti pred nami. M. S.

PORTOROŽ SE ŠIRI V MORJE

Nekako običajno je postalo v zadnjih letih, da Portorož v pripravah na sezono temeljitjo spremeni zunanji izgled tega ali onega svojega predela. Lansko leto je dobil novo, moderno lice center tega našega letovišča, ko so podrli stari zid, ki je zakrival lepi »Palacov« park in ko so razširili promenado in vsemu dali pečat z okusnimi in modernimi svetilkami. Letos pa je Portorož postal »nov« z morske strani. Razširjena plaža, ki je tik pred dokončno dovršitvijo, daje sedaj videz lepega in res sporstnega kopališča. Dograjen pa je tudi že obalni zid med kopališčem in pomolom, tako da se je ves prostor pred znano kavarno »Jadran« razširil za 20, ponekod pa tudi za 40 metrov proti morju. Prostor še zasipajo, bo pa še ta mesec popolnoma urejen in bo potem predstavljal center portoroške promenade. Končno se Portorož širi v morje tudi z novimi ladijskimi pomolom, ki bo segel mnogo dalj v morje kot dosedanji zasilni, pa tudi kot nekdanji zidani pomol. Jule

JAPONSKA ATOMSKA LADJA

Tudi na Daljnem vzhodu so se odločili zanjo. Načrti so že gotovi. Uporabljali jo bodo za oceanografska raziskovanja. Okrog 95 m dolga bo odpravila 3500 ton vode (displacement). Poganjali jo bosta dve parni turbini po 4000 KM. Samo zaščitna plošča za varstvo pred radijsko-aktivnim izžarjevanjem s posebnim 5 cm debelim jeklenim ovojem kot varstvom proti kolizijskim okvaram bo tehtala 800 ton, celotna reakcijska naprava pa 1100 ton.

S SEJE PREDSEDSTVA OO SZDL

O potrebah moramo govoriti konkretno

Stanovanjske skupnosti na pobudo, željo in za potrebe prebivalcev. Do konca leta naj bi vse stanovanjske skupnosti resnično zaživele

(Nadaljevanje s 1. strani)

ko si lahko torej vsak delovni človek ureja svoje življenje sam, kakor najbolje ve in zna v svojo osebnost korist. S tem podružbljanjem gospodinjstev, oziroma prenosom nekaterih družinskih funkcij na družbo, se naše delovne družine vključujejo v ekonomsko in družbeno življenje svoje ožje okolice, kjer lahko neposredno rešujejo probleme svojih osebnih potreb glede skrbi in vzgoje otrok, pomoči v gospodinjstvu, napredka stanovanjskega gospodarstva itd.

Edino možno in nujno pri vsem tem je, da vsaka stanovanjska

skupnost sama določa in odloča o vsebini svoje dejavnosti, da s temeljito analizo izlušči potrebe, bolj in manj nujne, prebivalcev svojega področja. Od poslušanja in zmožnosti pravilne ocene vseh faktorjev, specifičnih in najnujnejših potreb, socialnega sestava, materialnih zmogljivosti in drugih bo odvisen program dela stanovanjske skupnosti. Ta program pa je lahko dvojen: minimalni in maksimalni. Prvi bo vseboval najnujnejše in rešljive probleme za krajšo dobo, drugi pa stvari, ki zahtevajo daljše obdobje ali pa so manj pereče. Te analize bodo pokazale, ali so najbolj in najprej potrebni otroški vrtci ali druge oblike varstva otrok, morda na pralnice, šivalnice, krpalnice in razne druge oblike uslužnostnih servisov, menze, pol pripravljena hrana, samopostrežne restavracije itd. Oblik in nalog je veliko, življenje poraja vedno nove, obenem pa rešuje dosedanje. Skoraj gotovo pa je, da bodo v vsaki stanovanjski skupnosti izluščili kot prvenstven problem pomoč zaposleni materi in otroku. Tako bo postal novi organizem dejansko odraz pobud, želja in potreb stanovalcev določenega področja.

Govora je bilo tudi o razsežnosti stanovanjskih skupnosti. V Kopru predvidevajo 4 stanovanjske skupnosti, v Smedelu 1, v Izoli 1, v Piranu 2 do 3, v Portorožu 1, v Sežani 1, v Postojni 2, v Ilirski Bistrici 1 ali 2, v Hrpejlah 1 in v Divači 1. Izkušnja se namo, kakšne stanovanjske skupnosti se bodo bolj obnesle, večje ali manjše. V razpravi je prevladalo mnenje, da bi bile za začetek primernejše manjše, ki bi se pozneje lahko združile, če bi tako bolje kazalo. Vsekakor bi bilo vsaj v večjih središčih bolj podbudno, če bi se osnovali vsaj dve in vsaka naj bi bila zaključena teritorialna in tudi ekonomska enota.

Razen v večjih in industrijskih središčih pa bi bile potrebne stanovanjske skupnosti tudi po vaseh, kjer je posebno v sezoni prav tako pereče vprašanje pomoči ženi-proizvajalki pri gospodinjstvu, pri skrbi in vzgoji otrok in podobno. Ustanavljanje bo naloga krajevnih odborov.

Zakon o stanovanjskih skupnostih ne govori samo o nalogah in vsebini stanovanjskih skupnosti, ampak tudi o njihovi materialni osnovi. V glavnem predvideva zakon samoprispevek državljanov, razne dohodke in dotacije, del najemnine in prostovoljne prispevke. Vsekakor je prav, da stanovanjske skupnosti nimajo zagotovljenih stalnih in zadostnih virov dohodkov, ker bi jih to premalo mobiliziralo in bi hromilo njihovo iznajdljivost. Morda pa bo ponekod le potrebna izdatnejša pomoč v začetku, ob ustanavljanju, za opremo ali nabavo kakega stroja.

Člani predsedstva so se dotaknili v razpravi najrazličnejših vprašanj, ki bi jih po njihovem mnenju morala prvenstveno zažeti reševati stanovanjska skupnost. Govora je bilo o otroških vrtcih, pionirskih domovih, šolskih in mlečnih kuhinjah, družbeni prehrani, toplih malicah v tovarnah, samopostrežnih restavracijah, pralnicah, šivalnicah, krpalnicah, obrtniških uslugah vsakih stanovanjskih skupnosti, klubih za družabno življenje itd.

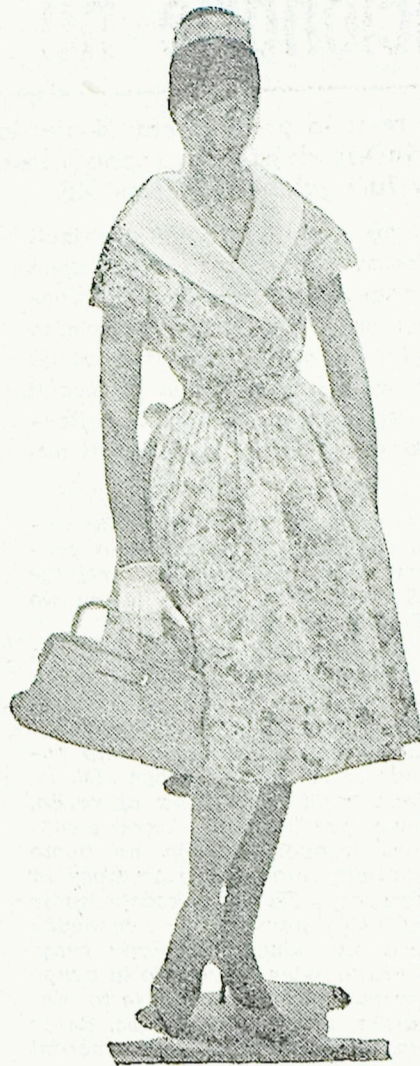
Tehtno je v razpravo posegel predsednik tovariš Jakopič-Kajtimir. Stanovanjske skupnosti moramo najprej imeti, je poudaril, potem bomo šele lahko govorili o resničnih potrebah. Ljudje bodo našli še več potreb in problemov, kot jih vidimo danes, toda tudi več rešitev, kot se nam zdaj zdi možno. Prav stanovanjska skupnost bo tista maksimalna mobilizacija državljanov, njegove iznajdljivosti in iniciative, in mobilizacija sredstev. To bo ustvarilo obenem pravilni odnos, pravilno vrednotenje te pridobitve in navajalo k štednji. Z različnimi instrumenti dobivajo naši proizvajalci vedno več sredstev v upravljanje in zato je prav, da so odgovorni tudi za izvrševanje nalog, ki jih pred nje postavlja skupnost.

Za dober začetek delovanja stanovanjskih skupnosti je potrebno najti za pripravljavne odbore požrvalne, vestne in iznajdljive ljudi, ki bodo znali pozneje najti in pritegniti tudi operativni kader. V stanovanjskih skupnostih se bodo znašle skupaj najrazličnejše organizacije in društva, pa gospodarske enote in sindikati. In kot je lepo povedal predsednik OLO Albin Duje, nikakor ni mogoče administrativno predpisovati receptov za delovanje stanovanjskih skupnosti, ker bo vsaka drugačna, kakršno bodo pač zahtevale potrebe. Pri ureditvi skupnih in enakih problemov pa se bodo lahko zgledovale stanovanjske skupnosti druga pri drugi in prenašale izkušnje.

Predsedstvo OO SZDL je ob koncu svoje seje sprejelo predloge okrajne Komisije za družbeno upravljanje z nekaterimi dopolnitvami, tako da so v glavnem govorili sklepi o ustanavljanju in materialni osnovi stanovanjskih skupnosti.

Do 1. oktobra letos naj bi v vseh naših industrijskih in drugih večjih središčih ustanovili stanovanjske skupnosti, o čemer na razpravljali na vseh zborih v vaseh. Občinski ljudski odbori naj predvidijo kader, inventar in prostore ter naj obenem določijo število članov sveta stanovanjske skupnosti in izvršnega odbora. V naseljih, kjer bo več stanovanjskih skupnosti, naj bi bilo skupno tajništvo, kar bi zmanjšalo administrativno-financiarno poslovanje. Kjer bo to potrebno, naj se območje političnih organizacij (SZDL, ZKS) vskladi z območjem stanovanjske skupnosti.

Skladno z Zakonom o stanovanjskih skupnostih naj občinski ljudski odbori sprejmejo odlok o delitvi najemnine na sklade, tako da bi se 10% najemnine stekalo v korist stanovanjskih skupnosti. Zbori proizvajalcev pa naj bi izglasovali predlog, da dobijo stanovanjske skupnosti še 5% sklada skupne porabe, prav tako pa dopolnilni proračunski prispevek v višini 6%. Predlog predvideva še razne oblike samoprispevka državljanov in neposrednih proizvajalcev, ki bodo prav kmalu spoznali pomen stanovanjskih skupnosti za sebe in svojo družino in bodo zato stremeli za tem, da bi bili dohodki stanovanjskih skupnosti čim višji.

Model poletne obleke, ki jo pozivlja bel šal-ovratnik

Izbor posode in pripomočkov naj se ravna po dejanskih potrebah gospodinjstva.

kaj bi kuhala?

KROMPIRJEVA POLENTA

60 dkg krompirja, sol, 4 dkg margarine, 15 dkg moke, 3 jajca, 5 dkg sira, 2 dkg surovega masla zaabelo.

Kuhan in olupljen krompir pretlačimo, osolimo, mu pridemo maslo, moko, jajca in nariban sir. Gladko testo oblikujemo v debelejšo klobaso, jo zavijemo v moker prtič in kuhamo pol do tri četrt ure v slani vodi. Kuhano narežemo na dobre pol cm debele rezine in jih zabelimo s surovim maslom.

JUHA IZ KISLE SMETANE

2 in pol dl dobre kisle smetane, 1 dl mleka, pol dl ostre moke, voda, sol, kumina, zelen peteršilj.

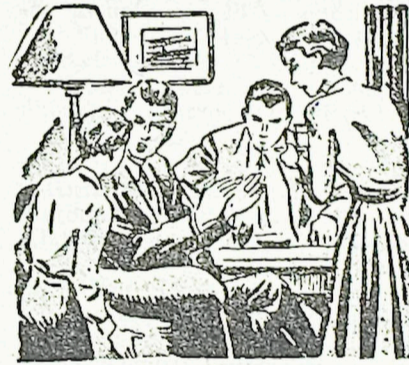
Smetano, mleko, moko gladko razžvrkljamo in zakuhamo med stalnim mešanjem v vrelo slano vodo. Juho kuhamo 10 do 15 minut. Pred serviranjem dodamo še strto kumino in sesekljan peteršilj. Juho serviramo z opečenim kruhom ali s krompirjevim pirejem.

GOSPODINJSKI PRIPOMOČKI

S pravilno izbiro posode in orodja si v gospodinjstvu olajšamo delo, prihranimo čas, smotrno uporabimo razpoložljiv prostor v omarah, boljše izkoristimo toploto, tako dobimo za svoj denar največjo vrednost. Pri izbiri posode in pripomočkov se odločamo vedno za tako posodo, ki najdlje traja in nam najbolje služi.

— KOTIČEK ZA STARŠE —

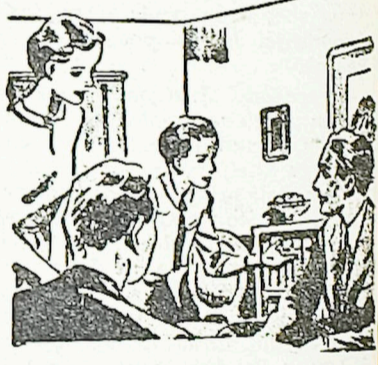
ne tako... ampak tako

Oče (znancem): Pomislite, tale majhen avtomobilček sem plačal 1800 dinarjev!

Sin: Ne, očka! Stal je samo 1600 dinarjev. Gotovo vem, ker sva ga skupaj kupovala!

Oče: Ne mešaj se v razgovore starejših! Bom ja bolje vedel od tebe, koliko sem plačal.

Sin: Zmotil si se, očka, plačal si ga 1600 dinarjev.

Oče: Prav imaš! Otroci imajo boljši spomin kot odrasli. Sicer, to ni tako velika razlika, hotel sem le reči, da je bil drag.

Ne vztrajajte pri tem, da otroke prepričate, kako so starši nezmotljivi! In če kdaj popravijo vašo resnično zmotno ali napako, ne delajte iz tega posebnega vprašanja

Portoroške gospodinje predlagajo

Jasna stvar, da gre za preskrbo, brž ko je govora o gospodinjstvih. Preskrba pa postane več vrst pred mlekarno. Dogaja se pa nekaj drugega: mleka zmanjka. Prodajalka si ga namreč ne upa naročiti več, kot je gotova, da ga bo prodala, ker prodajalna nima hladilnika in bi se preostalo mleko pokvarilo. Že tako se mleko večkrat zasiri, za kar pa je menda treba iskati vzrok že pri sami polnitvi steklenic v Dekanih. Gospodinje predlagajo — pristojni občinski organ pa bi moral naravnost zahtevati — da postavi podjetje »Mleko« v svoji portoroški poslovalnici hladilnik, ki bi omogočal držati na zalogi vedno tolikšno količino mleka, da bi prodajalna nikdar ne ostala brez mleka. Zavedati se je treba, da je v Portorožu tudi množica otrok, ki ne morejo ostati brez mleka.

Druga stvar je preskrba z mesom. Za tega pa so še vrste, kadar je. Prejšnji teden se je zgodilo, da je tržna inšpekcija morala zapleniti določeno količino mesa, ker je bilo sumljivo kakovosti. Če ne bi slučajno bilo inšpekcije, bi meso verjetno prišlo v prodajo. Portoroške gospodinje se vprašujejo, če je dobro meso res samo za Tržačane? Zanimivo pri tem je to, da se je stanje v portoroški mesnici izpremenilo na slabo s prihodom novega mesarja, ki se norčuje iz gospodinj, daje neprimerne opazke in na pritožbe, da je meso slabo, zabrusi: »Boste pa dali kužku.« Menda bi bilo treba tudi v tej mesnici uvesti hladilnik — za meso in za vročo glavo tega mesarja.

Boljše ureditve čaka v Portorožu tudi prodaja kruha. Zdalja ga prodajo sicer v obeh trgovinah (čeprav ga po sanitarnih predpisih ne bi smeli) in v mlekarni, toda povsod predvsem za svoje stalne odjemalce, torej le določeno količino, zaradi česar je jutranj naval na kruh, potem ga pa ves dan ne moreš več dobiti. Že precej časa je govora, da bo podjetje »Pekarna in slaščičarna« iz pljetje uredilo lokal za prodajo kruha in peciva ob novi mesnici, ni pa videni, da bi kaj delali na tem. Portoroške gospodinje prosijo, da bi bilo to čimprej in da bo kruh na razpolago ves dan.

Pismo uredništvu

BOLNIKI, ZDRAVNIKI IN AMBULANTE

Nestalno, večinoma vlažno vreme v prvi polovici letošnjega leta je povzročilo večje število raznih obolenj od gripe, revmatizma, oslovskega kašlja, zobobola pa do živčnih in prebavnih motenj. Zato so zdravniške in zobozdravniške ambulante oblegane bolj kakor navadno povsod po mili domovini, najbolj pa menda v Kozini, kjer ordinira zdravnik samo trikrat na teden v popoldanskih urah in ravno tako zobotehnik. Oba prihajata iz Divače. Stalni zdravnik je bil namreč poklican na dvomesečne oprostne vaje, zobozdravnika pa sploh nimamo. Občina šteje nekaj nad 8000 prebivalcev, med temi nad 1000 šolskih otrok ter okoli 600 zaposlenih v raznih gospodarskih organizacijah, državnih in drugih ustanovah.

Za vso občino, ki se razprostira na površini 28.000 ha in ima 34 raztresenih vasi, od katerih so nekatere oddaljene od sedeža zdravnikova do 20 km, je na razpolago en sam zdravnik, ki mora razen kurativne službe opravljati še delo upravnika zdravstvenega doma, sanitarnega inšpektorja in vodje materske posvetovalnice. Te napore pa more zmagovati le do skrajnosti požrtvovalen in humanemu poklicu nesebično vdan zdravnik, ki ga v njegovi odsotnosti bolniki zelo pogrešajo. Obsežna terenska služba, ki jo v znatni meri otežujejo oddaljena in težko dostopna bivališča ležečih bolnikov, meji neredko na skrajne fizične napore. Zato je potreba po čimprejšnji namestitvi vsaj še enega zdravnika v tej občini skrajno pereča.

Trenutno pa je stanje zdravstvene službe v hrpeljski občini nevarno. Nadomestujoči zdravnik, ki je v dopoldanskih urah intenzivno zaposlen v svojem okolišju, prihaja popoldne v kozinško ambulanto telesno in živčno utrujen, zaradi česar bolnikom ne more posvetiti polne pozornosti in opravi preglede, kakor jih pač more in čimveč jih more, da bi bolniki, ki so prišli po zdravniško pomoč po več ur daleč, ne ostali nepregledani. Zraven ambulantnih ordinacij pa zdravnika čaka navadno še vrsta pozivov za na dom.

Če je za vso občino en sam zdravnik, bi bilo prav, da bi bilo poskrbljeno vsaj za to, da bi ga v njegovi odsotnosti nadomestil zdravnik, ki bi redno ordiniral vsak dan in v celoti prevzel njegovo funkcijo.

Nič bolj ne glede zobozdravstvene službe. Število pacientov narašča vsak dan in morajo čakati po mesec in več dni, da pridejo na vrsto. Z zdravljenjem očesnih bolnih pa je še težje. Najbližji okulisti je v Kopru, ki ordinira le ob določenih dnevih in sprejme samo določeno število bolnikov, ne glede na to, kako daleč so morali »romati« do njega in se dostikrat »neuslišani« vrniti.

Naj bi zdravstvene oblasti ter drugi forumi, ki so odgovorni za organizacijo zdravstvene službe, navedene ugotovitve upoštevali in nekaj ukrenili za ublažitev tega problema.

Zavarovanec

Dva modela poletnih oblek, ki se odlikujeta po preprostem kroju in mladostni prikupnosti. Res je, da bo za vroče dni najbolj primerna lahna obleka brez rokavov, iz lepo pralnega in pisanege blaga; toda tudi dolgih ali tričetrtinskih rokavov ne gre zamažavati, kajti vse tako kaže, da bo prav letošnje poletje precej muhasto.

Mladina četrtemu kongresu ZKS

Vsi občinski komiteji LM in vsi mladinski aktivni v okraju so tekmovali v počastitev IV. kongresa Zveze komunistov Slovenije

Ko je CK LMS marca letos razpisal posebno tekmovanje občinskih komitejev Ljudske mladine v počastitev 4. kongresa ZKS, smo sicer pričakovali, da bo odziv dokaj velik. Danes pa, ko seštevamo rezultate, smo zares lahko prijetno presenečeni: uspehi so mnogo večji, kot bi pričakovali še tak optimist. Številke nam bodo povedale svoje. Toda mnogo bolj pomembno je, da je kongresno tekmovanje razgibalo naše mlade ljudi tudi tam, kjer doslej organizacija ni bila na povsem trdnih nogah in tako uspehi tega dela brez dvoma pomenijo solidno osnovo za v bodoče.

V koprskem okraju so tekmovali vsi občinski komiteji, to pa je v Sloveniji edinstven primer. V mladinske vrste so vključili več kot 700 novih članov in ustanovili 24 novih mladinskih aktivov, predvsem na podeželju. V 11 marksističnih krožkih in 7 posebnih mladinskih političnih šolah so proučevali program ZKS in 138 mladink in mladincev, povemini aktivistov, mladih delavcev, vajencev in dijakov, je te tečaje tudi končalo. V ZKS je

bilo sprejetih več kot 200 mladih ljudi, in avtomobilski cesti Bratstva in enotnosti delata že dve brigadi iz koprškega okraja, do konca leta pa bo delalo na njej kar 500 brigadirjev in brigadirjev. Toda v tisoče in desetisoče gre do prostovoljne delovne ure mladih ljudi, ki so nosili levji delež pri gradnji športnih objektov po vsem okraju, gradnji ceste na Veliko brdo v ilirskobistriški občini, ureditvi otroških igrišč in še in še. Posebno uspela manifestacija mladih pa je bila letošnji Dan mladosti, saj je po vsem okraju sodelovalo kar 4000 članov mladinskih organizacij v več kot 70 športnih in 20 kulturnih prireditvah.

Posebno se je odrezala mladina v Sečoveljeh. Več kot 1.700.000 dinarjev vredna športna igrišča so največji uspeh letošnjega tekmovanja. Nič manj pa ni odjeknil med tamkajšnjim prebivalstvom tudi 1. festival mladosti, ko so sečoveljski mladinci prvi v okraju razvili svoj prapor. Toda uspeh festivala je še dalekosejši: iz bolj ali manj trdnega spanja so se ob njem zbudile tudi druge organizacije in vse kaže, da ne bodo spet zaspale. »Klub mladih proizvajalcev« na kmetijskem posestvu v Seči, ki so ga ustanovili pred dnevi, to samo potrjuje.

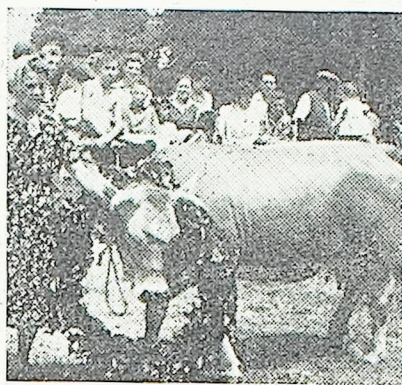
V Postojni vam s ponosom pripovedujejo, da so imeli najboljše organizirano mladinsko politično šolo, kamor so hodili mladi ljudje iz bližnje in daljne okolice. Spominjam se še, kako vztrajno so iskali po Kopru in Ljubljani predavatelje, kajti vse kaže, da so

hoteli dobiti res najboljše. To jim je verjetno tudi uspelo in že zdaj sestavljajo program za novo šolo v jeseni. In pripovedujejo: ne gre le za to, ker je šola končala toliko in toliko ljudi, gre predvsem za to, da smo uspeli zainteresirati našo mladino za individualni študij tistih problemov, ki jih mora vsakdo poznati.

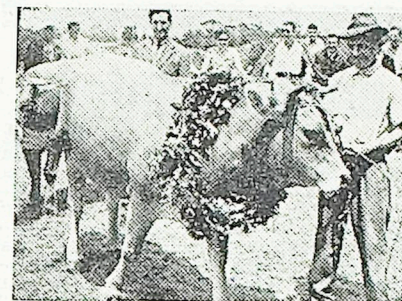
In tako bi lahko naštevali še dolgo — v vsakem aktivu so bili ti pomladni meseci v znaku pridnega in požrtvovalnega dela. Posebno na vsi, kjer so uspehi še toliko večji. Dokaz? Dutoveljski aktiv mladih zadrudnikov, ki je v nedeljo priredil prvi kmečki praznik na Krasu. Priredil ga je tako, da ob koncu morda sami niso verjeli, od kod tak lep uspeh in da so starejši s spoštovanjem ocenjevali — Da, tako pa že, tako! Razstava plemenske živine, razstava vin, vrsta razstavljenih izdelkov kmetijskih gospodarskih šol in ne nazadnje šolska zadruga v Štanjelu — to so bile le zunanje manifestacije nedeljskega kmečkega praznika. Njegov pomen pa je mnogo globlji: poživitev zadrudne misli in dela prav med kmečko mladino, njeno pravo mesto v zadrudni organizaciji.

Res je — premalo prostora je za naštevaje. Toda navsezadnje ne bi bilo niti potrebno: nikdar nismo podvomili v delež, ki ga ima in mora imeti naša mlada generacija v našem družbenem življenju. Če je v letošnjem jubilejnem letu Partije in SKOJ še večji, kot sicer, nas to posebej veseli.

BOGDAN PLEŠA

Na nedeljski razstavi v Dutovljah je dobila venec kot najbolje ocenjena krava Mici — last članice KZ Dutovlje Marije Lavrenčič iz Kosovelj — ki je bila nagrajena s prvo nagrado 6000 din

Najbolje ocenjena junica na nedeljski živinorejski razstavi v Dutovljah — vzredil jo je član KZ Sežana Avguštin Štok iz Povirja (na sliki), ki je prejel 5000 din nagrade

OBVESTILO

Študijska knjižnica v Kopru bo s 1. julijem na razpolago čitalcem od 7. do 14. ure. Ta urnik velja do 1. septembra. Uprava

PRI MLADIH BRIGADIRJIH IN BRIGADIRKAH KOPRSKE BRIGADE V MAKEDONIJU

En dan življenja na cesti

Sonce še ni vzšlo izza hribov onstran Vardarja, ko je že piskala piščalka dežurnega in smo se vsi dremaji postavljali ob postelji in se še omotični oblačili. Na pol miže smo pospravili postelje. Komaj da smo si naravnali robove in se prepričali, da so ostri kot nož, že smo stekli iz barak k jutranji fizikulturi. Ravno ko smo si pretegovali še zaspane ude, je posijalo sonce; nebo je postalo sinje in nehoti smo se vsi spomnili na naše morje. Toda komaj se je porodilo domotožje, smo ga že pregnali s tekmo do umivalnice in umivanjem z krmlo vodo.

Po umivanju smo dvignili zastavo in sveži zapeli himno. Brigadirji, oblečeni v sive uniforme, so stali mirno okoli jarbola, pri katerem je stal najboljši brigadir večerajšnjega dne, in pozdravili pričetek dne. To je najsvetejši trenutek dne, ko se s himno simbolično prikaže enotnost in pripravljenost za delo.

Zvrstili smo se v gosji red in pri okenu v jedilnici dobili vsak svoj zajtrk: velik kos kruha, skodelico čaja in sir. Najbolj lačni so šli še po »repete« in tako z zajtrkom okrepjeni smo odkorakali na delovišče. Tam so nas že čakali delovodje in nam dodelili delo. Komandirji čet so prevzeli odkazano delo, razporedili brigadirje in pričel se je boj za kubike.

Nekaj časa smo vsi molčali, slšalo se je le udarjanje krampov in cviljenje samokolnic. Potem pa smo postali zjejni in pričelo se je nagovarjanje, da gre nekdo po vodo. Brigadirji so nagovarjali dekleta, da je to njihova dolžnost, dekleta pa so se izgovarjala, da raje delajo na trasi, kakor pa nosijo težka vedra vode. Končno je rešil zadevo komandir, ki je ukazal: »Prostovoljec naj gre! Jožel! Brigadirji in brigadirke so se seveda smejali, smejal pa se je tudi Jože sam, ki je vzel vedro in obljubil vsem posebno klorirano vodo. Ko se je vrnil z vodo, pa smo že vsi pozabili, kaj je obljubil in smo se napili vode, ne glede na to, ali je preveč ali premalo klorirana, le da je voda.

Potem pa je bil zopet molk. Nena doma pa se začuje hudo robantenje. Vsi smo se ozrli in opazili, kako se je brigadir Drago prevrnil s samokolnico vred v jarek. Najprej smo v skrbeh pogledali, če si je kaj naredil; ker pa se je smejal, smo se začeli smejati tudi mi in mu dokazovali, da je dobil po goljufiji šoferski izpit A kategorije, saj ne pozna prometnih predpisov niti za samokolnico. Letele so šale, vendar se je kmalu slšala le pesem samokolnic.

Na sosednjem travniku se je pasel majhen makedonski osel, ki je rigal v rednih presledkih po pol ure. Brigadirji so se ob vsakem riganju smejali in dražili drug drugega, da jih pozdravljata bratec. Ko je že večkrat zarigal, se je oglašil vedno lačni brigadir »repeta« in najavil, da bo vsak čas izza ovinka brigadni ekonom Drago prinesel malico. Ker pa eko-

noma ni bilo od nikoder, so brigadirji ugibali, kdo se je zmotil: ali osel ali Dragova ura. Končno se je Drago le prikazal in brigadirji so vselo jurišali na kruh in salamo.

Med malico se je oglašil brigadir z brigadnim imenom Joko: »Kar spati ne morem, tako huđe skrbi imam!«

Fantje so se smejali.

»Ali imaš morebiti preveč denarja in ne veš kam bi z njim?«

»Denar? Kje pa, kdaj pa je imel brigadir denar. Ne, z denarjem že nimam skrbi. Toda na srcu mi leži velik kamen.«

»Kamen? Kaj si pa naredil?« so se začudili brigadirji.

»Naredil? Nič. Pač pa sem prinesel iz Postojne kamen, slovenski kamen, fantje — in sedaj ne vem, kam naj ga v — makedonsko zemljo zakopljem. V traso se mi ga zdi škoda, ker ga ne bo videti in se bodo naši potomci zmotili, ko bodo mislili, da je to navaden makedonski kamen, ki je zrasel v Prždevu. Pod jarbol za zastavo tudi ne, ker tam že tako piše, da je tu koprška brigada »Srečka Kosovela«. In tako ne morem zaspati od samega premišljevanja.«

Nikakor se nismo mogli spomniti nič pametnega, kam bi odložili vzrok Jokovih težav. Da bi ga potolažili, mu je komandir po malici dal samokolnico: »Zamenjaj Marjana. Ki je vozil do malice. Morebiti boš od samokolnici pozabil na svoj kamen.«

»Kje pa, kaj pa misliš, komandir? Kako pa naj sploh pozabim na svoj kamen. Tu se ga šele vsak trenutek spominjam. Kakor samokolnica cvili, tako se mi zdi, da tudi moj kamen joče in bi rad čimprej dobil svoje mesto.«

»Tebi ne pride nihče na kraj,« je zaključil debato komandir in malice je bilo konec.

Brigadirji so se zopet lotili svojega dela in pas navožene zemlje na trasi se je čedalje bolj širila. Ob pol dvanajstih smo zaključili z delom in v veliko veselje vseh nam je osliček zarigal še v slovo. Na traso so se prihajali brigadirji iz popoldanske izmene. Mahali smo si z lopatami in vpili minerske pozdrave drug drugemu. Mi smo bili veseli, ker je delovni dan za nami, oni pa so bili veseli, ker je dan še pred njimi in bodo šele pokazali, koliko zmorejo.

Po umivanju smo se zvrstili v jedilnici za mize in nestrno pričakovali kosilo. Prve dni nam je bilo preveč jedi, sedaj pa je je vsakokrat premalo in mnogi so, ki pospravijo kar po tri krožnike dodatka. Delo in makedonski zrak dobro vplivata na apetit.

Najbolj utrujeni in zaspani so se spravili po kosilu počivat, drugi pa so raje šli na sprehod ali pa na murve k Vardarju.

Po spanju je bil sestanek, na katerem so se brigadirji dogovorili, da bodo v prostem času uredili pred barako park, ki bo zelo olepšal naše naselje. Joki se je pri tem kar razvedrilo lice:

V DUTOVLJAH kmečki praznik

Aktiv mladih zadrudnikov iz Dutovelj je priredil preteklo nedeljo prvi kmečki praznik na Krasu. Uspeh je presegel vsa pričakovanja in je seveda toliko bolj pomemben, ker je sad enoletnega načrtnega in krepkega dela tamkajšnjih mladih kmečkih ljudi — seveda ob primerni pomoči starejših. Zato ni nič čudnega, če je odjeknil po vsem Krasu. Tako lahko sodimo že po številu — 41 — plemenskih krav in telic, ki so jih kmetje od blizu in daleč prignali na živinorejsko razstavo in ocenjevanje. To nam dokazuje tudi 70 vzorcev vin, v glavnem terana, nekaj pa je bilo tudi sortnih belih vin iz Vipavske doline. In ne nazadnje tudi zelo uspele razstave kmetijskih gospodarskih šol iz Štanjela in Dutovelj ter razstave pred dvema mesecema ustanovljene šolske zadruge v Štanjelu. Pomen te prireditve pa je še globlji: pokazala je namreč, da s pravilnim delom in razumevanjem kmetijskih zadrud lahko zelo uspešno širimo zadrudno misel predvsem med mladimi ljudmi, o katerih mnogokrat tožimo, da najdejo vse drugo, samo na zemlji nočejo ostati. Seveda je treba tu mnogo načrtnega in požrtvovalnega dela, začeni od najmlajših.

Na Krasu so to dobro razumeli: kakor smo že rekli, so pred kratkim ustanovili šolsko zadrugo na štanjelski šoli. Kar 81 otrok so njeni člani in ob otvoritvi nedeljske razstave je nekdo v smehu pripomnil:

»Saj niso tako od muh, so že v kooperaciji z zadrugo: očistili so ji neki travnik, zadruga pa jim je dala 500 kg umetnih gnojil za tistih 10.000 kvadratnih metrov zemlje, kolikor je imajo.«

Ta vez pa se nadaljuje tudi pri starejših: če je mnogokje problem, kako vključiti v zadrudne organe mlade kmetovalce, tega na Krasu ni — samo iz dutoveljskega aktiva mladih zadrudnikov dela v upravnih odborih zadruge 6, v pospeševalnih odsekih pa devet mladincev.

K našim čestitkam za nedeljski praznik še želijo: da bi te prireditve postale tradicionalne. Volje in možnosti za to je dovolj med mladimi kraškimi kmetovalci!

P. B.

PROSLAVA 40-LETNICE ZKJ V LOKVI

V soboto je bila v Lokvi množična proslava 40. obletnice ustanovitve KPJ. Po slavnostnem govoru Ivana Škabarja o zgodovinskem razvoju naše Komunistične partije so učenci osnovne šole pod vodstvom Sonje Placer izvajali pester kulturno-umetniški spored, v katerem so prikazali s pesmijo in besedo razna časovna obdobja narodnoosvobodilnega boja. Proslavo je organiziralo prosvetno društvo »Tabor«. D. M.

Še en prijatelj

Negotino — malo makedonsko mesto, središče velikih dogajanj zadnjih mesecev, borbe številnih mladinskih brigad za kubike, borbe za novo cesto, za novo življenje.

Povsod lahko vidiš mladince in mladinke v olivnosivih delovnih oblekah, zagorele od sonca, nasmejane in polne življenja. Ljudje jih imajo radi, povsod jih prijazno pozdravljajo, povsod jim izkazujejo gostoljubje in prijateljstvo.

Na mali pošti in Negotinu se v poznih popoldanskih urah gnete polno ljudi. Eni kupujejo znamke in predajajo pisma, drugi pošiljajo denar družinam. To so povemini delavci gradbenih podjetij, ki sodelujejo pri gradnji avtoceste.

Tudi dva brigadirja sta tukaj z znakom I. koprške brigade. Predala bosta pismo, v katerem obveščata svoj komite, da so osvojili prehodno zastavo glavnega štaba sekcije.

Starejši mož Šiptar, delavec, je kupil poštno položnico, da bo po-

slal denar družini. Plaho se ozira okoli sebe in prosi, da mu nekdo izpolni položnico — pisati ne zna.

Toda nihče se ne zmeni zanj. Nekateri samo odmahnejo z roko, drugi molče odhajajo, tretji nimajo časa. Mož se ves nesrečen ozira okoli sebe, prošnja je vedno bolj tiha. Na obrazu se mu pozna, da mu je težko. Nervozno prestopa in nerodno mečka položnico. Molče stoji in samo oči mu še prosijo. Tedaj pristopi k njemu brigadir in prijazno ga vpraša, kaj želi.

V hipu se mu obraz zjasni, oči se mu zasvetijo in brigadirju razloži svojo težavo.

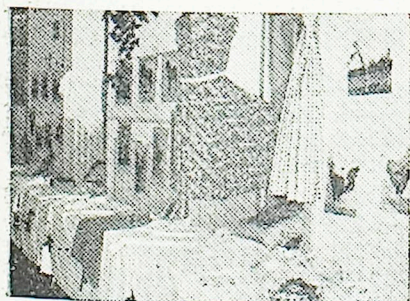
»Nič lažjega kakor to, tovariš,« mu odgovori brigadir, »daj sem položnico, izpolnil ti jo bom.«

Ko je brigadir izročil izpolnjeno položnico v roke delavcu Šiptarju, je ta stiskal roko brigadirju in se vesel zahvaljeval:

»Hvala ti družu, to ti neču zaboraviti!«

Brigadir koprške brigade je dobil prijatelja več.

Mirko Skraber

Na kmetijski razstavi v Dutovljah minulo nedeljo so sodelovale tudi učenke Kmetijsko-gospodarske šole iz Dutovelj. Uveljavile so se s prav ličnimi izdelki za praktično dnevno rabo — šiviljskimi, za stanovanjsko opremo in drugimi

Sporočamo, da je po dolgi in mučni bolezni umrl

Anton Bernetič-Jakob

poznani istrski aktivist, revolucionar in komunist.

Doslednega protifašističnega borca in dobrega tovariša bomo ohranili v trajnem spominu.

Koper, 23. junija 1959

Okrajni odbor ZB Koper
Občinski odbor ZB Koper
Občinski komite ZKS Koper
Občinski odbor SZDL Koper

Nadaljevanja - nadaljevanja

NOVA POMOČ SKUPNOSTI

(Nadaljevanje s 3. strani)

gočem pripomogel do take racionalne gradnje objekta, do važnih tehničnih izpopolnitev, do maksimalne izkoriščenosti ladijskega prostora in do znatnih prihrankov pri sami gradnji. Kolektiv Splošne plovbe v Piranu bo s tem in nadaljnjima dvema enakima motornima tramperjema, nato z bulk carierjem in modernim tramperjem »Piran« — ta bo v četrtek, 25. t. m., na Japonskem slovesno predan pomorščakom Splošne plovbe v uporabo — v jubilejnem letu ZKJ samo s temi novimi, sodobnimi pomorskimi objekti skoro podvojil skupno nosilnost ladjevoja od dosedanjih 78 tis. ton na 149.340 ton nosilnosti.

To je lep doprinos komunistov in celotnega kolektiva Splošne plovbe k IV. kongresu ZKS, na katerega se pravkar pripravljamo. To pa tudi obvezuje kolektiv Splošne plovbe v Piranu, organe delavskega samoupravljanja v podjetju in njegovo upravno vodstvo, da po vseh dosedanjih uspehih v svojem vidnem in rentabilnem razvoju tudi nadalje uspešno vodi politiko čim večjega in čim rentabilnejšega izkoriščanja dosedanjih in novih ladijskih kapacitet v korist jugoslovanske družbene skupnosti.

Na željo delovnega kolektiva Splošne plovbe kot kum pri krstu te velike ladje dajem objektu št. 225 ladjedelnice »Uljanik« s pomembnimi slovenskimi tradicijami povezano ime »KOROTAN«.

Ob tej slavnostni priložnosti izražam investitorju ob pridobitvi te nove ladje svoje najboljše želje, zlasti pa, da bi tudi nova ladja »Korotan«, se pravi, njena bodoča posadka, pripomogla naši socialistični deželi do njene nadaljnje afirmacije na vseh celinah sveta. Ne dvomimo v to, da bo tudi posadka Korotana, ki bo, kakor po navadi, sestavljena iz predstavnikov vseh jugoslovanskih narodnosti, dostojno zastopala socialistično Jugoslavijo v širšem svetu, mnogo pripomogla gospodarskemu povezovanju Jugoslavije s tujimi deželami, ne nazadnje pa pripomogla tudi nadaljnjemu utrjevanju naših naprednih idej, ideje o potrebi miroljubnega sožitja med vsemi narodi sveta in o potrebi nenehnega utrjevanja svetovnega miru zato, da bi delovni ljudje naše in vseh drugih dežel lahko polno uživali plodove svojega dela v miru in veselju. Trdno verujem v to, da bo KOROTAN na vsej svoji poti, ki mu je odmerjena križem po naši zemeljski obli, docela izpolnil naša pričakovanja glede njegovih gospodarskih in nakazanih širših družbenih nalog; to pa mu ne bo težko, če bo ubiral smeri po tistih brazdah, ki jih je po svetovnih morjih zarezal že GALEB s tovarišem Titom.

Tako je končal tovariš Kajtimir, nato pa po starem običaju krstil ladjo s šampanjsko peno na ime »Korotan«. Ker so medtem delavci in tehnik Uljanika že odstranili ovire, je jela ladja naglo polzeti po tračnicah proti morju, dokler ni s šumom planila v vodno naročje, kjer je varno zaplavala. Splavitev so pozdravili ti soči gledalcev z navdušenim ploskanjem in vzklikanjem, pozdravile pa so novo ladjo na vodi tudi vse sirene, kolikor jih je bilo v pristanišču. Okoli ladje pa so se gnetli ribiški čolni, ki so s saki, ostmi in rokami pobli-

rali iz vode omamljene ribe, ki jih je drveči kolos presenetil v njihovem domovanju.

»Korotan« se še ni dobro umiril v zalivu, ko so delavci Uljanika že postavili novo kobilico za gradnjo še ene prav takšne nove ladje za Splošno plovbo Piran. Po tem slovesnem dejanju so udeleženci počasi zapustili področje ladjedelnice, spotoma pa ogledovali »Korotan«, ki so jo vlačilci počasi spravili k obali, kjer jo bodo delavci Uljanika opremili in dokončali do jeseni, ko bo izročena naročniku — Splošni plovbi iz Pirana.

UMETNIŠKA POT HERMANA PEČARIČA

(Nadaljevanje s 5. str.)

je ostala tudi v delih po akademiji.

Smer slovenske »Nove stvarnosti« je v vrenju novih iskanj po letu 1948 do malih izjem izginila. Nadomestili so jo vplivi zahodnih struj kubizma, surrealizma, konstruktivizma, abstraktizma, primitivizma in drugih »izmov«. Ta razvoj je postavil tudi Hermana Pečariča pred alternativo: ali iti po svoji stari poti ali pridružiti se enemu izmed pojavljajočih se »izmov«. Njegova zdrava istrska narava ga je tudi tokrat obvarovala pred ekstremi, čeprav tako modnimi, ki so večkrat le preveč viden izraz zahodne dekadence. Čeprav se je zlasti v zadnjih treh letih močno oddaljil od elementov neorealizma in akademizma, je vendar ostal zvest stvarnosti, le da jo je oplemenitil z novo linijo ter globlje izraženim izraznim, kompozicijskim in barvnim doživljanjem. V tem času, in še posebno v zadnjem letu, se je po prej pretežnih oljih tudi spet vrnil k akvarelu in se prvič poizkusil v gvašu in grafiki. Prejšnjemu skoraj izključnemu krajinarstvu se je pridružila še figuratika in celo figuralna kompozicija.

Tako se nam predstavlja na sedanjih koprski razstavi v gledališču v močno prenovljeni podobi, ki pomeni velik napredek na njegovi ustvarjalni poti. Ta razstava pa pomeni tudi pomembno presenečenje. Predstavlja nam ga tudi kot grafika. V tej grafiki čutimo slikarski element, a dela so morda prav zaradi tega posebnost v naši likovni umetnosti, Pečaričeva osebna posebnost. Višek v tem sta njegov sedemploščni in še zlasti desetploščni vrez v lesenit

Tako nam tudi ta razstava dokazuje, da Pečaričeva razvojna pot, kljub letom, še vedno ni zaključena in mmoreno od njega pričakovati nadaljnje, s krepko osebno noto prežete umetnine.

LASKAVA, TODA STVARNA PRIZNANJA

(Nadaljevanje s 4. strani)

strok, največ mizarske. Večina teh mladincev je nadaljevala pomoniško dobo v podjetjih, v katerih so prebili vajensko dobo. Le redki so prešli v druga podjetja. Perspektiva! Čeprav ni govora o izumiranju te šole, je vendar problem v vedno manjšem dotoku vajencev. Razloga sta dva: manjše število rojstev v času vojne in še vedno premajhno zanimanje za obrt, čeprav je ali bi moral biti jasno, da je obrt zelo važna gospodarska panoga, ki je industrija ne more nadoknaditi, in ki nudi odprta vrata naši mladini. O tem naj bi zlasti razmislili starši ob zaključku šolskega leta.

Radio-KOPER

NEDELJA, 28. junija
8,00 Kmetijska oddaja: »Kako bolje izkoristiti dekansko hladilnico — 8,30 Z narodno pesmijo v nedeljsko jutro — 9,00 Naša nedeljska reportaža: »V sencih Mangarta« — 9,15 Zabavni zvoki — 13,30 Sosednji kraji — 14,00 Glasba po željah — 15,00 Vesti — 15,10 Spored vedrih domačih skladb in popevk.

PONEDELJEK, 29. junija
7,15 Glasba za dobro jutro — 7,30 Vesti — 13,30 Vesti — 13,40 Kmetijski nasveti — 13,45 Zabavne melodije — 14,30 Športni pregled — 14,40 Izbrane melodije — 15,00 Vesti — 15,10 Zabavna glasba — 15,30 Slovenske narodne.

TOREK, 30. junija
7,15 Glasba za dobro jutro — 7,30 Vesti — 13,30 Vesti — 13,40 Kmetijski nasveti — 13,45 Odlomki iz oper — 14,30 Sola in življenje: »S pionirkami na Gospodinjski odsek Ekonomske srednje šole v Kopru« — 14,50 Zabavna medigra — 15,00 Vesti — 15,10 Zabavna glasba — 15,30 Narodne pesmi in plesi.

SREDA, 1. julija
7,15 Glasba za dobro jutro — 7,30 Vesti — 13,30 Vesti — 13,40 Kmetijski nasveti — 13,45 Od melodije do melodije — 14,30 Kulturni zapiski — 15,00 Vesti — 15,10 Zabavna glasba.

ČETRTEK, 2. julija
7,15 Glasba za dobro jutro — 7,30 Vesti — 13,30 Vesti — 13,40 Kmetijski nasveti — 13,45 Operetna glasba — 14,00 Glasba po željah — 15,00 Vesti — 15,10 Zabavna glasba — 15,30 Ob 40-letnici KPJ — 15,40 Koroške narodne.

PETEK, 3. julija
7,15 Glasba za dobro jutro — 7,30 Vesti — 13,30 Vesti — 13,40 Kmetijski nasveti — 13,45 Od melodije do melodije — 14,30 Poje zbor Dunajskih dečkov — 15,00 Vesti — 15,10 Zabavna glasba — 15,30 Domače aktualnosti: »O nagrajevanju po učinku v trgovini« — 15,40 Igra harmonikaški orkester »Kajuh« iz Ljubljane.

SOBOTA, 4. julija
9,00 Reportaža: »Za otroke padlih borcev« — 9,20 Narodne pesmi iz NOB do 9,40 — 13,30 Vesti — 13,40 Slovenske narodne pesmi — 14,00 Cestitke ob Dnevu borcev — 15,00 Vesti.

KinoK

KOPER — 26., 27. in 28. junija francoski barvni film SPLETKAR; 29. in 30. junija jugoslovanski film VRATA OSTANEJO ODPRTA; 1. in 2. julija sovjetski film V ROVIH STALINGRADA.

IZOLA — 26. junija jugoslovanski film LAZNI CAR; 27. in 28. junija sovjetski film LENINGRAJSKA SIMFONIJA; 29. in 30. junija sovjetski film V ROVIH STALINGRADA; 1. in 2. julija francoski barvni cinemascope film PORTUGALSKE PERICE.

PIRAN — 25. in 26. junija ameriški barvni film JAHALI SO NA ZAHOD; 26. in 27. junija angleški barvni film HREPENENJE PO NEBU; 28. in 30. junija ameriški barvni cinemascope film DEZEVEJE PRIHAJA.

PORTOROŽ — 26. junija ameriški barvni film PLES NA VODI; 27. in 28. junija ameriški barvni film JAHALI SO NA ZAHOD; 29. junija angleški barvni film HREPENENJE PO NEBU; 30. junija ameriški barvni cinemascope film DEZEVEJE PRIHAJA.

SECOVLJE — 27. junija ameriški barvni film ARTISTI IN MODELI; 28. junija sovjetski film V ROVIH STALINGRADA.

SMARJE — 27. junija sovjetski film V ROVIH STALINGRADA; 28. junija ameriški barvni film ARTISTI IN MODELI; 1. julija jugoslovanski film VRATA OSTANEJO ODPRTA.

DEKANI — 27. junija italijanski film KRIK; 28. junija jugoslovanski film LAZNI CAR.

POSTOJNA — 26., 27. in 28. junija francoski barvni film HELENA IN MOZJE; 30. junija in 1. julija an-

gleški film JOČI, LJUBLJENA ZEMLJA.
PIVKA — 27. in 28. junija jugoslovanski barvni film DALMATINSKA SVATBA; 1. in 2. julija kitajski film PRELAZ PREKO JANG-CE.
PRESTRANEK — 27. in 28. junija finski film BELA KOŠUTA.
SEZANA — 27. in 28. junija ameriški barvni film GORA; 30. junija in 1. julija kitajski film MATI.

Mali oglasi

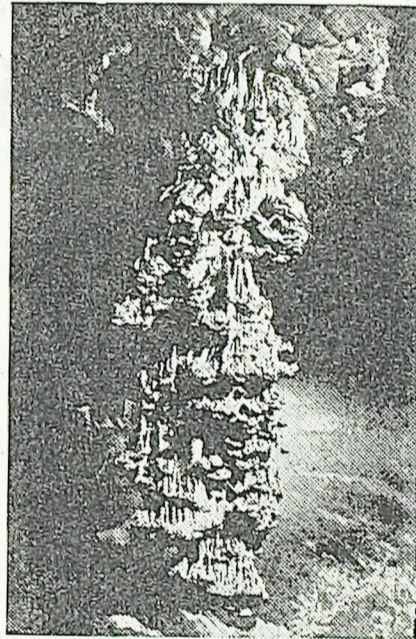
DVE BELI »SANSKI« KOZI, dobri mlekarici, z mladičema, ugodno prodam. Ivan Rebolj, Seča 144 (pri Portorožu).

POZOR — POZOR! V skladišču »LONDONTEX« v Trstu, ulica Galatti 18 (pri glavni pošti), je razprodaja velikih originalnih bund po tovarniški ceni 3.600 lir, blago za suknje po 1.300 lir, blago za obleke po 1.500 lir, popelin (dvojne širine) za moške obleke po 850 lir, nepremočljivi plašči za ženske in moške po najnižjih cenah v Trstu.

Moška in ženska konfekcija je najcenejša v trgovini RICCARDI, ulica Cesare Battisti 12 in v ulici Carducci št. 37, Trst. DVOKOLESA od 7.000.— dalje, CIKLOMOTORJI od 44.000.— dalje ter VESEPE in MOTORJE, nove ter rabljene, Vam nudi tvrdka MARCON, Trst, Ulica Pietà 3. Pošljamo darilne pakete za Jugoslavijo.

LEPO DVOSOBNO STANOVA-NJE v vili v Portorožu, 5 minut do glavne avtobusne postaje, lep razgled na ves portoroški zaliv, zamenjam za podobno v Kopru. Naslov v upravi lista.

Dramska skupina sindikata »Primorski tisk« iz Kopra uprizori v nedeljo 28. VI. 1959 ob 20. uri v Zadržnem domu Pridvor veselejšo »Sladkosti rodbinskega življenja«. — Vabljeni!

Detajl iz Škocjanskih jam

Barba Vane pravi

»Eh, ti Vane! Staraš, staraš se, pa ne veš več, kako besedo postaviti, da bo prav zastopna. Napravil si tako zdrabo s svojim dvoumnim pripovedovanjem o dvojnih cenah v koprski Delikatessi, da mi gredo kar lasje pokoncu. Povej še enkrat, kako je bilo!«

Tako me je v soboto za ušesa odgovorni. Sem šel in še enkrat prebral in sem res ugotovil, da bi lahko zaradi tistega pisanja kdo krivico trpel. Zame je seveda stvar bila popolnoma jasna, nepoučen državljan pa bi lahko res dobil vtis, da sem si hotel privoščiti trgovinsko inšpekcijo ali njene organe — kar pa še malo ni res. To sem od kraja tudi razložil ta vikšemu. Kar poglejte!

Naša statistična služba potrebuje in zbira najrazličnejše podatke tudi o cenah potrošnih predmetov po trgovinah in gostinskih lokalih. V ta namen se poslužuje svojih uslužbencev. No, in je lepega dne prišla v neko družbo v kavarnico v Čevljarski ulici takšna uslužbenka in pripovedovala pri skodelici kave naslednje:

»Bila sem v Delikatessi. Vprašala sem za ceno šunke. Proda-

jalka mi je rekla, da stane kilogram 1200 dinarjev. Vtem pa pride šef in reče: »Ah, vi ste pa tista od cen. Ne, ne, šunka je po 650 dinarjev kilo.«

»Zakaj pa je nisi kupila po tej ceni, če ti je nudil?« je barala pripovedovalko tovarišica pri mizi.

»Saj bi, pa nisem imela denarja!«

In pri tem je ostalo. Pravzaprav vse skupaj ni bilo namenjeno mojim ušesom in še manj mojemu dolgemu nosu, toda ker sem že bil poleg, sem to porabil v svojem kotičku — brez zlega namena, najmanj takšnega, da bi hotel karkoli podtakniti vestnim organom. Trdaj sem vam prodal, kakor sem kupil: če se je zlagala statistična popisovalka, se lažem tudi jaz. In če je hotel kdo potegniti koga za nos, potem se mu je posredno to dobro posrečilo. V družbi so se potem še naprej menili, da bi bilo kar prelepo, če bi kdo kaj podobnega predlagal resničnemu inšpektorju, kar pa se še ni zgodilo — ker le v takem primeru bi lahko res utemeljeno

OBJAVA

Obveščamo vse svoje člane, ki nameravajo čim prijetneje in ceneje izkoristiti svoj letni dopust, naj se poslužujejo športnih rekvizitov (šotorov in spalnih blazin), ki jih ima na razpolago Občinski sindikalni svet Koper.

Prijave pošljite Občinskemu sindikalnemu svetu Koper, Verdijevega 2.

RAZPIS

ZA INTERNATSKI DVOLETNI ODDLEK ZA ODRASLE PRI SREDNJI KMETIJSKI ŠOLI V MARIBORU

Solanje odraslih na tem oddelku bo imelo dve smeri za usposabljanje kmetijskih tehnikov:

a) poljedeljsko-živilnoredsko in b) sadjarsko-vinogradniško smer. Oddelki te šole bodo razen v Mariboru tudi v drugih krajih Slovenije, in sicer: v Ljubljani, Novem mestu, Rakičanu in Vrblju pri Zalcu.

K prijavi za vpis priložite:

1. overovljen prepis rojstnega lista. V šolo bodo sprejeti prijavljeni od 20. do 30. leta starosti, izjemoma tudi starejši.
2. a) zadnje šolsko spričevalo dovršene osemletne šole ali katerekoli nižje kmetijske ali gozdarske oziroma kmetijsko-gospodarske šole ali kake druge strokovne šole; b) Kandidati, ki nimajo pogojev pod a), imajo pa prakso v kmetijstvu, pa naj priložijo k zdajnjemu šolskemu spričevalu potrdila o opravljenih tečajih ali seminarjih in potrdilo o delu v kmetijstvu. Kandidati pod točko b) morajo predhodno opraviti izpit iz slovenskega jezika in računstva. — Navodila prejmejo na občinskih tajništvih za šolstvo.
3. Potrdilo gospodarske organizacije (družbenega posestva, zadruge, zadrzne zveze ali ljudskega odbora) z obvezo, da bo kandidata štipendirala za dobo dveh let.
4. Kratak življenjepis.
5. Izjavo za smer solanja.

Prijave je poslati preko pristojnega občinskega organa za šolstvo na naslov: Srednja kmetijska šola (oddelek za izobraževanje odraslih), Maribor, Vinarska ulica 30.

RAZPIS

Dijaški dom v Kopru sprejme v šolskem letu 1959-60 60 novih dijakov, ki bodo obiskovali ekonomsko srednjo šolo, učiteljske in gimnazijo v Kopru.

Prednost imajo dijaki iz koprškega okraja.

Reflektanti naj do 30. junija 1959 vložijo prijavo, potrjeno od šole, kolkovano s 30 din državne in 20 din občinske takse.

Pismono obvestilo o sprejemu dobi vsak prosilec do 5. julija.

OPOZORILO

Uprava RIŽANSKEGA VOODOVA KOPER predvideva, da bo v prihodnjih tednih večkrat zmanjkalo vode, zato opozarja imetnike boilerjev, hladilnih naprav z mehanizmom, ki delujejo na vodno hlajenje, naj pravočasno izklaplajo električne priključke!

Vidite, tako je bilo. Kakor sem zdaj povedal, je menda jasno, da res nisem imel nobenega namena škoditi ugledu nadzornih organov. Tudi sem se prepričal po drugih podobnih obratih za preskrbo naših železnic, da je šunka legalna cena okrog 1200 dinarjev in bi moral zato razliko plačati iz svojega žepa, kdor bi jo ponujal ceneje. Hkrati pa se mi zdi, da ima Delikatessa svoje posebne »prijatelje«, ki ji strežejo po življenju s pismenimi vlogami na razne inšpektorate, ker sem se osebno prepričal tudi to, da jedi ne mešajo z rokami, marveč celo kruh prijemajo z oročjem. Tistega J. K. pa prosim, da se osebno oglasi in me poišče, da dobi primeren honorar za svoj prepis pisma sanitarni, ker bom sicer moral ugotavljati njegovo poreklo prek merodajnih organov.

Se to naj povem, ko je danes že tak dan, da tista gasilska godba v našem letovišču Turist v Ankaranu, ki sem si jo bil pred nedavnim malo »sposodil«, nima nobenega opravka z zabavnim orkestrom Odeon, ki tamkaj igra — kot pravijo — v splošno zadovoljstvo.

Prihodnjič pojdemo pa na turistični izlet v Izolo — do tedaj pa lepo pozdravljeni!

Vaš Vane

Koprski okraj je dobro pripravljen NA ZVEZNI ZLET PARTIZANA

AVTO-MOTO DIRKE V OPATIJI

Nov uspeh Tomosovih motorjev

V četrtek se je začel v Beogradu zvezni zlet Partizana, ki bo brez dvoma ena izmed največjih manifestacij telesne kulture pri nas v povojnih letih. Med dvajset tisoč nastopajočimi v prostih vajah ter številnimi udeleženci športnih iger bo Primorska kar dostojno zastopana. Oba okraja bo namreč zastopala okrog 1200 tekmovalcev in organizatorjev, od tega iz koprskega okraja 601.

Preteklo nedeljo so društva koprskega okraja izrabila za zadnje pripravljeno pripravljenosti pred zletom v Beogradu. Med številnimi društvenimi nastopi sta najbolj uspela v Koprju in Izoli. V zvezi s tem nastopi in sploh pripravljenostjo društev za zlet v Beogradu smo navezali razgovor s tajnikom okrajne zveze TVD Partizan v Koprju Milošem Stergarjem.

Ali mi lahko navedete glavne značilnosti nedeljskih društvenih nastopov v koprskem okraju?

Vsekakor je zlasti razveseljiva ugotovitev, da so se društva dobro pripravila na zlet. Točke, ki bodo na sporedu v Beogradu — zletne vaje ter težje in lažje sestave — so nas zadovoljile. Občinstvo je lahko opazilo meke razlike med nedeljskimi nastopi in nastopi, kakršne smo jih bili vajeni gledati doslej. Na nedeljskih nastopih namreč ni bilo poudarka na množičnost, kajti nastopal so le tisti telovadci v prostih vajah, ki bodo nastopali v Beogradu. Ne glede na to, da je beograjski zlet postavil društva pred odgovorno nalogo, bi nam bilo ljubeše, če bi nastopili tudi tisti, ki se zleta ne bodo udeležili.

Osnovni poudarek nedeljskih nastopov je bil na prostih vajah. Opazili smo neke novosti, ki so naletele pri občinstvu na ugoden odmev. Ali nam lahko stvar podrobneje obrazložite?

Res gre za novost. Sedanje zletne vaje so daleč proč od tistih, ki smo jih bili vajeni gledati pred leti. Odlikujejo se po duhovitosti, pestrosti in fiziološki učinkovitosti. Teh vaj se ni mogoče učiti na pamet, marveč jih moramo sistematično vaditi, kakor vadimo na primer športne panoge. Zato jih novinec, dokler si ne pridobi

dovolj moči, ne zmore. Toda po popolnem obvladanju vaje so telovadci prav tako fizično močni in razgibani, kakor če bi se posvetili kateri koli drugi športni panogi.

Je torej ta novi sistem prostih vaj pridobil mladino in kakšne so sploh perspektive prostih vaj?

Sestava prostih vaj, ki jih bomo demonstrirali v Beogradu, je taka, da daje izvajalcu določeno sproščenost in osebno zadovoljstvo. Ker je poudarek na fiziološki učinkovitosti, se vaj ni mogoče učiti na pamet; tako imenovano »guljenje«, ki je v preteklosti marsikdaj mladino odvrnilo od prostih vaj, je odpadlo. Telovadci so mi izjavili, da jih kljub trenutni utrujenosti vaja naveže nase.

Glede navdušenja mladine za proste vaje moram reči, da se stvar ni izboljšala, toda tudi poslabšala se ni. Ta vrsta vaj zahteva precejšnje strokovno znanje vaditeljev, nam pa teh kadrov primanjkuje. Osebnost sem pričel, da bi se krog ljubiteljev prostih vaj znatno razširil, če bi nam uspelo povečati število sposobnih vaditeljev.

Glede samega koreografskega učinka prostih vaj pa je v nedeljo že odgovorilo občinstvo Koprja, Izole in drugih mest. Mislim, da ni nič manjši užitek gledati lepo izvedbo teh vaj, kakor katero koli športno prireditev.

Kaj si obetate od nastopa telovadcev v Beogradu?

Za proste vaje so se društva dobro pripravila in smo lahko prepričani,

da bomo dobili ustrezna priznanja. Nastopili bomo tudi v orodni telovadbi, kjer pa so naša upanja bolj skromna. Ne glede na to, kako se bomo uvrstili, pa je treba povedati, da sta Postojna in Sežana v zadnjem letu lepo napredovali.

In od športnih iger?

Na kvalifikacijah smo dosegli lepe uspehe v košarki in malem rokometu, saj bo kar sedem naših ekip zastopalo Slovenijo. Prognoze ne bi bile na mestu, saj ne poznamo moči drugih društev. Vsekakor pa smo lahko prepričani, da se bodo koprski, piiranski in postojnski športniki pošteno borili in nas častno zastopali.

—lj

ODBOJKA

Izola - Koper 3 : 1

V nedeljo popoldne smo bili po dolgem času spet priča kakovostni odbojkarški tekmi, ko sta se v Koprju pomerila član druge republiške lige Izola in domači Koper. To je bila tekma prestižnega pomena in obe strani sta se morala bolj zagrizli, kakor če bi šlo za točke.

V prvem nizu je bila igra enakovredna, vendar so gostje izkoristili trenutno popustljivost Koprčanov in zmagali. V drugem nizu so Koprčani zaigrali, kot jih še nismo videli, ter popolnoma »zbombardirali« nasprotnika. Rezultat 15:3 že sam po sebi pove dovolj. V tretjem in četrtem nizu pa so se Izolani spet zbrali ter hladnokrvno nabirali točko za točko, tako da njihova zmaga do konca sploh ni bila ogrožena.

Zmaga gostov je bila povsem zaslužena. Igrali so bolj povezano in po skrbno pripravljenem načrtu, hkrati so tudi kondicijsko prekašali domačine. Izola je v enem letu močno napredovala in je danes brez dvoma razen Kanala najmočnejše moštvo na Primorskem. To je posledica sistematičnega in rednega dela, ki ga pri drugih ekipah (zlasti pa pri Koprju) pogrešamo.

ŠAH

KOPER - IZOLA 35:29

Dvoboj dveh najmočnejših šahovskih ekip v okraju je zmeraj zanimiv. Tudi pretekli teden, ko so igrali po brzoturnirskem sistemu na osmih deskah, je bilo na sporedu mnogo zanimivih srečanj

in zmaga je ves čas visela v zraku. Končno so Koprčani, predvsem po zaslugi zadnjih desk, zopet slavili zmago.

Najboljši individualni uspeh je imel inženir Verk (Koper), ki je osvojil sedem točk iz osmih partij. Mišura (Izola) je osvojil šest točk, Jeruc (Koper) in Hrvatina (Izola) pa po šest točk iz osmih partij.

Šahisti obeh mest so sklenili, da bo dvoboj odslej tradicionalen in bo na sporedu vsak mesec.

JADRANJE

USPEH KOPRČANOV NA ZBILJSKEM JEZERU

V soboto in nedeljo so priredili na Zbiljskem jezeru tradicionalno regato jadrnic tipa Snipe. Zastopniki koprskih obalnih klubov so se odlično odrezali in si osvojili kar tri prva mesta. Zmagala sta Franc Pokoren in Pavle Gruber (Burja, Izola) s 1578 točkami. Le s točko manj sta se uvrstila na drugo mesto člana koprškega Jadra Miro Fafangel in Ladi Furlanič, tretje mesto pa sta zasedla Izolana Saša Majerič in Franko Mavrič.

TUDI POSTOJNA

Za nedeljo napovedana tekma za jugoslovanski pokal med Postojno in Izolo je odpadla, ker so jo Postojnčani odpovedali. Čeprav smo v prejšnji številki precej ostro kritizirali Rudar, Tabor in Koper zaradi podcenjevanja te naše najvišje nogometne trofeje, se ta kritika Postojne ni prijela. Pričakujemo, da bodo pristojni forumi zadevo temeljito pretresli in sprejeli ustrezne ukrepe.

SPOMLADANSKI DEL KOŠARKARSKEGA PRVENSTVA JE PRI KRAJU

Odmor za košarkarje

Za Novo Gorico je še dobro

Prvak primorske nogometne lige Nova Gorica za sedaj kar dobro vozi v kvalifikacijah za vstop v republiško ligo. Po zmagi nad Dravo so Goričani v nedeljo od-

ščipnili točko velenjskemu Rudarju na njegovem igrišču. Gostje so bili tehnično boljši, domačini pa borbenejši. Rezultat pa v glavnem ustreza dogodkom na igrišču.

V nedeljo čaka Goričane huda preizkušnja, ko se bodo pomerili v Ljubljani z Ilirijo.

Lestvica kvalifikacijskih tekmovalcev:

Tržič	2	1	1	0	8:4	3
N. Gorica	2	1	1	0	4:3	3
Rudar						
(Velenje)	1	0	1	0	2:2	1
Ilirija	1	0	1	0	2:2	1
Drava	2	0	0	2	3:8	0

USPEH KOPRA IN GORICE V KRANJU

Na športnih tekmovanjih kolektivov podjetij elektrogospodarskih podjetij v Kranju so se uveljavili tudi kolektivi koprškega in goriškega okraja. Tako je Elektro-Gorica zasedla v lahki atletiki tretje mesto, Soške elektrarne drugo mesto v odbojki — moški, Elektro Gorica pa drugo mesto v tekmi ženskih ekip. Dobro so se uveljavile tudi namiznoteniške igralke Elektro Koper, ki so osvojile prvo mesto, medtem ko so bile v streljanju druge.

OBČINSKA ODBOJKARSKA LIGA IZOLA

V preteklem tednu je bilo odigranih 6 tekem med ekipami občinske odbojkarške lige. Doseženi so bili tile rezultati: ObLO—Mala oprema 3:1, JLA—Kmetijsko gospodarstvo 3:1, Gradbenik—Kmetijsko gospodarstvo 3:0, ObLO—Delamaris 3:0, Partizan—Delamaris 3:0 in Partizan—JLA 8:1.

Stanje po petem kolu: Partizan 10 točk, JLA in Gradbenik 8, ObLO in Veslači 4 itd.

Ekipa občinske odbojkarške lige tekmujejo vsak torek od 16. ure dalje na novem igrišču. db

NAPOVED VREMENA ZA ČAS OD 26. JUNIJA DO 3. JULIJA 1959

Zelo spremenljivo vreme v zadnjih dneh je povzročilo vdor svežega zraka iz Zahodne Evrope, vzdolžnega Atlantika in Sredozemlja. Sedaj se vreme izboljšuje in v prihodnjih dneh bo v glavnem prevladovala vročina. Temperatura zraka bo višja od 30 stopinj Celzija.

Medtem, ko bo 29. junija pihal jugo, bo po 1. juliju prevladoval severozahodni veter. Zato bo po 1. juliju temperatura zraka ponoči ponekod padla.

veščino, ki jo premoreta. Po vodstvu domačih v prvem polčasu so po srečnem naključju zmagale Medvode z rezultatom 67:64 (34:37). Tekmo sta vodila inž. Počkar iz Ljubljane in Hodej iz Trbovlj. Postojnčani so nastopili v naseljeni postavi: Bajc (2), Tavčar (19), Babuder (10), Pellaschier (4), Bazjakov (17), Orel (4), Biasizzo, Makarovič (8), Turk, Zmak in Inocente.

LESTVICA:

Odrad	9	0	0	676:409	13
Branik	9	0	0	524:540	12
Marihor	7	4	1	381:307	9
Svoboda	8	4	0	372:468	8
Triglav	7	3	0	398:431	6
Medvode	8	3	0	453:516	6
Rudar	7	2	1	325:365	5
Postojna	9	0	0	385:578	0

Postojnčani so tako izgubili vsako upanje za obstanek v ligi in se bodo prihodnje leto vrnili v družbo sedanjih Ilirske Bistrice. Obema našima predstavnikoma v II. republiški ligi se bo po vsej verjetnosti pridružil še Partizan iz Koprja, ki bo nedvomno brez večjega truda prestopil jesenske kvalifikacije za vstop v republiško tekmovanje.

ILIRSKA BISTRICA JE UPRAVIČILA PRIČAKOVANJA

Dejstvo, da se je Ilirska Bistrica razvila lani v eno najmočnejših košarkarskih središč v Slovenskem Primorju, ni pred začetkom prvenstva v II. republiški košarkarski ligi še v ničemer upravičevalo optimizma, s katerim smo pospremili novice na pot po slovenskih igriščih. Toda četrto prepričljivo zmag pred gorečo publiko na novem betonskem igrišču v Ilirski Bistrici je kmalu spravilo favorite prvenstva v preplah, kate-rega največja žrtev so postale prav

ljubljske Moste, športni tisk pa je hkrati napovedal zmagoslavni pohod Bistrice k vrhu.

Poraz v Celju in upravičen pesimizem pred nastopom v Zagorju ob Savi puščata računice trenutno odprto, Ilirska Bistrica pa se je ne glede na prihodnje dogodke že zagotovila teden obstoj v ligi.

Ker je prišlo v zadnjih kolih na igriščih II. lige do večjih nerednosti, je razvrstitev moštev še izrazito nejasna. Vodi Proletarec, slede pa Celje, Moste, Ilirska Bistrica itd.

SPOMLADANSKI PRVAK JE KOPER

Z zaostalo tekmo, v kateri je Partizan iz Koprja premagal v petek Sežana s 53:42 (18:21!), so tudi udeleženci okrajne lige zaključili spomladanski del prvenstva. Končna zmaga Koprčanov ne preseneča, tem bolj nepričakovano pa so se dvignili pod sam vrh partizanovi košarkarji iz Pirana, ki jih pred začetkom prvenstva nihče ni pričeval med favorite. Pozitivno je, da so se tekmovanja v ligi odvijala letos brez vsakršnih motenj, vsa moštva pa so pokazala občuten napredek. Končna razvrstitev moštev na lestvici je pred početnimi počitnicami takšna:

LESTVICA:

Koper	5	4	1	0	281:222	9
Izola	5	2	2	1	264:234	6
Piran	5	3	0	2	263:235	6
Sežana	5	2	0	3	171:180	4
Postojna B	5	1	1	3	160:202	3
Bistrica B	5	1	0	4	101:184	2

Najboljši strelci v spomladanskem delu prvenstva so bili Jakomina in Bandelj (Ko.), Lavrentič in Tul (Iz.), Mlakar in Kveder (Pl.) ter Sajna (Se.). Jesenski del prvenstva v vseh treh navedenih ligah se bo pričel 30. avgusta. A. Miklavčič

na stroju Pretis, tretje mesto Čuden (Ljubljana) in četrto Sever (Zagreb), oba na Tomosovih motorjih. Pintar se je pomeril tudi v kategoriji 250 ccm, kjer je med 17 tekmovalci zasedel šesto mesto. Njegov motor znamke Tomos se je enakovredno boril s številnimi tujimi stroji in verjetno bi se uvrstil še više, če ne bi po krivdi nekega sotekmovca Pintar padel.

TROJE SREČANJ

Srečanja s športniki in prizadevnimi športnimi delavci so vselej zanimiva, ker nam po drobcih razkrivajo neutešeno notranjo silo, ki jih nezadržno vodi k delu. Tokrat smo zapisali troje takšnih srečanj.

LASTOVKA, KI NAZNANJA POMLAD

Iz labirinta klubskih zmešnjav je vendarle vznikla zdrava ideja.

»Ustanavljamo mestno nogometno ligo pionirskih kvartirnih enajstoric, ker sodimo, da je to edini izhod iz slepe ulice, kamor je zabredel postojnski nogomet,« nam je v bežnem srečanju povedal tajnik nogometnega kluba Franc Koritnik. Hip zatem se je pojavil na cesti znani nogometni sodnik Konrad Lowko in skupno sta pohitela na nogometno igrišče

Tam se je zbralo nad štiri-deset otrok.

Za prvim zamahom stopa, sedaj na plan čas dolgočrajnega vzgojnega dela, najtežje preizkušnje resnosti in prizadevnosti postojnskih nogometnih delavcev.

SONJINE NEPRIJETNOSTI

Na prvenstvenem mnogoboju Partizana Slovenije v Ljubljani so primorska dekleta zasedla vsa tri prva mesta. Sonja Gollijeva, najboljša postojnska športnica in vadiateljica Partizana, je dan kasneje tožila, da ji je prvo mesto za las ušlo zaradi treme.

»Stara pesem, ker premalo vadiš,« je nekdo pristavil v šali, Sonja pa: »Treniram košarko, pripravljam se na strokovni izpit, učim sežanska dekleta vaje za beograjski zlet, delam v domačem Partizanu.« In tako dalje.

Deklet, ki bi se s Sonjino marljivostjo lotile dela v društvih, je še vse premalo. Toda zgledi vlečejo.

SVETLE PERSPEKTIVE

Sekretar postojnske košarkarske podzveze Franc Jurca prisopihla s kolesom iz Pivke. Poln ognja pripoveduje:

»Povabilj so me v Pivko in Prestranek na pomenek o košarki. Prihodnje leto bomo v našo okrajno ligo vključili še troje novih moštev iz Pivke, Prestranka in Orehka pri Postojni. Prosijo nas, da jim pošljemo trenerja.«

Košarka doživlja nezadržan razvoj. Sedaj so jo dijaki ponosili iz mesta na vasi. Orehek je menda edina vasica v Sloveniji, kjer igra mladina košarko na lastnem igrišču.

Resnično, svetle perspektive! M. A.

OBVESTILO

Plavalni klub Koper je začel s plavalnimi tečaji. Prijave sprejemajo v portiču v Žuster- ni vsak dan od 15. ure dalje. Vpisnina 200 dinarjev.

Društvo upokojencev v Koprju opozarja

vse svoje člane, naj čimprej dvignejo legitimacije za znižano voz-nino. Tisti pa, ki se še niso priglasi- lasi za te legitimacije, naj to opravijo do 30. junija tega leta. Po tem roku Društvo upokojen- cev v Koprju ne bo več posredovalo teh legitimacij. Odbor.

Od kod sladoled?

Spet je nastopil njegov čas. Od kdaj pa pozna človeštvo to poslastico, kje je njen izvor? Tam, kjer bi ga najmanj pričakovali: na Daljnem vzhodu. Ze pol tisočletja pred našim štetjem so Kitajci znali pripravljati ledene pijače in je-

»ŠEPETALEC« ZA BOLNIKE

Češkoslovaška tovarna »Te-sla« bo v kratkem pričela z izdelovanjem miniaturnega radijskega sprejemnika za bolnike. Priprava bo iz plastične mase z gumijastim zaščitnim okvirjem. Skrit pod blazino bo sprejemnik posredoval bolniku radijski program, ne da bi to kogarkoli motilo.

RAZGOVOR Z OPICAMI

Po poročilih tokijskega lista »Asahi« se je japonskemu profesorju Kinji Imanišiju posrečilo doznati trideset glasovnih menjav, ki jih uporabljajo opice kot oznako za določeno ravnanje. Na podlagi teh »besed« se je profesor kar dobro pogovoril z opicami. Ko pa je hotel svoje znanje in skušnje izrabiti v pokrajinah afriškega Konga, si je tri tedne zaman prizadeval, da bi se sporazumeval s tamkajšnjimi opicami. Po njegovem mnenju govorijo opice v Kongu drug jezik. Torej ne samo ljudje.

dače. Planinski sneg, pomešan s sadnimi sokovi, je bil sladoled starega veka. Kitajske recepte so prevzeli Indijci, ki so jih posredovali spet Perzijcem in Arabcem, od koder so končno prispeli v Sredozemlje ter postopoma prodirali v evropske dežele.

Umetnost pripravljanja sladoleda na način kot ga uživamo danes, so odkrili šele v 16. stoletju v Italiji. Katarina Medici je ob poroki s francoskim kraljem Henrikom II s svojimi toskanskimi kuharji prinesla to čudovito poslastico v Pariz, kjer je sladoled doživel svoje prvo zmagovalno. Nemci so ga prevzeli šele sredi 18. stoletja in po njih Srednja Evropa. Ščasoma so slaščičarski umetniki in nekateri laični sladokusci sestavili izredne recepte, ki so med nštevlinimi ledenimi čaravnijami dosegle klasičen sloves.

ALBATROS V SILI

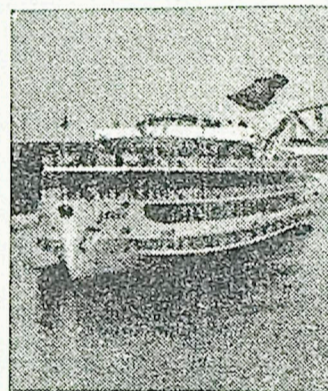
Albatros, mogočni vladar zračnih višav — z razpetimi krili meri do štiri metre — ki ostaja tudi po več dni neprestano lahko v zraku, sledeč ladjam na neskončnih oceanih, je na kopnem prav neobgljeno bitje. Saj pa pride tja le toliko, da nekje na daljnem samotnem otoku izleže mladiče. Če napade sovražnik mladiče, preden so godni za let, so revčki malone izgubljeni. V skrajni sili se branijo tako, da izpljunejo napadalca v zobe ali kljun smrdljivo vsebino iz golše, kar največkrat zaleže in jim reši življenje.

Znamenito »Orlje gnezdo« v Berchtesgadenu, kjer je imel Hitler vendar po letno rezidenco, katero je pozneje spremenil v pravo podzemeljsko trdnjavo in zakladnico. V njej je hranil zaboje denarja in zlata ter zaupnih dokumentov. Ob koncu vojne so najbolj zaupni oficirji Gestapa poskrili te zaboje po vsej Evropi in jih nekaj prepeljali tudi v Svico in Italijo. V Italiji so jih že odkrili 24, vendar pa sodijo, da jih je še veliko po Srednji Evropi in zdaj vsi mogoči pustolovci in resni ljudje vohljajo za tem bogastvom, ki je že po končani vojni povzročilo obilo nasilnih smrti prevelikih radovednežev.

Od mrtvih vstala — bi lahko rekli za črnsko pevko in plesalko Josefino Bakerjevo, ki je pred 2 desetletjema razburjala svet, ker je plesala popolnoma naga. Zdaj se je spet pojavila na deskah zahodne Evrope in Amerike in pravijo, da kljub štirim križem in nekaj polenom še vedno vne-ma gledalce s svojim petjem in plesanjem.

V ladjedelnici »Rdeče Sarmavo« so izdelali rečno tri-palubno potniško motorno ladjo »Lenin«, ki je te dni odplula iz Moskve v Astrahan. Ladja je najsodobnejše opremljena in nudi potnikom vse ugodnosti na dolgem potovanju.

— Dragi možek, tale jed je pa popolnoma moj izum in se imenuje: »Ne morem napraviti boljše in več s tem, kar mi ti daš...«

Najdražja slika na svetu bi lahko rekli gornji fotografiji, ki jo je iz propagandnih namenov posnela neka ameriška tovarna za Flashe ali Blitze (umetne fotografske luči) ponoči v Ghazi v Egiptu. Na Sfingo in na Keopsovo piramido je namestila 6500 bliskovnih luči, tako med seboj povezanih, da so vse hkrati zasvetile, ko je fotograf pritisnil na sprožilec. Trikrat se je poskus ponesrečil in šele četrtilič je »ratalo«. Iz Kaira je prišlo nad 20.000 ljudi, da bi videli to čudo, ki je Američane stalo sedem in pol milijona dinarjev.

NAJVEČJI AKVARIJ NA SVETU

Postavi se z njim Zivalski vrt v Londonu. V 95 ogromnih posodah, kjer se razvija pisani svet vodnih živali, so pripravljene posebne pečice, ki stalno vzdržujejo določeno toplino vode, potrebno vsakovrstnim ribam in vodnemu rasilinstvu. Akvarij razpolaga z oddelki za sladkovodne kakor tudi za morske prebivalce s sladko oziroma slano vodo, ima pa še poseben oddelek za tropsko vodno živalstvo.

NOVA TELEVIZIJSKA POSTAJA

V severnem delu Moskve so začeli z gradnjo novega televizijskega stolpa, ki bo skupno z antenami segal 508 m visoko. Zgradba ne bo kovinska, temveč iz prednapelega železobetona. Antene bodo istočasno oddajale tri različne programe, med njimi tudi v barvah in na kratkih valovih na daljavo 100—120 km. Tri ploščadi v višinah 120, 250 in 387 m bodo sijajna razgledišča na milijonsko mesto. Promet bodo posredovala brzdovigala.

NAJDALJŠA LETALSKA PROGA V SZ

Novo letalsko progo Lenin-grad — Vladivostok — Lenin-grad je na svojem prvem letu 23. maja t. l. srečno prestalo veleletalo »TU-104«. Za 8340 km dolgo pot od Vzhodnega morja do Tihega oceana je rabilo devet ur. Promet na tej najdaljši letalski progi v SZ gre odtlej po določenem voz-nem redu.

V Rimu imajo te dni hudo afero okrog triletne Lucije D'Angelo, ki jo vidimo s svojo materjo na gornji sliki. Ko je bila, nekje na deželi mala rojena, je njen oče zapustil obe usodi in izginil po svetu za novimi pustolovčinami. Mati je z malo prišla v Rim, kjer si je kmalu dobila drugega ljubimca. Zaradi tega je izgubila službo postrežnice, nakar jo je požrla ulica — postala je prostitutka. Z drugim prijateljem je tudi imela otroka — sina Gian-nija. Ko je policija njegovega očeta zaprla kot kriminalca, se je Domenika sprijateljila z natikarjem Enricom Malatesto. Ker je

bila revna sobica za skupno stanovanje premajhna, je Enrico nagovoril Domeniko, da je Gianija dala v rejo na kmete. Za malo Lucijo pa se je začel pravi pekel, ker jo je brezsrčni Malatesta nenehno pretepal in zlostavljal. Te dni ji je pri tem zlomil roko. Zato so ga zaprli, mater pa nanzanili sodišču, vendar pa se bo branila na svobodi, ker je spet noseča. Kljub vsemu pa z obsodbo krutih rečnikov zadeva še ne bo rešena, ker družba ni v stanju, učinkovito poskrbeti za oskrbo in vzgojo nesrečnih otrok.

VELESILA ŽUŽELKE

Največ je med živimi bitji na svetu žuželk. Znanih je okrog 750.000 vrst. Živijo vsepovsod, kjer je kolikaj možnosti za njihov obstoj: v tropskih in polarnih krajih, v zraku in vodi in v zemeljski notranjščini, celo v rudah in v nafti. Ene so koristne, druge škodljive. Mnogi so ne-verjetno naglo. Naša hišna muha n. pr. da v nekaj mesecih do 750 milijonov potomcev. Nevarna prenašalka bolezenskih klic, ki je nikdar dovolj ne preganjamo.

Največjo zbirko žuželk na svetu ima londonski prirodoslovni muzej. Blizu 724.000 kosov, med njimi 325.767 vrst metuljev.

Komaj je prišla iz nekega od vseh pozabljenega naselja v Pennsylvaniji, ZDA, že je Leslie Parrish bila izbrana med tisoči kandidatk za tolmačenje glavne vloge (Daisy Mae) v znamenitem žepnem romanu povojne Amerike. Kaj so producenti in režiser videli na njej, naj vam pojasni gornja slika.

STALINGRAJSKE ZAPORNICE

Sredi aprila so prve ladje zaplule skozi stalingrajske zapornice mogočne elektrarne na Volgi. To so največje zapornice v Sovjetski zvezi. Propuščajo lahko ladje istočasno po reki navzgor in navzdol. Razlika med vodno gladino obeh prekatov je enaka višini osemnadstropne stolpnice. Z dovršitvijo stalingrajskih zapornic se bo plova po Volgi še letos razširila na štiri velika umetna jezera: Rybinsko, Gorkega, Kujbiševsko in Stalingrajsko.

mena, kar jih je Dimač kdaj videl. Kakor je kmalu zvedel, je to bila Lavra Sibley, prerokinja in zamaknjenska, ki je v Los Angelesu zbrala te ljudi ter jih pripeljala v to smrtno taborišče ob Nordbeski. Pogovor, ki sta ga začela Dimač in Lavra Sibley, je bil oster in neprijazen. Lavra Sibley ni verjela zdravnikom. Pa še neka druga nadloga jo je trla: zgubila je vero v samo sebe.

»Zakaj pa niste poslali iskat pomoči?« jo je vprašal Dimač, ko je po svojem uvodnem besedičenju vsa onemogla umolknila in začela loviti sapo. »Ob reki Steward je na primer naselbina in do Dawsona ni več kot osnajst dni hoda.«

»Zakaj pa ni šel Amos Wentworth?« je dejala s peno na ustnahn.

»Teja gospoda ne poznam,« je odvrnil Dimač. »Kaj pa je počenjal?«

»Ničesar. On edini nima skorbuta. In zakaj ga ni dobil? Povedala vam bom, zakaj. Ne, ne bom vam povedala.« Njene tanke, skoro prozorne ustnice so se tako tesno stisnile, da se je Dimaču dozdevalo, da vidi pod njimi zobe in korenine zob. »In kaj bi tudi koristilo?« je nadaljevala. »Mar ne vem? Saj nisem neumna. Naše srambe so polne vsakovrstnih sadnih sokov in konservirane zele-njave. Ni je druge naselbine v Aljaski, ki bi bila tako dobro preskrbljena za boj proti skorbutu kakor je naša. Sočivja, sadja in jedre, vsega imamo v izobilju.«

»Ali si slišal, kaj ti je povedala, Dimač?« je rekel Čok. »Pred seboj imava prepričevalna dejstva, ne pa učeno domnevanje. Praviš, da rastlinska hrana ozdravlja. Na, rstlinske hrane, kolikor ti je drago! Kje pa je njena zdravilna moč?«

»Moja modrost ne sega tako daleč, da bi to razložil,« je priznal Dimač. »In vendar, v vsej Aljaski ni take naselbine kot je ta. Videl sem že primere skorbuta, tu pa tam kakšnega, nikoli pa še nisem videl, da bi ta bolezen vrgla na posteljo kar celo naselbino hkrati. Tudi tako grozljiv primerov še nisem videl. Ampak, Čok, kaj poma-ga to razglabljanje? Kar se da, morava storiti za te ljudi. Najprej pa nama je treba poskrbeti za stanovanje in za pse. Zjutraj vas zopet obiščeva, gospa Sibley.«

»Gospodična Sibley, prosim,« se je osoto našopirila.

»To vam pa rečem, mladi mož, če boste še kdaj uganjali okoli naše kočice svojo zdravniško prismodarijo, vam bom nasula pod kožo nekaj pesti ptičjih šiber.«

»Sladka stvarca, ta božanska prerokinja,« se je smejal Dimač, ko sta korakala skozi temo nazaj proti prazni koči, ki je stala poleg tiste, ki sta jo najprej obiskala.

Vse je kazalo, da sta v koči še nedavno bivala dva človeka, menda samomorilca, kakor sta sklepala Dimač in Čok. Vdrla sta v jedilno srambo in našla v njej neverjetne množine najrazličnejših konserviranih, zmletih, posušenih rastlinskih živil.

»Zakaj neki so ti ljudje zapadli skorbutu?« je mohljal Čok, ko je, oziraje se po bogatih zalogah, odpiral zavitke jajčnega prahu in italijanskih jurčkov. »Poglej no, kaj vse imajo!« Saril je med škatlami paradiznikov in mlečne koruze ter steklenicami, napolnjenimi z olivami. »In celo njihova božanska urokinja je dobila skorbut. Kaj praviš ti na to?«

»Prerokinja,« je popravil Dimač. »Urokinja,« je ponovil Čok. »Če ne bi znala uročiti, kako bi lahko zvalila toliko tepcev v to mrtvaško luk-njo?«

Drugo jutro je Dimač naletel na človeka, ki je vlekkel na saneh veliko butaro drv. Bil je majhen, na videz snažen in živahen mož. Kljub tovoru, ki ga je vlekkel, je stopal hitro in čilo. Dimač je takoj začutil, da nikdar ne bosta prijatelja.

»Kaj je pa z vam?« ga je vprašal.

»Nič.«

»To vem in prav zato sem vas vprašal. Saj ste Amos Wentworth? Zdaj mi pa povejte, kakšen šment je to, da nimate skorbuta kakor vsi ostali?«

»Zato, ker delam,« se je glasil hitri odgovor. »Ko bi vsi ti ljudje vsaj z mezinem gibali, pa bi ostali zdravi. Kaj pa so doslej delali? Rečali, godrnjali in zabavljali so proti mrazu, proti dolgim nočem, proti težavam, proti bolečinam in proti vsemu, kar jim je prišlo na misel. Tako dolgo so se valjali v posteljah, dokler niso postali tolsti in zabuhli, da se niso mogli ganiti. Poglejte mene! Delal sem. Vstopita v mojo kočico!«

Dimač mu je sledil.

Jack London.

54

SMOKE-BELLEV

»Seveda, v rastlinah!« je zarentačil Čok. »Ali ne vidiš, da ne jedo drugega ko travo? Saj jim že iz ušes gleda. To dokazuje, moj dragi Dimač, da tvoje trditve niso vredne počenega groša. Predeš in predeš nekakšno modrost, stanje teh ljudi pa priča, da mlatiš prazno slamo. Pravim ti, da je skorbut nalezljiva bolezen, in zato ga imajo od prvega do zadnjega vsi. In še presneto jih drži za vrat. Če se bova kaj dolgo mudila v tem brlogu, se ga bova nalezla še midva. B-r-r-r! Saj že čutim, kako mi bacili pod kožo silijo!«

Dimač se je postrani nasmehnil in potrkal na vrata ene tistih koč. »Mislim, da bova tukaj našlo isto, kar sva drugod,« je rekel. »Pa vendar si morava ustvariti jasno sliko o razmerah v naselbini.«

»Kaj hočete?« se je oglasil oster ženski glas.

»Vas obiskati,« je pojasnil Dimač.

»Kdo pa ste?«

»Dva zdravnik iz Dawsona,« se je lahkomišljeno vtaknil v pogovor Čok, za kar ga je Dimač nemilo dregnul s komolecem v rebra.

»Ne maramo zdravnikov,« je odvrnila ženska s hripavim glasom, ki se je trgal od bolečin in nejevolje. »Zbogom! Lahko noč! Ne zaupamo zdravnikom.«

Dimač je hladnokrvno pritisnil na kljuko, odrazil vrata in vstopil. Privil je brlečo petrolejko in zagledal štiri ležišča, na katerih so ležale štiri ženske in strmele v neznanca. Dve izmed njih sta bili videti še mladi in sta imeli drobne obrazke, tretja je bila stara, zelo polna ženska; četrta pa, ki je bila prej govorila skozi zaprta vrata, je bila najrahljši in najdrobnejši vzorec človeškega ple-